

PLAN URBANISTIC GENERAL

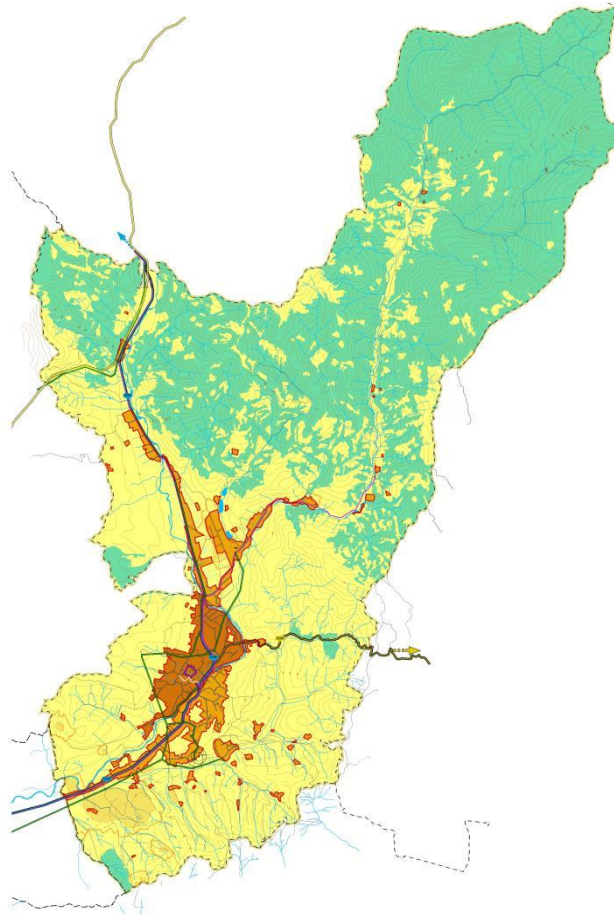
COMUNA LĂPUȘ

JUDEȚUL MARAMUREȘ

Nr. pr.: AED – 130 – 2016

VOLUMUL I

MEMORIU GENERAL

2023

LISTA DE SEMNĂTURI

PROIECTANT GENERAL : S.C. AEDILIS PROIECT S.R.L.

Şef proiect: arh. urb. Dan Florin FLORUŢ

PROIECTANŢI:

Urbanism/arhitectură: arh. urb. Dan Florin FLORUŢ

ing. geogr. urb. Camelia FAUR

geogr. Dora CERNEŞTEAN

teh. Attila MÁTYUS

Transporturi/Sistematizare:

Ing. Gheorghe BOROŞ

Tehnico-edilitare:

Ing. Andrei MOLDOVAN

CUPRINS

1. INTRODUCERE.....	1
1.1 Date de recunoaștere a documentației	1
1.2 Obiectul lucrării	5
1.3 Surse documentare	6
2. STADIUL ACTUAL AL DEZVOLTĂRII.....	9
2.1 Evoluție	9
2.2 Elemente ale cadrului natural	14
2.2.1 Caracteristicile reliefului	14
2.2.2 Geologia	15
2.2.3 Hidrografie. Hidrologie	15
2.2.4 Condiții climatice	16
2.2.4.1 Temperatura	17
2.2.4.2 Precipitațiile	17
2.2.4.3 Vânturile	17
2.2.4.4 Lumina solară	17
2.2.4.5 Fenomene meteorologice	18
2.2.4.6 Seismicitatea	18
2.2.5 Solurile	18
2.2.6 Vegetația.....	19
2.2.7 Fauna	20
2.3 Relații în teritoriu	20
2.4 Activități economice	26
2.5 Populația. Elemente demografice și sociale.....	37
2.6 Circulație	41
2.7 Intravilan existent. Zone funcționale. Bilanț teritorial	41
2.8 Zone cu riscuri naturale.....	45
2.9 Echipare edilitară	48
2.9.1 Gopodărirea apelor	48
2.9.2 Alimentarea cu apă	48
2.9.3 Canalizarea	49
2.9.4 Alimentarea cu energie electrică	50
2.9.5 Telefonie.....	50
2.9.6 Alimentarea cu căldură.....	51
2.9.7 Alimentarea cu gaz metan	51
2.9.8 Gospodărie comunală	51

2.10 Probleme de mediu.....	52
2.11 Disfuncționalități.....	69
2.11.1 Privind activitățile economice	69
2.11.2 Privind structura populației	69
2.11.3 Privind căile de circulație	69
2.11.4 Privind echiparea edilitară.....	70
2.11.5 Privind protecția mediului	70
2.12 Necesități și oportunități ale populației.....	70
3. PROPUNERI DE DEZVOLTARE URBANISTICĂ	71
3.1 Studii de fundamentare	71
3.2 Evoluție posibilă, priorități. Diagnosticul prospectiv	87
3.3 Optimizarea relațiilor în teritoriu	97
3.4 Dezvoltarea activităților. Strategia de dezvoltare spațială	97
3.5 Evoluția populației	98
3.6 Organizarea circulației	99
3.7 Intravilan propus. Zonificare funcțională. Bilanț teritorial	100
3.8 Măsuri în zonele cu riscuri naturale	105
3.9 Dezvoltarea echipării edilitare	107
3.9.1 Gopodărirea apelor	107
3.9.2 Alimentarea cu apă	107
3.9.3 Canalizarea	108
3.9.4 Alimentarea cu energie electrică	108
3.9.5 Telefonie.....	108
3.9.6 Alimentare cu energie termică.....	108
3.9.7 Alimentare cu gaze naturale	108
3.9.8 Gospodărie comunală	109
3.10 Protecția mediului	109
3.11 Reglementări urbanistice.....	110
3.12 Obiective de utilitate publică. Planul de acțiune.....	114
4. CONCLUZII	115

1.2 OBIECTUL LUCRĂRII

Planul urbanistic general are atât caracter director și strategic, cât și caracter de reglementare și reprezintă principalul instrument de planificare operațională, constituind baza legală pentru realizarea programelor și acțiunilor de dezvoltare. Fiecare unitate administrativ-teritorială trebuie să își actualizeze la maximum 10 ani Planul urbanistic general în funcție de evoluția previzibilă a factorilor sociali, geografici, economici, culturali și a necesităților locale.

Cuprinde prevederi pe termen scurt cu privire la:

- Stabilirea și delimitarea teritoriului intravilan, în relație cu teritoriul administrativ al localității;
- Stabilirea modului de utilizare a terenurilor din intravilan;
- Zonificarea funcțională în corelație cu organizarea rețelei de circulație;
- Delimitarea zonelor afectate de servituți publice, afectate de interdicții temporare și permanente de construire și a zonelor expuse la riscuri naturale;
- Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare;
- Stabilirea zonelor protejate și de protecție a monumentelor istorice, a siturilor arheologice reperate și a zonelor care au instituit un regim special de protecție, prevăzut în legislația în vigoare;
- Zonele care au instituite un regim special de protecție prevăzut în legislația în vigoare;
- Formele de proprietate și circulația juridică a terenurilor;
- Precizarea condițiilor de amplasare și conformare a volumelor construite și amenajate și plantate;
- Zonele de risc natural delimitate și declarate astfel, conform legii, precum și la măsurile specifice privind prevenirea și atenuarea riscurilor, utilizarea terenurilor și realizarea construcțiilor în aceste zone;
- Zone de risc datorate unor depozități istorice de deșeuri.

Cuprinde prevederi pe termen mediu și lung cu privire la:

- Evoluția în perspectivă a localității;
- Direcțiile de dezvoltare funcțională în teritoriu;

- Traseele coridoarelor de circulație și de echipare prevăzute în planurile de amenajare a teritoriului național, zonal și județean;
- Zonele de risc natural delimitate și declarate astfel, conform legii, precum și la măsurile specifice privind prevenirea și atenuarea riscurilor, utilizarea terenurilor și realizarea construcțiilor în aceste zone;
- Lista principalelor proiecte de dezvoltare și restructurare;
- Stabilirea și delimitarea zonelor cu interdicție temporară și definitivă de construire;
- Delimitarea zonelor în care se preconizează operațiuni urbanistice de regenerare urbană.

Completarea Planului Urbanistic General al comunei Lăpuș urmărește, prin introducerea în cadrul documentației de urbanism existente a constrângerilor și permisivităților urbanistice generate de zonele propuse pentru extindere, crearea condițiilor de autorizare a noilor construcții, crearea premiselor spațiale pentru desfășurarea activităților economice și sociale în acord cu obiectivele de dezvoltare județene. Se vor lua în considerare implicațiile dezvoltării urbanistice asupra sistemului de circulații și a rețelei de infrastructură edilitară, fiind conturate măsurile pentru dezvoltarea armonioasă a localităților.

1.3.SURSE DOCUMENTARE

1.3.1 Surse documentare propriu zise:

- Plan de Amenajare a Teritoriului Național;
- Plan de Amenajare a Teritoriului Județean Maramureș;
- Strategia de Dezvoltare a comunei Lăpuș, jud. Maramureș;
- Planul Urbanistic General al comunei Lăpuș, 2000;
- Planul de Analiză și Acoperire a Riscurilor Maramureș, elaborat de către Comitetul Județean pentru Situații de Urgență;
- Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor, județul Maramureș;
- Planul Local de Acțiune pentru Mediu, Județul Maramureș;
- Strategia de Dezvoltare Durabilă a Județului Maramureș pentru Perioada 2014-2020;
- Strategia de Dezvoltare Locală Gal Mara-Natur;
- Lista monumentelor istorice 2015;
- Date puse la dispoziție de Primăria Lăpuș;

- Documentare de teren și consultări cu autoritățile locale;
- Recensământul Populației și al Locuințelor 2011;
- Recensământul General Agricol, 2010.

Pentru suportul topografic s-au folosit ortofotoplanuri, scara 1:5000, planuri topografice, scara 1:5000, alte hărți și planuri referitoare la comuna Lăpuș.

1.3.2 Elemente legislative:

- Legea nr. 350 /2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul, cu modificările și completările ulterioare
- Ordin 233 - NORME METODOLOGICE din 26 februarie 2016 de aplicare a Legii nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul și de elaborare și actualizare a documentațiilor de urbanism
- Regulamentul General de Urbanism (RGU) aprobat prin H.G. nr. 525/1996, cu modificările și completările ulterioare, pentru aprobarea Regulamentului general de urbanism.
- Ordinul MDRT nr. 2701/30.12.2010 pentru aprobarea Metodologiei de informare și consultare a publicului cu privire la elaborarea sau revizuirea planurilor de amenajare a teritoriului și de urbanism;
- Legea nr.50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții cu modificările și completările ulterioare și normele metodologice de aplicare ;
- Planul Național de Amenajare a Teritoriului:
  - Secțiunea I – Căi de comunicație, Legea nr.71/1996
  - Secțiunea a II-a – Apa, Legea nr.171/1997
  - Secțiunea a III-a – Zone protejate, Legea nr.5/2000
  - Secțiunea a IV-a - Rețeaua de localități, Legea 351 / 2001 și 100 / 2007
  - Secțiunea a V-a - Zone de risc natural, Legea nr.575/2001
  - Secțiunea a VI-a – Zone cu resurse turistice, 2008
- LEGEA nr. 114/11.10.1996 Legea locuinței
- Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice.
- Legea nr.24/2007 a spațiilor verzi, republicată, cu modificările ulterioare prin Legea nr.47/2012

- Ordonanta de urgenta nr.195/2005privind protecția mediului, aprobată prin Legea nr. 265/2006, cu modificările și completările ulterioare
- Legea fondului funciar nr. 18/1991 (republicată);
- Legea nr. 10/1995 privind calitatea în construcții republicată actualizată, Legea nr. 163/2016 pentru modificarea și completarea Legii nr. 10/1995 privind calitatea în construcții.
- Legea nr. 107/1996 a apelor
- Hotărârea nr. 382/2003 pentru aprobarea Normelor metodologice privind exigențele minime de conținut ale documentațiilor de amenajare a teritoriului și de urbanism pentru zonele de riscuri naturale
- Legea nr. 213/ 17.11.1998 privind proprietatea publică și regimul juridic al acesteia
- Legea nr. 33 din 27 mai 1994 privind exproprierea pentru cauza de utilitate publică
- Legea cadastrului și publicității imobiliare nr. 7/1996, republicată cu modificările ulterioare
- Ordonanța nr. 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național
- Ordonanța nr. 43/1997 privind regimul drumurilor, cu modificările și completările ulterioare
- Ordonanța de urgență nr. 12/1998 privind transportul pe căile ferate române și reorganizarea Societății Naționale a Căilor Ferate Române
- Hotărârea nr. 930 din 11 august 2005 pentru aprobarea Normelor speciale privind caracterul și mărimea zonelor de protecție sanitară și hidrogeologică
- Legea nr. 611/ 2015 – Codul silvic.
- Noul Cod Civil actualizat 2018
- LEGEA Nr. 52/2003 privind transparenta decizională în administrația publică.
- Ordinul nr. 994/2018 pentru modificarea și completarea Normelor de igienă și sănătate publică privind mediul de viață al populației, aprobate prin Ordinul ministrului sănătății nr. 119/2014
- HG nr. 741/2016 - aprobarea Normelor tehnice și sanitare privind serviciile funerare, înhumarea, incinerarea, transportul, deshumarea și reînhumarea cadavrelor umane, cimitirele, crematoriile umane.

- ORDIN Nr. 47 din 27 ianuarie 1998 pentru aprobarea Normelor tehnice privind amplasarea lucrarilor edilitare, a stalpilor pentru instalatii si a pomilor in localitatile urbane si rurale
- Ordinul Ministrului Transporturilor nr. 49/1998 pentru aprobarea Normelor tehnice privind proiectarea și realizarea străzilor în localitățile urbane
- ORDIN nr. 49 din 27 ianuarie 1998 pentru aprobarea Normelor tehnice privind proiectarea și realizarea strazilor în localitățile urbane
- Ordinul Ministrului Transporturilor nr. 50/1998 pentru aprobarea Normelor tehnice privind proiectarea și realizarea străzilor în localitățile rurale.
- Ordinul nr. 129/2016 pentru aprobarea Normelor metodologice privind avizarea și autorizarea de securitate la incendiu și protecție civilă
- Ordinul Ministerului Administrației și Internelor nr. 163/2007 pentru aprobarea Normelor generale de apărare împotriva incendiilor.
- Ghid privind metodologia de elaborare si continutul-cadru al Planului Urbanistic General, indicativ GP038/99 aprobat prin Ordinul Nr.13/N/10.03.1999
- Ghid privind elaborarea si aprobarea regulamentelor locale de urbanism, indicativ GM-007-2000 aprobat prin Ordinul Nr.21/N/10.04.2000
- ORDIN nr.34/M30/3.422/4.221 din 1995 pentru aprobarea precizarilor privind avizarea documentatiilor tehnice pentru autorizarea executarii constructiilor

2. STADIUL ACTUAL AL DEZVOLTĂRII

2.1. EVOLUTIE

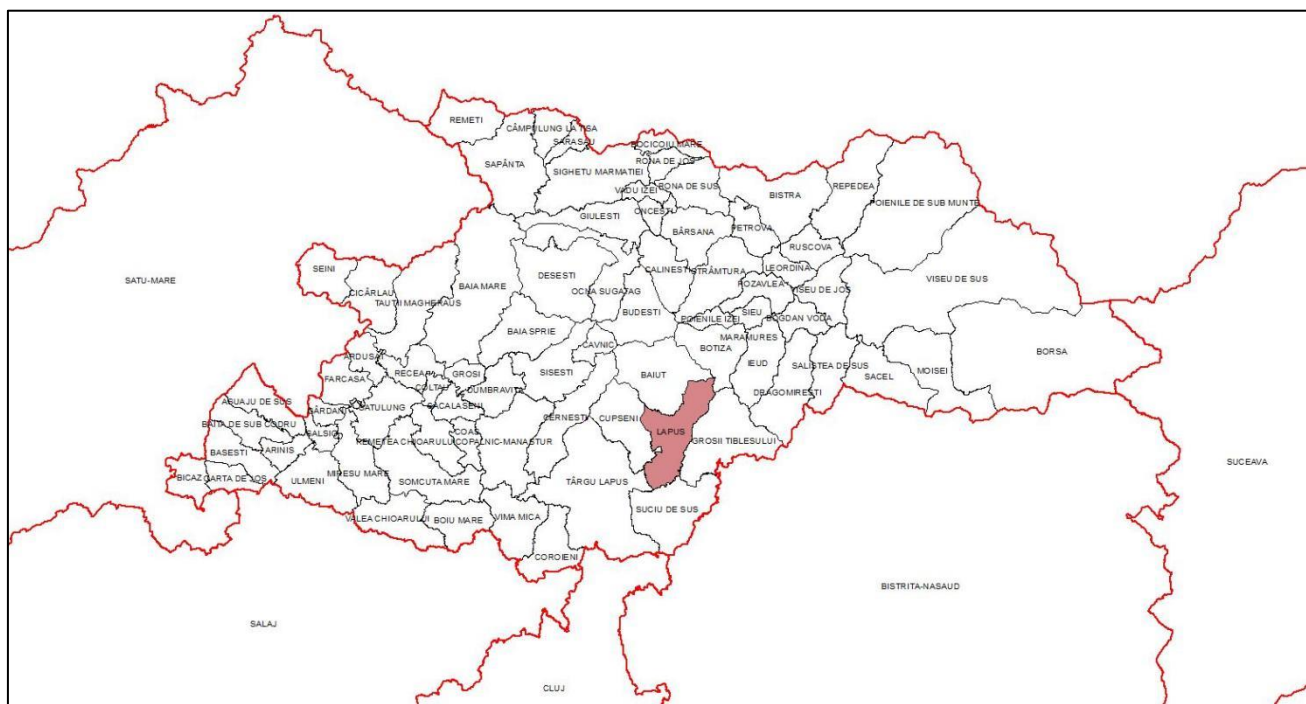
Comuna Lăpuș este situată în partea de nord a Transilvaniei, în partea central-sudică a județului Maramureș, în Depresiunea Lăpușului și la poalele munților Lăpuș și Țibleș, de-o parte și de alta a râului Lăpuș, fiind traversată de la sud la nord de drumul județean DJ 109F (Țargu Lăpuș - Ocna Șugatag), care face legătura cu Maramureșul Istoric prin pasul Căvnic.

Lăpușul se află la o distanță de 56 km față de reședința de județ, Baia Mare, și la o distanță de 13 km față de orașul Țargu Lăpuș.

La nord se învecinează cu comuna Băiuț, la est cu comunele Botiza și Groșii Țibleșului, la sud cu comuna Suciul de Sus iar la vest cu comuna Cupșeni și orașul Țargu Lăpuș.

Comuna face parte din Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest din România, ca parte a județului Maramureș, alături de județele Bistrița Năsăud, Bihor, Cluj, Sălaj și Satu Mare.

Unitatea administrativ-teritorială studiată are în componență o singură localitate, satul Lăpuș, situat în partea de sud a UAT-ului, care este și sat reședință de comună și centru supracomunal de rang IV, fiind și cea mai populată așezare rurală din Țara Lăpușului.

Fig. 1. Localizarea comunei Lăpuș în context județean

Comuna face parte din Țara Lăpușului, o regiune geografică și etno-culturală românească cu tradiție etnografică bogată în care se păstrează, mai ales în zonele rurale, tradițiile, arhitectura specifică, bisericile de lemn și meșteșugurile tradiționale.

Cadrul fizico-geografic precum și săpăturile efectuate după anul 1890, confirmă faptul că pe teritoriul comunei au existat de-a lungul timpului condiții propice pentru stabilirea și dezvoltarea comunităților umane încă din epoca bronzului până în zilele noastre.

În urma descoperirilor arheologice făcute în zona Lăpușului, s-a constatat că aceasta a constituit mult timp o vatră sigură pentru grupuri de oameni a căror principală îndeletnicire era creșterea animalelor. În plus, apariția târzie în însemnările documentare nu este explicată prin faptul că aceasta ar fi fost o zonă nelocuită sau deșertică, ci se crede că aici au existat așezări vremelnice ale unor populații ce au putut folosi în interesul lor bogăția naturală a zonei, constituită din pășuni, păduri și resurse minerale.

Denumirea de „Lăpuș” a apărut în anul 1231, sub acest nume fiind menționat râul care trecea prin pădurile Kekyus și Fenteuș, aflate în apropierea confluenței acestui râu cu Someșul.

Localitatea Lăpuș (sau Lăpușul Românesc) este atestată documentar din anul 1291, într-un document datat 29 ianuarie, prin care Regele Andrei al III-lea dispune Capitlului de Alba Iulia să întocmească formele necesare introducerii comitelului Dionisie, fiul palatinului Dionisie în posesiunea Lăpușului, dăruită lui ca răsplată pentru participarea sa în războiul purtat împotriva principelui austriac Albert.

Într-un document din anul 1325 apare numele de „Terra Lopus”, ca fiind o posesiune a familiei Banffy.

În anul 1393 este atestată documentar localitatea „Dragosfalva” („satul lui Dragoș”), drept așezare situată în „Gura Ruorii”, ca o predecesoare din care s-a dezvoltat mai târziu comuna Lăpușul Românesc. Aceasta din urmă apare în documentele dintre anii 1488-1506 ca Olah-Lapos.

Din documentele istorice existente reiese că Lăpușul Românesc s-a dezvoltat mai întâi ca un sat de crescători de animale și mici agricultori, pe moșiile nobiliare, ca iobagi sau pe mici proprietăți nemesesti.

În anul 1553, a avut loc o cercetare ca urmare a solicitării făcute de împăratul Ferdinand către voievozii Ardealului de la acea vreme, Francisc Kendi și Ștefan Dobo, de revizuire a tuturor bunurilor cetății Ciceu. Astfel, din cele 63 de localități luate în evidență în acel an, majoritatea erau în totalitate românești, respectiv 48-50 de sate, doar Târgu Lăpuș și Dămăcușeni având în componență și populație de origine maghiară, astfel că până la începutul secolului al XIX – lea, atunci când au luat proporții exploatarea miniere de metale neferoase de la Băiuț și Groși, nu a fost înregistrată prezența populației de origine maghiară pe teritoriul Lăpușului, ceea ce a făcut ca această localitate să mai fie cunoscută și sub denumirea de „Lăpușul Românesc”.

De la mijlocul secolului al XVIII-lea, mulți locuitori ai așezării încep să lucreze într-o mică întreprindere care se ocupa cu obținerea fierului, la câțiva kilometri nord de localitatea Strâmbu Băiuț din comuna vecină Băiuț.

După anul 1769 s-a extins tot mai mult prelucrarea minereului neferos, în mici furnale iar după 1847 s-a construit un nou centru siderurgic în apropierea Lăpușului, în locul numit

„Podul Ruorii”. De asemenea, mulți locuitori ai satului lucrau și la exploatarea minieră de la Răzoare.

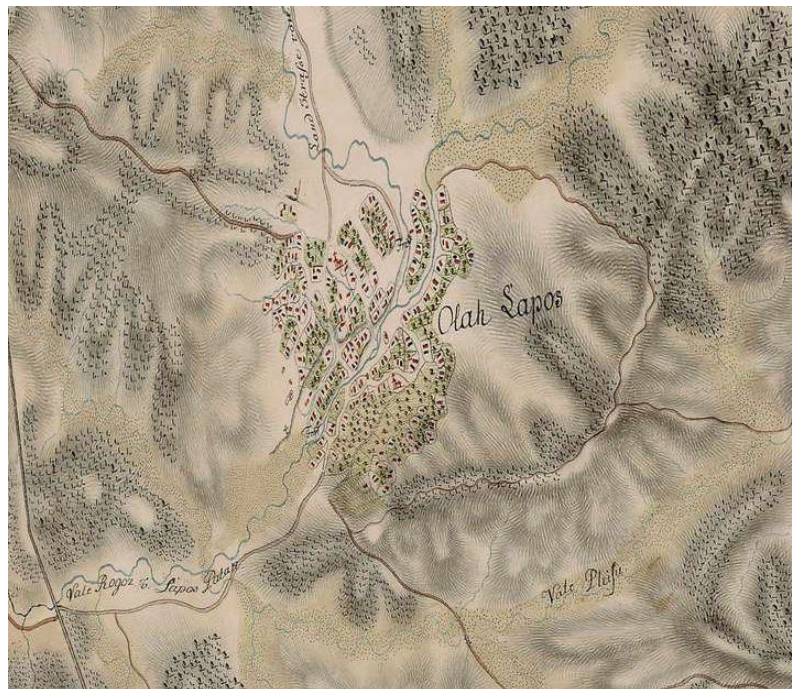
Mulți meseriași străini aduși aici pentru a dezvolta acest centru s-au stabilit în zonă și au rămas aici chiar și după falimentul din 1892 al întreprinderii.

O altă ocupație a locuitorilor din zonă, atestată documentar, era cea de producere a mangelului, necesar topitoriilor.

După deschiderea exploatării miniere de la Băiuț - Strâmbu Băiuț, numărul localnicilor care vor lucra în domeniul mineritului va crește, fenomenul manifestându-se până în anul 1989.

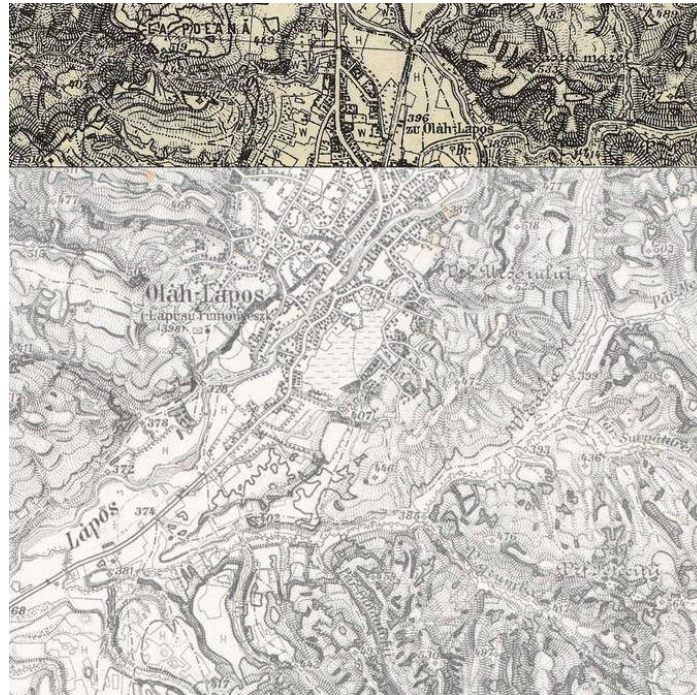
În prezent, datorită greutăților economice prin care trece, exploatarea minieră din Băiuț nu mai poate fi considerată ca până în 1989 ca loc de muncă în domeniul industriei miniere pentru locuitorii Lăpușului. Mai mult decât atât, după 1990 mulți locuitori care munceau aici au fost nevoiți să se reîntoarcă la îndeletnicirea predominantă și anume cultivarea pământului.

Schimbările produse în legislația din domeniul economic de după anul 1990 au dus la apariția unor societăți comerciale și a unor noi meserii și îndeletniciri.

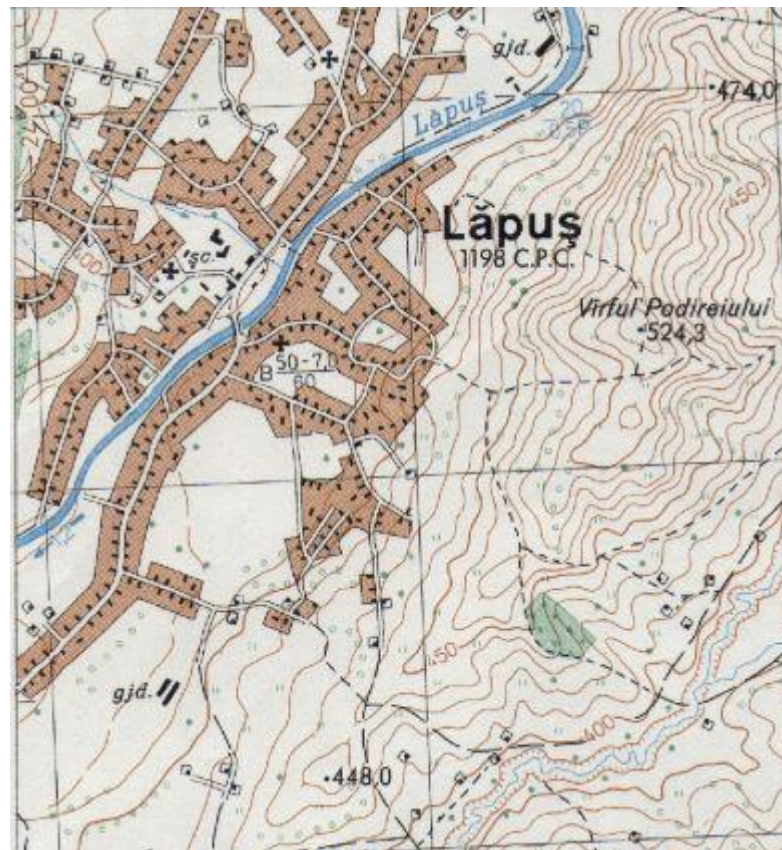

Fig. 2. Prima ridicare topografică – Hărțile Josefine (1763-1787) - satul Lăpuș
Sursă: <http://mapire.eu>

Fig. 4. A treia ridicare topografică (1869 - 1887) – satul Lăpuș
Sursă: <http://mapire.eu>

Fig. 5. Harta topografică scara 1:25 000 – satul Lăpuș

2.2. ELEMENTE ALE CADRULUI NATURAL

2.2.1. Caracteristicile reliefului

Teritoriul comunei Lăpuș se situează la poalele Munților Lăpuș și Țibleș, în Depresiunea Lăpușului, depresiune străbătută de o luncă ce se continuă cu culoare de văi care urcă dealurile de joasă înălțime. Dealurile înconjoară pe trei laturi localitatea și se profilează pe culmile semețe ale masivului Țibleș.

Altitudinile scad de la nord la sud. În partea nordică a comunei se regăsește treapta montană (1000-1400 m), apoi treapta munceilor (700-1000 m), urmată de treapta dealurilor înalte (550-700 m) și treapta dealurilor joase (350-550 m).

Munții Lăpușului se întind de la Pasul Neteda și Valea Cavnicului până la Văile Botizei și Suciului, și au altitudini care rareori depășesc 1000-1200 metri. Culmea principală, dispusă în partea de nord, este mai înaltă și mai abruptă, iar din aceasta se desprind radiar culmi mai joase, spre partea de sud-vest, ce se prelungesc spre Depresiunea Copalnicului și Lăpușului și care, la rândul lor se încadrează în mici bazinete depresionare. Totodată, aceste culmi joase se prelungesc printr-o culme ce se termină cu Vârful Șatra, care desparte Depresiunile Lăpuș și Copalnic în jurul căruia se păstrează un piemont semicircular. Însă, în ciuda peisajelor atractive datorate spectaculozității coloanelor de eruptiv din zona înaltă, abrupturilor tectonice sau erozive, alternanței pădurilor cu poienile și caracterului sălbatic, Munții Lăpușului sunt mai puțin frecvențați sub aspect turistic.

Munții Țibleșului se întind de la Văile Botizei și Suciului, până la Valea Sălăuței și reprezintă cel mai înalt sector al vulcanilor nordici, cuprinzând într-o culme principală, orientată spre nord-sud-est, trei vârfuri principale: Arcer, Țibleș și Bran. În plus, aceștia se remarcă prin varietatea și bogăția peisagistică, însă, sunt mai puțin frecvențați datorită nivelului modest al amenajării turistice.

Expoziția versanților este predominant semiînsorită în comuna Lăpuș, dar și semi-umbră în proporții asemănătoare, fapt ce favorizează atât valorificarea terenurilor de pe raza comunei prin cultura pomicolă, fânețe și păduri, cât și cultura plantelor, într-o măsură mai mică, astfel că pentru obținerea unor producții importante sunt necesare perioade mai lungi însorite și un regim termic mai blând.

Datorită prezenței solului calcaros, dispus în plăci înclinate spre sud, văile ce străzesc dealurile joase sunt adânci, cu versanți abrupti, plini de grohotișuri și blocuri de calcar.

Forme de relief caracteristice sunt crestele în coastele platformelor calcaroase, tăiate de văi adânci.

Jumătate din vatra satului este situată în zona luncii râului Lăpuș.

Fig. 6. Vedere spre satul Lăpuș

Sursă: https://ro.wikipedia.org/wiki/L%C4%83pu%C8%99,_Maramure%C8%99

2.2.2. Geologia

Geologia generală a teritoriului comunei se caracterizează prin existența nisipurilor și pietrișurilor din cuaternar (halocen și pleistocen), gresii, șisturi bituminoase și marno-argile din terțiar (paliogen-oligocen și neogen-miocen).

În cuprinsul comunei predomină gresiile și argilele marnoase.

La suprafața terenului, stratul superficial este format din soluri brune podzolice.

2.2.3. Hidrografie. Hidrologie

Teritoriul comunei Lăpuș aparține bazinului hidrografic al râului Someș. Cursul de apă cel mai important este râul Lăpuș. Acesta este un afluent principal de dreapta al Someșului și traversează comuna de la nord la sud. Izvorăște din Munții Țibleșului, de la confluența brațelor Izvorul Alb și Izvorul Negru și are o lungime de 112 km. Bazinul său hidrografic definește, în partea sa superioară, limitele Țării Lăpușului, o Românie populară, adică o unitate etnografică vecină a Maramureșului istoric.

În afară de acesta, mai amintim râul Râoaia, având ca afluent de stânga pârâul Zâmbrița.

Tot ca afluent important al Lăpușului de stânga este râul Iedera. Acesta, la rândul lui, are mai mulți afluenți: Valea Grumbii, Valea Fundăturii, Valea lui Dubaș și pâraul Certii.

Afluenții de dreapta ai râului Lăpuș sunt mai puțini importanți, atât ca debit, cât și ca număr: Valea Birii, Valea Jidului, Valea Mării și Valea Bălicenilor.

2.2.4. Condiții climatice

Clima, prin efectele sale multiple asupra mediului în care se desfășoară modelarea reliefului și a substratului geologic, își pune puternic amprenta în caracterul geografic regional.

Regimul climatic general se încadrează în tipul de climă continental-moderată, dar cu precipitații mai abundente, specifice depresiunilor intramontane.

Comuna Lăpuș poate fi încadrată în categoria unei localități cu nuanțe moderate în ceea ce privește climatul, acesta fiind unul temperat continental, definitiv pentru această zonă a țării. În ceea ce privește tipurile de topoclimate existente pe teritoriul comunei Lăpuș se remarcă topoclimatul de culoar, vale sau defileu, topoclimatul culmilor deluroase interfluviale, topoclimatul de versanți muntoși și topoclimatul de culmi muntoase principale și secundare.

Cel mai răspândit tip de topoclimat din comuna Lăpuș este topoclimatul culmilor deluroase interfluviale, teritoriul regăsit aici fiind mai puțin afectat de inversiunile de temperatură caracterizându-se printr-o circulație mai intensă a aerului. Următorul tip de topoclimat prezent în comuna Lăpuș, este cel al versanților muntoși, caracterizat prin importanța foarte mare pe care o are expoziția față de circulația dominantă și față de punctele cardinale în ceea ce privește aspectele climaterice.

Referitor la topoclimatul culmilor muntoase principale și secundare, se remarcă faptul că acestea sunt specifice zonelor înalte și că se caracterizează prin temperaturi mai scăzute și cantități însemnate de precipitații, iar riscurile climatice sunt asociate mai ales vitezelor mari ale vântului și prezenței marcante a fenomenelor de iarnă. În schimb, topoclimatul de culoar de vale sau defileu are un regim termic mai moderat, nivelul de umiditate fiind mai ridicat, tot aici fiind resimțite brizele, ca efect de canalizare a vântului, iar în ceea ce privește principalele riscuri climatice se remarcă cantitățile mari de precipitații căzute pe versanții văilor, care pot genera creșteri importante de debite și de niveluri pe văile respective.

2.2.4.1 Temperatura

Ca regim termic, comuna Lăpuș are ca și caracteristică o izotermă anuală de +8°C, cu temperaturi medii anuale cuprinse între +7,6°C și +9,4°C.

Lipsa unei stații meteorologice pe teritoriul comunei, dar și distanța mică, de doar 13 km, față de stația de la Târgu Lăpuș ne permit să indicăm ca repere temperaturile medii anuale și lunare înregistrate la stația meteorologică din această localitate. Astfel, temperatura medie anuală este de 22°C, cu mediile lunare variind între -3,4°C în luna ianuarie, cea mai friguroasă lună, și 18,4°C în iulie, cea mai călduroasă lună de peste an. Totuși temperaturile medii pot varia chiar și cu până la 10°C în aceeași lună în funcție de treapta de relief, pentru luna iulie de exemplu temperatura medie ajungând în zonele de dealuri joase la 19°C.

2.2.4.2 Precipitațiile

Conform PATJ Maramureș, numărul mediu anual de zile cu precipitații mai mari de 0,1 mm este ridicat pe teritoriul județului, corelându-se cu valorile cantităților anuale de precipitații. Acest număr este de 110-160 de zile în regiunile deluroase mai joase, de 120-140 de zile în zonele deluroase mai înalte, de 150-200 de zile în regiunile montane mai joase și de 150- ≥ 170 de zile la altitudinile cele mai mari. Cantitățile medii de precipitații înregistrate la stația meteorologică Târgu Lăpuș în perioada 1961 – 2000 au fost de 170,8 mm iarna, 180,5 mm primăvara, 236,5 mm vara și 214,5 mm toamna, rezultând un total mediu anual de 802,3 mm. În ceea ce privește precipitațiile de iarnă, prima ninsoare cade în medie în prima decadă a lunii noiembrie, dar la altitudini de peste 1.000 de m în a doua decadă a lunii octombrie, iar în medie stratul de zăpadă are o medie peste 70-80 de cm, și se menține până la sfârșitul lunii martie, în zonele mai înalte menținându-se până la a treia decadă a lunii mai.

2.2.4.3 Vânturile

Ca element climatic de mare importanță, vântul poate influența în mod simțitor clima unui ținut prin transportul de mase de aer de origine diferită.

Direcția și viteza vântului sunt legate de condițiile locale și de circulația generală a atmosferei.

Direcția predominantă a vântului este nord – vest.

2.2.4.4 Lumina solară:

Durata medie anuală de strălucire a soarelui este de 2000 ore pe an și este invers proporțională cu altitudinea.

2.2.4.5 Fenomene meteorologice

În cuprinsul comunei se manifestă o serie de fenomene meteorologice deosebite, proprii de altfel și altor zone ale țării, cum ar fi: roua, ceața, chiciura, poleiul, etc. În afară de rouă, celelalte fenomene au cea mai mare frecvență în sezonul rece.

2.2.4.6 Seismicitatea

Conform Legii nr. 575/2001 privind aprobarea Planului de Amenajare a Teritoriului Național – Secțiunea a V-a – „Zone de risc natural”, unitățile administrativ-teritoriale din județul Maramureș sunt amplasate în zone pentru care intensitatea seismică exprimată în grade MSK este minim VII. Zona comunei Lăpuș se află în zona seismică F, având coeficientul $K_s=0,08$ iar perioada de colt $T_c=0,7$ s.

2.2.5 Solurile

Pe teritoriul comunei Lăpuș se disting 3 tipuri principale de soluri: andosolurile și districambosolurile andice, luvisolurile albice și luvosolurile și eutricambosolurile.

Luvosolurile albice sunt solurile cele mai răspândite pe teritoriul comunei Lăpuș și reprezintă un tip de sol cu un conținut scăzut în substanțe nutritive, ceea ce face ca acestea să fie acoperite în principal de păduri de foioase și de pajiști și pășuni, cu productivitate și valoare nutritivă medie spre scăzută. De asemenea, livezile plantate pe aceste tipuri de sol dau producții medii, fiind dezavantajate și de variațiile mari ale regimului hidric, pe lângă conținutul slab în substanțe nutritive.

Următoarele tipuri de soluri întâlnite pe teritoriul comunei Lăpuș sunt andosolurile și districambosolurile andice, soluri caracteristice vechilor erupții vulcanice și sunt caracteristice treptelor dealurilor înalte, munceilor și montană.

Andosolurile sunt tipurile de soluri apărute pe roci vulcanice, bogate în minerale amorfe, sunt foarte poroase, cu densitate aparentă foarte redusă, cu o capacitate de schimb cationic foarte mare, în general acide și destul de bogate în humus, vegetația naturală formată pe acest tip de sol fiind alcătuită din păduri de fag, amestec de fag cu molid, iar în etajul subalpin vegetație de afin, ienupăr și vegetație de pajiști. Pe de altă parte, districambosolurile andice au o fertilitate redusă și asigură condiții favorabile pentru dezvoltarea de păduri (făgete sau amestec făgeterășinoase) și pajiști.

În privința luvosolurilor și eutricambosolurilor, cel mai puțin răspândite soluri din comuna Lăpuș, se remarcă fertilitatea luvosolurilor bună pentru păduri (goruneto-făgete), mijlocie pentru plantații pomicole, pajiști și unele culturi (plante furajere, cartofi) și redusă

pentru culturile de bază (grâu, porumb, floarea soarelui), în timp ce, eutricambosolurile, se pretează o gamă largă de folosințe de la terenuri arabile până la pajiști naturale, plantații pomi-viticole și păduri.

2.2.6 Vegetația

Comuna face parte atât din regiunea biogeografică continentală, cât și din regiunea biogeografică alpină.

Relieful preponderent montan și clima specifică fac ca vegetația să fie reprezentată, în principal, de păduri, printre cele mai des întâlnite specii de copaci numărându-se fagul, molidul, bradul, paltinul de munte, carpenul. În plus, în păduri se găsesc și specii alimentare sau culinare, printre care se numără fructele naturale din specii apărute spontan cum ar fi afinul, zmeurul, murul, dar și socul, cireșul de pădure și ciupercile.

Cea mai mare parte din suprafața comunei este, astfel, constituită din terenuri neagricole, respectiv păduri și vegetație forestieră, în proporție de 49%, terenurile agricole ocupând de asemenea o mare parte a comunei, terenurile arabile, pășunile și fânețele ocupând o suprafață totală similară cu cea a pădurilor.

Pădurile ocupă o suprafață de de 4.267 de hectare, acoperind 49% din suprafața comunei și 1,47 din întreaga suprafață acoperită cu păduri din Maramureș, fapt ce plasează Lăpușul pe locul 20 din acest punct de vedere.

Pe de altă parte, terenurile agricole însumează 4.285 de hectare, dintre acestea, cea mai mare parte fiind reprezentată de fânețe (1.820 hectare – 21% din suprafața totală) și pășuni (1.380 hectare – 16% din totalul terenurilor), acestea fiind urmate de terenurile arabile, care ocupă 13% din suprafața comunei prin cele 1.085 hectare ocupate de acestea. Astfel, este clar că situația comunei Lăpuș este asemănătoare cu cea a comunelor de munte, în care sectorul agricol are un potențial mai mic de dezvoltare, existând însă posibilitatea de practicare a creșterii unor rase de animale adaptate acestei zone, datorită potențialului oferit de existența pajiștilor și pășunilor, însă, principala resursă ce poate fi valorificată de către locuitorii comunei rămâne fondul forestier prin suprafața de teren importantă pe care o reprezintă din teritoriul comunei.

2.2.7 Fauna

Fauna este condiționată, în special, de vegetație, astfel, dintre animalele specifice zonei amintim cerbul carpatin, ursul brun, mistrețul, căpriorul, vulpea, veverița, iepurele, lupul.

Fauna piscicolă de pe râul Lăpuș și afluenții săi este bogată în exemplare de scobar, știucă, clean și mreană.

2.3. RELATII ÎN TERITORIU

Comuna Lăpuș este situată în partea de nord a Transilvaniei, în partea central-sudică a județului Maramureș fiind traversată de la sud la nord de drumul județean DJ 109F (Târgu Lăpuș - Ocna Șugatag), care face legătura cu Maramureșul Istoric prin pasul Cavnice.

Lăpușul se află la o distanță de 56 km față de reședința de județ, Baia Mare, și la o distanță de 13 km față de orașul Târgu Lăpuș.

Cele mai apropiate localități sunt Rogoz, Strâmbu Băiuț și Poiana Botizei. În vecinătate, dincolo de culmile dealurilor se află localitățile Libotin (prin șeaua Gruiului) și Groșii Țibleșului, localități spre care există drumuri de pământ și care traversează aceste culmi.

Unitatea administrativ-teritorială studiată are în componență o singură localitate, satul Lăpuș, situat în partea de sud a UAT-ului, care este și sat reședință de comună și centru supracomunal de rang IV, fiind și cea mai populată așezare rurală din Țara Lăpușului.

Comuna face parte din Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest din România, ca parte a județului Maramureș, alături de județele Bistrița Năsăud, Bihor, Cluj, Sălaj și Satu Mare.

Lăpușul face parte din Țara Lăpușului, o regiune geografică și etno-culturală românească cu tradiție etnografică bogată în care se păstrează, mai ales în zonele rurale, tradițiile, arhitectura specifică, bisericile de lemn și meșteșugurile tradiționale.

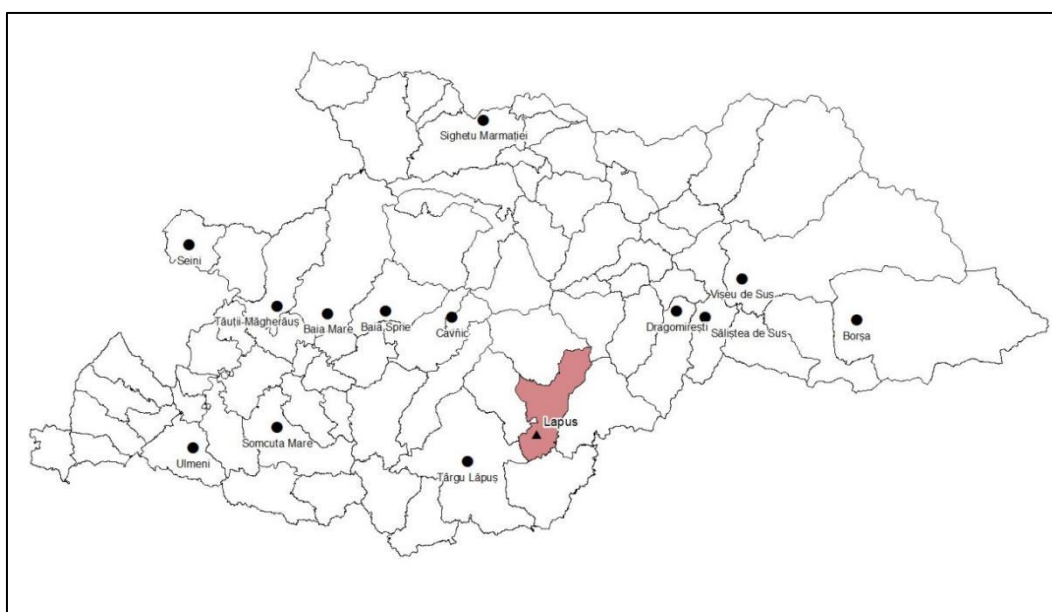
Comuna face parte din Grupul de Acțiune Local (GAL) Mara-Natur, alături de alte 16 unități administrativ-teritoriale: Orașul Baia Sprie, Comunele: Băiuț, Cernești, Coaș, Copalnic Mănăștur, Coroieni, Cupșeni, Dumbrăvița, Groși, Groșii Țibleșului, Recea, Săcălășeni, Suci de Sus, Șișești și Vima Mică. Grupurile de Acțiune Locală au fost create și au promovat abordarea LEADER a dezvoltării locale, concentrând în jurul lor idei, proiecte, actori locali și resurse valorificând oportunitățile de dezvoltare pentru zonele rurale.

Comuna face parte și din Microregiunea pentru dezvoltarea socială și economică a Țării Lăpușului (ATL), care generează și susține proiecte de dezvoltare a microregiunii Țării Lăpușului și a cărei priorități sunt domeniile de acțiune cu potențial de regenerare economică și socială a zonei, precum dezvoltarea turismului (promovare turistică, îmbunătățirea infrastructurii turistice și asistența acordată antreprenorilor din turismul rural), sprijinirea mediului de afaceri, dezvoltarea resurselor umane, asistență pentru administrația locală, promovarea cooperării internaționale și ecologia/protecția mediului. Astfel, scopul principal al acestui ONG este acela de a îmbunătăți condițiile socio-materiale ale populației din această zonă, având în vedere că aceasta s-a înființat în anul 2001 ca inițiativă de cooperare la nivel microregional între orașul Târgu Lăpuș și comunele Băiuț, Lăpușul Românesc, Cupșeni, Suciu de Sus, Groșii Țibleșului, Botiza, Coroieni, Vima Mică, Cernești, Poiana Blenchi, Ileanda, Gălgău, Chiuești.

Pentru transportul feroviar de marfă și călători, comuna Lăpuș nu dispune de stație de marfă și călători, cea mai apropiată stație CFR fiind în localitatea Gălgău, din județul Sălaj (42 km).

Comuna Lăpuș se învecinează cu următoarele unități administrativ-teritoriale:

- Nord: comuna Băiuț;
- Est: comunele Botiza și Groșii Țibleșului;
- Sud: comuna Suciu de Sus;
- Vest: comuna Cupșeni și orașul Târgu Lăpuș.

Fig. 7. Poziționarea localității Lăpuș în raport cu centrele urbane ale județului Maramureș

Analiza SWOT¹

Socio-demografie

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> - Existența unui echilibru relativ între populația feminină și masculină; - Temperarea relativă a scăderii numărului de locuitori ai comunei în ultima perioadă; - Categoria populației în vârstă de muncă cuprinde majoritatea locuitorilor. 	<ul style="list-style-type: none"> - Evoluția descendentă a numărului de locuitori în ultimii ani; - Procesul de îmbătrânire a populației este accentuat, specific mediului rural; - Situația raportului de dependență demografică este una mai puțin bună decât cea înregistrată la nivel județean și național; - Societatea civilă este slab dezvoltată în comună.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> - Creșterea ratei natalității și reducerea ratei de mortalitate la nivel național; - Creșterea veniturilor gospodăriilor; - Existența oportunităților de accesare a fondurilor europene pentru creșterea calității vieții în comună; - Înființarea unor asociații sau ONG-uri care să aibă ca principal scop dezvoltarea durabilă a comunei. 	<ul style="list-style-type: none"> - Scăderea continuă a ratei natalității și creșterea mortalității; - Lipsa unor noi investiții și oportunități în comună; - Creșterea numărului de persoane care nu au un loc de muncă și creșterea sărăciei.

Infrastructură

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> - Traversarea comunei de către DJ109F; - Situația bună a alimentării cu energie electrică a comunei, 93% din totalul gospodăriilor fiind racordate la rețeaua de alimentare cu energie electrică; - Racordarea comunei la rețeaua de apă potabilă; - Existența unei stații de epurare funcțională în comună; - Infrastructura de telecomunicații este una bună; - Accesul locuitorilor comunei la 	<ul style="list-style-type: none"> - Dificultatea practicării DJ109F dinspre Cavnic spre Târgu Lăpuș, pe timp de iarnă; - Starea mediocră și rea a unor drumuri, care necesită lucrări urgente de modernizare; - Rețeaua secundară de străzi a comunei greu practicabilă; - Lipsa accesului direct la transportul feroviar (cea mai apropiată gară CFR fiind la o distanță de 42 km); - Racordarea la rețeaua de apă potabilă și la cea de canalizare este incompletă și trebuie extinsă;

¹ Strategia de Dezvoltare a comunei Lăpuș, jud. Maramureș

transportul rutier în comun către orașele și comunele din apropiere.	- Inexistența unui sistem de alimentare cu gaz metan pe teritoriul comunei.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> - Extinderea și modernizarea rețelelor de apă potabilă și de canalizare a apelor uzate; - Modernizarea infrastructurii publice prin accesarea de fonduri europene și guvernamentale. 	<ul style="list-style-type: none"> - Inexistența resurselor financiare necesare pentru finanțarea și cofinanțarea proiectelor finanțate prin Fonduri Structurale; - Creșterea gradului de uzură al echipamentelor din dotare și al infrastructurii.

Cultură

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> - În comună funcționează un cămin cultural în cadrul căruia au loc diferite manifestări publice, serbări și spectacole organizate la nivelul comunei; - Existența unei biblioteci comunale. 	<ul style="list-style-type: none"> - Pierderea tradițiilor și a obiceiurilor; - Finanțarea scăzută a activităților culturale.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> - Organizarea unor evenimente de promovare a culturii locale; - Accesarea de fonduri europene și guvernamentale pentru promovarea culturii și tradițiilor specifice zonei. 	<ul style="list-style-type: none"> - Lipsa resurselor financiare pentru finanțarea și cofinanțarea proiectelor finanțate prin Fonduri Structurale; - Insuficiența cunoștințelor legate de elaborarea și administrarea proiectelor finanțate din Fondurile Structurale.

Educație

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> - Existența unităților de învățământ în comună; - Existența unei săli de sport; - Existența unui teren de sport. 	<ul style="list-style-type: none"> - Insuficiența materialelor didactice; - Lipsa programelor de tip after-school; - Racordarea necorespunzătoare a programei școlare cu nevoile de pe piața muncii.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> - Accesarea de fonduri europene și guvernamentale pentru dezvoltarea învățământului în comună; - Dezvoltarea educației practice meșteșugărești pentru elevi prin școli de vară sau programe de tip after-school; 	<ul style="list-style-type: none"> - Ușoară scădere a numărului de elevi; - Lipsa surselor de finanțare pentru educație și pentru programe educative inovative; - Lipsa resurselor financiare pentru finanțarea și cofinanțarea proiectelor finanțate prin Fonduri Structurale;

- Dezvoltarea unor cursuri de specializare în meseriile care sunt cerute în zonă.	- Personal insuficient pentru elaborarea și administrarea proiectelor finanțate prin Fonduri Structurale.
---	---

Sănătate

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> - În comuna Lăpuș este asigurat accesul populației la asistența medicală de bază; - Existența Centrului de Permanență pe teritoriul comunei; - Existența unei farmacii în comună; - Existența unui cabinet stomatologic în comună; - Distanța relativ mică față de Spitalul Orășenesc din Târgu Lăpuș sau de Spitalul Județean din Baia Mare. 	<ul style="list-style-type: none"> - Numărul cadrelor medicale insuficient; - Dotări modeste ale cabinetului medical din comună, acesta nebeneficiind de aparatură de specialitate.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> - Accesarea de fonduri europene și guvernamentale pentru dezvoltarea sistemului sanitar din comuna Lăpuș. 	<ul style="list-style-type: none"> - Lipsa resurselor financiare necesare pentru finanțarea și cofinanțarea proiectelor finanțate prin Fonduri Structurale; - Cunoștințe insuficiente legate de elaborarea și administrarea proiectelor finanțate din Fonduri Structurale; - Insuficiența surselor de finanțare pentru sănătate.

Dezvoltare economică

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> - Bogăția fondului forestier; - Potențial important în domenii precum exploatarea forestieră, creșterea animalelor sau practicarea albinăritului. 	<ul style="list-style-type: none"> - Activitatea economică slab dezvoltată în prezent; - Numărul mic de firme și de locuri de muncă în comună; - Inexistența exploatațiilor agricole organizate, în comună fiind practică, îndeosebi, agricultura de subzistență; - Lipsa asocierii; - Desfacerea cu dificultate a produselor; - Atractivitate investițională și de dezvoltare scăzută, cauzată de izolarea geografică a zonei,

	accesibilitatea nefavorabilă afacerilor mari, de starea necorespunzătoare a infrastructurii, dar și de cea a utilităților.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> - Posibilitatea realizării unor investiții în concordanță cu specificul locului; - Realizarea unor mici unități de procesare a produselor agricole; - Accesarea de fonduri europene și guvernamentale pentru dezvoltarea economică a comunei. 	<ul style="list-style-type: none"> - Lipsa informării și educării locuitorilor comunei în domeniul antreprenorial; - Scăderea puterii de cumpărare a populației cauzată de lipsa locurilor de muncă și a investițiilor în comună, ceea ce duce la dificultatea desfacerii produselor; - Lipsa resurselor financiare pentru finanțarea și cofinanțarea proiectelor finanțate prin Fonduri Structurale; - Cunoștințe insuficiente legate de elaborarea și administrarea proiectelor finanțate din Fondurile Structurale.

Turism

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> - Existența unui cadru natural deosebit, comuna fiind amplasată într-o zonă cu aer curat și peisaje foarte frumoase; - Lacurile din zona Zambrița constituie una dintre principalele atracții ale comunei Lăpuș. 	<ul style="list-style-type: none"> - Lipsa amenajării corespunzătoare a lacurilor din zona Zambrița; - Lipsa promovării coerente a turismului în zona comunei.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> - Amenajarea lacurilor din zona Zambrița ar asigura o sursă de agrement pentru locuitorii comunei, dar și pentru populația din vecinătate; - Implementarea unor inițiative de promovare intense a turismului din zona Țării Lăpușului; - Promovarea morii vechi de pe râul Lăpuș ca și obiectiv turistic; - Posibilitatea dezvoltării turismului ecumenic; - Realizarea unei strategii de dezvoltare turistică integrate, alături de localitățile învecinate. 	<ul style="list-style-type: none"> - Lipsa fondurilor pentru amenajarea corespunzătoare a lacurilor din zona Zambrița; - Dezvoltarea haotică din punct de vedere urbanistic și pierderea specificului local.

2.4. ACTIVITĂȚI ECONOMICE

Comuna Lăpuș este avantajată de cadrul natural în care este amplasată, dar și de climatul blând și bogăția fondului forestier care îi oferă oportunități importante din punct de vedere economic. Astfel, abundența pășunilor și a fânețelor favorizează activitățile de creștere a animalelor, iar existența pădurilor poate fi fructificată prin activități de exploatare și prelucrare a lemnului, valorificarea fructelor de pădure, a ciupercilor, dar și a plantelor medicinale. De asemenea, în comună există persoane care au experiență în cultivarea plantelor medicinale și meșteri populari care se ocupă de împletituri din nuiiele, realizarea pieselor de mobilier rustic sau chiar albinărit.

În prezent activitatea economică din comuna Lăpuș este slab dezvoltată, numărul firmelor care au sediul activităților lor în comună este unul redus, nereușind să asigure necesarul de locuri de muncă, astfel că apropierea de orașul Târgu Lăpuș, care se află la o distanță de 13 kilometri, este una favorabilă având în vedere faptul că acesta are rolul de centru economic al Țării Lăpușului și de principal furnizor de servicii comerciale, sociale și administrative către așezările din periurban, astfel că mulți locuitori din Lăpuș se văd nevoiți să facă naveta zilnic către locul de muncă din orașul Târgu Lăpuș.

Principalele probleme de ordin economic la nivelul comunei sunt:

- Numărul mic de firme și de locuri de muncă în comună;
- Inexistența exploatațiilor agricole organizate, în comună fiind practică, îndeosebi, agricultura de subzistență;
- Lipsa asocierii;
- Desfacerea cu dificultate a produselor;
- Atractivitate investițională și de dezvoltare scăzută, cauzată de izolarea geografică a zonei, accesibilitatea nefavorabilă afacerilor mari, cauzată de starea necorespunzătoare a infrastructurii, dar și de cea a utilităților.
- Lipsa informării și educării locuitorilor comunei în domeniul antreprenorial;
- Scăderea puterii de cumpărare a populației cauzată de lipsa locurilor de muncă și a investițiilor în comună, ceea ce duce la dificultatea desfacerii produselor;
- Migrația mare a forței de muncă tinere, în special în străinătate;
- Promovarea insuficientă a zonei și a produselor specifice, lipsa unui sistem de marketing al produselor locale;

- Cunoștințe insuficiente legate de elaborarea și administrarea proiectelor finanțate din fonduri europene;
- Existența resurselor locale, puțin sau necorespunzător valorificate în prezent.

a) Agricultura

La nivelul comunei, agricultura este modalitatea principală prin care locuitorii își asigură veniturile.

Din suprafața totală a comunei Lăpuș, aproximativ 50% din suprafața comunei este ocupată de terenurile agricole, ceea ce plasează comuna pe locul 29 în județ din acest punct de vedere. Cea mai mare suprafață din terenurile agricole este reprezentată de fânețe, urmate, îndeaproape, de pășuni și abia apoi de terenurile arabile. Astfel, existența unor suprafețe însemnate de terenuri agricole și a pășunilor în zonă, au făcut ca ocupațiile preponderente ale locuitorilor comunei Lăpuș să fie legate, încă din cele mai vechi timpuri, de agricultură și de creșterea animalelor, pe lângă cele de exploatare a lemnului.

Exploatarea la un nivel optim al potențialului agricol în domeniul creșterii animalelor, ar putea contribui la dezvoltarea economiei locale, o componentă care ar putea aduce creșteri ale cifrei de afaceri fiind unitățile de procesare la nivel local. Însă, în prezent, în ciuda condițiilor de mediu propice pentru practicarea agriculturii, Lăpușul se confruntă cu probleme din cauza lipsei sistematizării și fărâmițării excesive a parcelelor, determinată de agricultura de subzistență, dezorganizată și pe suprafețe mici, cu mecanizare minimă, în timp ce lipsa de asociere cauzează dificultăți inclusiv în desfacerea producției, producătorii individuali fiind nevoiți să își vândă surplusul de producție imediat la prețuri puțin avantajoase.

La nivelul lunii august 2013, în comuna Lăpuș nu era înregistrată nicio societate comercială cu domeniu de activitate cultura plantelor sau creșterea animalelor, exploatarea terenului și a animalelor făcându-se doar de către producători individuali.

Pe de altă parte, în comună există entități fără personalitate juridică care desfășoară activități în sectorul agricol, precum creșterea animalelor (bovine de lapte, albine), cultivarea legumelor și a fructelor.

Conform PATJ Maramureș, comuna Lăpuș se încadrează în zona agricolă periurbană, de imediată proximitate în raport cu orașele, în acest caz, orașul Târgu Lăpuș. În această zonă particularitățile sistemului agro-natural permit o specializare agricolă spre producția de piață: creșterea intensivă a porcinelor, a vacilor pentru lapte, a păsărilor, legumicultura, floricultura

și pomicultura. Asociat activităților agricole, sunt indispensabile unități de abatorizare și prelucrare a produselor agricole, cu crearea unor verigi integrate de producere – prelucrare – valorificare.

Asociațiile și grupurile de producători nu sunt reprezentate la nivelul comunei, ceea ce duce la lipsa de organizare, slaba putere de negociere a prețurilor de achiziție și la comercializarea cu dificultate a produselor agricole. În plus, până în prezent nu s-a înregistrat niciun produs local sau tradițional în zona comunei Lăpuș, astfel că vânzarea de produse agricole generice și nediferențiate duce la scăderea șanselor agricultorilor de a-și vinde produsele.

Posibilitățile de desfacere a producției agricole pentru producătorii din Lăpuș sunt limitate, printre principalele cauze ale acestor probleme numărându-se fărâmițarea exploatațiilor agricole și lipsa asocierii, ceea ce descurajază apariția unor puncte de colectare, depozite sau chiar mici fabrici de procesare în această zonă. În aceste condiții, dezvoltarea agriculturii este dificilă pe termen scurt, însă zona are un potențial important în domeniul agriculturii, atât în ceea ce privește cultivarea plantelor, cât și în creșterea animalelor adaptate zonei sau practicarea albinăritului la o scară mai mare, de aceea este nevoie de o susținere adecvată din partea autorităților locale pentru ca Lăpușul să se dezvolte din punct de vedere economic.

În Recensământul General Agricol (2010) sunt prezentate rezultatele obținute în agricultură și sunt detaliate în tabelele de mai jos.

Tabel 1: Suprafața agricolă utilizată, suprafața agricolă neutilizată și alte suprafețe (hectare), pe categorii de folosință

Suprafața agricolă utilizată				Suprafața agricolă neutilizată	Suprafața împădurită	din care:	Suprafețe ocupate cu clădiri, curți, drumuri etc.	Suprafața totală a exploatației agricole
Teren arabil	Grădini familiale	Pășuni și fânețe	TOTAL			crânguri în sistem de rotație pe termen scurt		
365,39	79,58	2459,96	2904,93	13,49	4,15	0,02	42,81	2965,38

Tabel 2: Suprafața cultivată (hectare) cu alte culturi în teren arabil a suprafeței agricole utilizate

Plante leguminoase pentru boabe	Cartofi	Sfeclă de zahăr	Legume, pepeni și căpșuni			TOTAL
			în câmp	în grădini pentru comercializare	în sere și solarii	
0,35	121,63	0,79	-	1,21	-	123,98

Tabel 3: Suprafața cultivată (hectare) cu cereale pentru boabe a suprafeței agricole utilizate

Grâu comun și grâu spelt	Secară	Orz și orzoaică	Ovăz	Porumb	Sorg	Total
3,48	3,03	0,25	31,84	148,22	0,82	187,64

Tabel 4: Efective de animale (capete)/Familii de albine(număr), pe specii

Specii de animale								
Bovine	Ovine	Caprine	Porcine	Păsări	Cabaline	Măgari și catâri	Iepuri de casă	Familii de albine
1065	1346	476	1160	6407	159	6	166	-

Conform aceluiași Recensământ, numărul total de persoane care au lucrat în agricultură a fost de 2843. Structura pe grupe de vârstă, detaliată în graficul de mai jos, arată că grupa de vârstă peste 65 de ani predomină, urmată apoi de grupa de vârstă cuprinsă între 35-44 ani.

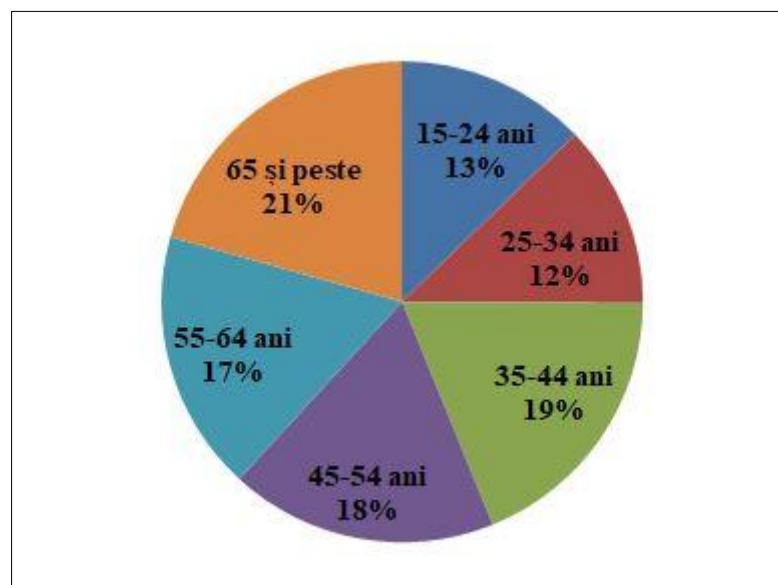

Fig. 8. Persoane care au lucrat în agricultură, pe grupe de vârstă

b) Exploatarea lemnului

Jumătate din suprafața comunei Lăpuș este acoperită cu păduri și vegetație forestieră, ceea ce a dus la dezvoltarea activităților de prelucrare a lemnului astfel că exploatarea lemnului a devenit una dintre activitățile tradiționale. În acest sens, se remarcă păstrarea specificului întrebunțării pe scară largă a lemnului, conform tradiției maramureșene, având în vedere faptul că locuitorii Lăpușului au învățat să prelucreze lemnul încă din cele mai vechi timpuri.

În comuna Lăpuș fondul forestier are o situație foarte bună, ocupând o suprafață de 49% din întregul teritoriu, ceea ce face ca Lăpușul să se regăsească pe locul 20 în județ în această privință. În plus, zonele întinse de pădure din comună și condițiile de microclimat asigură premise favorabile pentru producția de fructe de pădure, ciuperci și plante medicinale, ce pot constitui surse de venit suplimentare pentru locuitorii comunei.

În comună există societăți comerciale ce au ca obiect de activitate exploatarea forestieră: BKT Forest SRL, Lăpuș Forest SRL, BKT Holz SRL, o societate care are ca obiect tăierea și rindeluirea lemnului: Metcom Mixt SRL și o firmă care se ocupă cu intermediari în ceea ce privește comerțul cu material lemnos și materiale de construcții: Cervorosso SRL.

Așadar, exploatarea forestieră ocupă un loc important în economia comunei, datorită contribuției pe care aceasta o aduce la dezvoltarea acesteia.

c) Sectorul secundar

Cea mai bine reprezentată ramură a sectorului secundar este industria prelucrătoare.

Domeniile principale de activitate corespunzătoare sunt:

- Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte din piele - reprezentată de 2 societăți comerciale: Velurex SRL și Marins Iacobs SRL;
- Alte domenii precum: recuperarea materialelor reciclabile sortabile (Gelgrad Hard SRL); fabricarea articolelor din material plastic pentru construcții (T.G.T. Prod SRL) și o entitate fără personalitate juridică care avea ca domeniu de activitate „fabricarea pâinii, fabricarea prăjiturilor și a produselor proaspete de patiserie.”

În sectorul construcțiilor există firme care se ocupă cu construcția de clădiri rezidențiale și nerezidențiale, firme de lucrări de instalații electrice, entități fără personalitate juridică cu principala activitate de construcție a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale,

construcții a drumurilor și autostrăzilor, lucrări de ipsoserie, lucrări de tâmplărie și dulgherie și lucrări de învelitori, șarpante și terase la construcții.

d) Sectorul terțiar

În cadrul economiei din comuna Lăpuș sectorul terțiar este cel mai bine reprezentat, asigurând o bună parte din locurile de muncă.

Domeniul comerțului este reprezentat de societăți comerciale care desfășoară activități de comerț cu amănuntul în magazine nespecializate, cu vânzare predominantă de produse alimentare și băuturi, comerțul cu amănuntul în magazine nespecializate, cu vânzarea predominantă de produse alimentare, comerțul cu amănuntul al pâinii, produselor de patiserie, produselor zaharoase, în magazine specializate și comerțul cu amănuntul al produselor farmaceutice, în magazine specializate. Mai există și entități fără personalitate juridică, care prestează activități de comerț cu amănuntul în magazine nespecializate cu vânzarea predominantă de produse alimentare, băuturi și tutun, comerț cu amănuntul al produselor alimentare, băuturilor și produselor din tutun efectuat prin standuri, chioșcuri și piețe, comerț cu ridicata al cerealelor, semințelor, furajelor și tutunului neprelucrat, comerț cu amănuntul în magazine nespecializate, cu vânzare predominantă de produse nealimentare.

Domeniul transporturilor este reprezentat de societăți comerciale care prestează activități de transporturi și activități de transporturi rutiere de mărfuri.

În ceea ce privește domeniul altor servicii, se remarcă existența unei firme cu activități veterinare, o firmă care se ocupă cu activități de servire a băuturilor și entități fără personalitate juridică, ce se ocupă cu „activități auxiliare intermediarilor financiare, exclusiv activități de asigurări și fonduri de pensii”, respectiv „activități de inginerie și consultanță tehnică legate de acestea” și „alte forme de învățământ n.c.a.”

e) Turismul

Turismul are un rol important în dezvoltarea economiei. O condiție de bază pentru dezvoltarea turismului este promovarea atracțiilor turistice care generează cerere în destinațiile turistice și pe creșterea serviciilor turistice care au un rol important în realizarea câștigurilor din activități turistice. Totodată, dezvoltarea turismului trebuie să țină cont de conservarea patrimoniului natural și cultural.

Comuna Lăpuș, ca și foarte multe dintre satele românești, se află într-un proces continuu de dezvoltare a turismului.

La fel ca și în alte zone ale țării, și în județul Maramureș, cererea pentru turism rural și agroturism este în creștere.

Din punct de vedere turistic, regiunea se pretează la dezvoltarea agroturismului, a turismului ecumenic și a ecoturismului.

Conform PATJ Maramureș, comuna face parte din Arealul Lăpuș, zonă care se pretează pentru turism cultural, etnografic și rural.

Lacurile din zona Zâmbrița

Inițial erau șapte lacuri, după cum spun localnicii, fiind amenajate în cascadă de către fosta Intreprindere de Amenajare, Exploatare și Întreținere a Pajiștilor Maramureș cu scopul stimulării activităților zoo-pastorale și de asigurare a apei potabile pentru comunitatea locală.

Un iaz mic, major colmatat cu alge și vegetație lacustră, e la stânga drumului spre mănăstire, un altul mai mare, privatizat, cu ponton-pavilion cochet, e mai spre nord. Dincolo de digul amenajat din arocament și lut, se află un alt iaz, întins și apreciat de pescarii amatori, dar și de către cei pasionați de plajă și scăldat. În coada nord-vestică a acestui iaz se văd două căbănuțe din lemn. Drumul continuă pe malul geografic drept al acestui iaz, în amontelee văii Zâmbrița, iar imediat se ivește un alt iaz, invadat însă de buruieni.²

Lacurile din zona Zâmbrița dețin un potențial în privința agrementului. Acestea sunt în număr de 6, dintre care doar 2 sunt abundente, având astfel un potențial piscicol.

Fig. 9. Lac Zâmbrița

Sursă: <http://turismmaramures.ro/tara-lapusului-la-bisericile-din-poiana-botizii-si-laschia-apoi-la-lacurile-zambrita/foto/page/1>

² <http://turismmaramures.ro/tara-lapusului-la-bisericile-din-poiana-botizii-si-laschia-apoi-la-lacurile-zambrita/>

Biserica de lemn "Adormirea Maicii Domnului"

Datează din anul **1697**, are hramul „Adormirea Maicii Domnului” și figurează pe lista monumentelor istorice. Este o construcție de mici dimensiuni, cu acoperiș de șindrilă și turn clopotniță cu foisor. Peste balconul cu stâlpi și arcade se înalță coiful pătrat la bază și octogonal în continuare.

Pe latura sudică a bisericii se întinde pridvorul. Ușa de intrare are acolada triplă și balamale de fier forjat. Mult mai decorată este intrarea din pronaos în naos. Ușile împărățești sunt sculptate cu motive florale, struguri, având de o parte și de alta o acvilă cu paloșul în dreapta și sceptrul în stânga.

Pictura interioară s-a păstrat doar fragmentat în pronaos, unde pe lângă roata vieții sunt foarte multe personaje în diferite scene inspirate din Biblie. S-a păstrat registrul superior al iconostasului, cu Isus Răstignit și icoanele împărățești. Clopotnița de lângă biserică are un clopot turnat în 1852.³

Fig. 10. Biserica de lemn

³ https://www.welcometoromania.ro/DJ109f/DJ109f_Lapus_Biserica_lemn_r.htm

Mănăstirea Ruoaia

Mănăstirea Ruoaia este un lăcăș sfânt inclus în lanțul numeros al mănăstirilor din frumoasa regiune a Maramureșului, fiind situată pe vechea vatra a satului Lăpuș, la o distanță de aproximativ 3 km de comuna Lăpuș, în mijlocul unui cadru natural deosebit de pitoresc.

Accesul se poate realiza pe drumul județean DJ 109 F, dinspre orașul Târgu Lăpuș spre satul Lăpuș. Mănăstirea este localizată în partea nordică a satului, până unde se străbat în jur de 3 km.

Pe locul în care se află în prezent actuala mănăstire a existat în urmă cu câteva secole un alt lăcăș monahal, ce a stăruit pe acest amplasament până în anul 1762. Vechea mănăstire a fost atestată documentar încă din anul 1315, când satul Lăpuș a fost mutat în spațiul în care se întinde și în prezent, pe vechiul loc inițial rămânând apoi doar mănăstirea și câteva case vechi. Datorită faptului ca era un loc ferit, izolat de restul populației, s-a format aici în timp un grup de călugări, care și-a dus existența duhovnicească în pace, până în jurul anilor 1761 – 1762, când întregul Ardeal a avut de suferit în urma refuzării convertirii la catolicism. Călugării de aici au fost astfel izgoniți, câțiva dintre ei fiind chiar împușcați, iar Mănăstirea Lăpuș a fost distrusă. În același loc în care a existat în trecut vechea mănăstire, s-a pus în anul 1993 piatră de temelie a unui nou lăcăș, cu ajutorul sprijinului Episcopului Maramureșului, Justinian Chira. În anul 1995, odată cu stabilirea a două maici de la Mănăstirea Gai din Arad în noul lăcăș a reînceput viața monahală la mănăstire, numărul acestora crescând de la an la an. Timp de 17 ani, în urma unui efort susținut al celor două credincioase, mănăstirea a evoluat, devenind un ansamblu monahal demn de toată admirația. Actualul complex monahal de la Mănăstirea Ruoaia este format din mănăstirea ridicată după stilul specific maramureșean, un paraclis, altarul de vară și un corp impresionant de chilii care dispune de un număr de aproximativ 120 de locuri de cazare pentru credincioșii care poposesc aici. Aici se poate admira și o colecție impresionantă alcătuită din piese vestimentare, obiecte tradiționale și unelte țărănești caracteristice zonei Lăpuș. Cele 15 maici care își trăiesc în tihnă viața la mănăstire îi întâmpină pe turiști cu multă căldură sufletească oricând, dar mai ales în zilele de sărbătoare, când locul capătă o înfățișare foarte frumoasă. Una dintre zilele speciale de este cea în care se sărbătorește hramul mănăstirii, în ziua Nașterii Maicii Domnului.

Mănăstirea a fost ridicată de arhitectul Constantin Pena, care a urmat același tipar caracteristic pentru majoritatea lăcășurilor maramureșene, renumite pentru turlele înalte.

Lemnul folosit la foarte multe dintre renumitele mănăstiri și biserici de aici este prezent și la Mănăstirea Ruoaia, restul complexului fiind ridicat din ziduri vopsite în bej și alb.

Deși este un lăcăș de cult relativ nou față de celelalte existente în județul Maramureșului, Mănăstirea Ruoaia, retrasă între dealuri, este o mândrie a maramureșenilor, și o importantă valoare a patrimoniului cultural național.⁴

Fig. 11. Mănăstirea Ruoaia

Portul popular

Portul popular din Maramureș poate fi caracterizat ca având note de sobrietate, fiind de o frumusețe și vechime incontestabilă.

În cazul femeilor, portul popular este compus din cămașă, țesută în casă, la războiul de țesut, făcută din pânză de in și cânepă, sau doar bumbac, și realizate într-o bogată paletă de modele, iar pe lângă cămașă, costumul popular mai cuprinde și poalele, care sunt fuste țesute în casă, din pânză albă, făcute din același material ca și cămașa, fiind însă mai largi și încrețite puțin la talie, peste care se așează în cele din urmă cele două zadii.

Portul popular al bărbaților din Maramureș este compus din cămașă, țesută din pânză albă de bumbac, care este cusută simplu cu broderii la gât și la mâneci, din mătase albă sau

⁴ <http://vladherman.blogspot.ro/2013/08/manastirea-ruoaia-din-maramures.html#.WuwNB4iFOUk>

galbenă, iar mânecile cămășii sunt largi, lungi sau trei sferturi și se termină cu „cipca cu colțișori” la cămășile de sărbătoare. Costumul este completat de pantaloni, numiți „gatii”, care se poartă vara și care sunt largi și scurți, până deasupra gleznelor, aceștia fiind țesuți din pânză de bumbac albă, în vreme ce iarna, bărbații poartă așa-numiții „cioareci” simpli, din lână albă sau gri care sunt deosebit de călduroși.

Obiceiuri și tradiții locale

Tradițiile ocupă un loc foarte important în Țara Lăpușului, motiv pentru care aici se trăiește intens fiecare sărbătoare, fie ea laică sau religioasă, portul popular fiind obligatoriu la sărbătorile religioase importante. În acest context, trebuie spus că viața la țară este orânduită după muncile câmpului și după marile sărbători creștine, astfel că la începutul anului totul este animat de sărbătorile de Anul Nou și Bobotează, având în vedere mai ales că serbările iernii reprezintă pentru locuitorii din Maramureș una dintre cele mai importante evenimente ale anului. Astfel, un obicei de iarnă, menținut și astăzi, este mersul cu colinda, unele dintre colinde fiind de inspirație religioasă, creștină, altele aduc în prezent rituri dispărute în negura vremurilor, dar care au rămas actuale prin mesajul profund uman.

Mesteșuguri tradiționale

De-a lungul timpului, locuitorii Țării Lăpușului s-au ocupat cu munca pământului și îngrijirea animalelor, deprinzând și meșteșuguri pentru a-și asigura traiul precum prelucrarea lemnului (de la obiecte mărunte, de uz casnic, la mobilier tradițional și chiar până la meșteșugul construcției și sculptării caselor și bisericilor de lemn), olăritul, meșteșug străvechi în zona Țării Lăpușului, și țesutul, îndeletnicire specifică femeilor din mediul rural, care, până în secolul trecut, confecționau toate textilele pentru casă și îmbrăcămintea pentru familie, însă, din păcate, toate aceste meșteșuguri sunt pe cale de dispariție.

Alte elemente de atractivitate:

- Defileul Lăpușului;
- Cheile Lăpușului;
- Biserica de lemn „Sf. Arhangheli” din Rogoz - patrimoniu UNESCO;

2.5. POPULAȚIA. ELEMENTE DEMOGRAFICE ȘI SOCIALE

Conform Legii nr. 351 din 6 iulie 2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a IV-a Rețeaua de localități, Lăpuș este sat reședință de comună, așadar localitate de rangul al IV-lea.

Unitatea administrativ-teritorială studiată are în componență o singură localitate, satul Lăpuș, situat în partea de sud a UAT-ului, care este și sat reședință de comună fiind și cea mai populată așezare rurală din Țara Lăpușului.

În ultimii ani, populația din comuna Lăpuș a înregistrat o evoluție descendentă, dar relativ temperată în ultima perioadă.

Conform rezultatelor definitive ale Recensământului Populației și al Locuințelor din octombrie 2011, populația comunei a fost de 3709 locuitori, în scădere față de Recensământul anterior, când s-au înregistrat 3828 locuitori. Densitatea este de 74,18 loc./km².

În anul 2016, conform datelor INS, s-au înregistrat 3699 locuitori.

Comuna Lăpuș se situează în zona de influență a orașului Târgu Lăpuș, întrucât locuitorii din Lăpuș fac naveta zilnic către locul de muncă din orașul Târgu Lăpuș, dar se deplasează aici și pentru a avea acces la unele facilități de ordin administrativ, economic, financiar, educațional, medical sau de altă natură.

În ceea ce privește mișcarea migratorie a populației, respectiv stabilirea sau schimbarea reședinței sau a domiciliului, se constată că Lăpuș este o comună sursă și nu o comună de destinație. Oportunitățile economice limitate din comuna Lăpuș fac ca populația să prefere să plece din comună atât temporar (cu reședința), cât și permanent (cu domiciliul).

Printre cauzele care pot sta în spatele scăderii numărului populației se numără migrația tinerilor către localitățile urbane din județ sau în străinătate în căutarea unui loc de muncă, lipsa oportunităților economice de la nivelul comunei și scăderea generală a nivelului de trai care determină amânarea momentului de aducere pe lume a copiilor și limitează numărul de copii din familie.

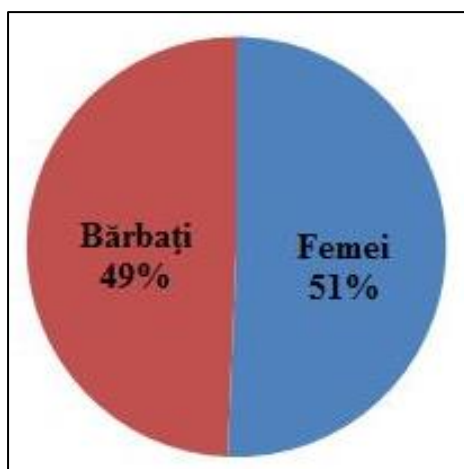
Tabel 5: Evoluția demografică

Anul	Nr. locuitori
1850	1982
1880	2624
1890	2708
1900	2796
1910	2826
1920	2463
1930	3016
1941	3234
1956	3332
1966	3505
1977	3919
1992	3876
2002	3828

Sursă: Recensămintele în Transilvania de la 1880 la 2002

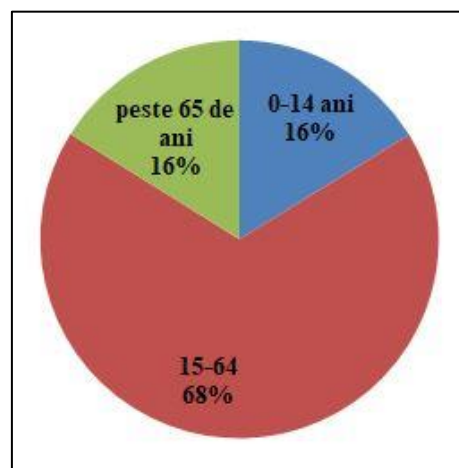
Structura populației pe sexe și grupe de vârstă

Populația comunei Lăpuș se caracterizează printr-o structură demografică relativ echilibrată (1897 femei la 1812 bărbați). În **Fig.12** se poate observa ponderea lor în totalul populației. În totalul populației predomină locuitorii cu vârste cuprinse între 15-64 ani.

Fig.12. Structura populației pe sexe

Sursă date: RPL 2011

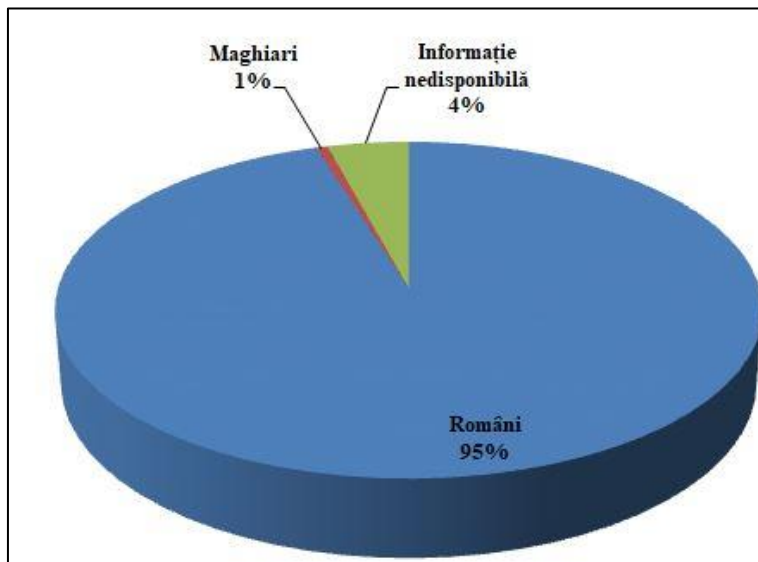

Fig. 13 Structura populației pe grupe mari de vârstă

Sursă date: RPL 2011

Structura populației pe etnii

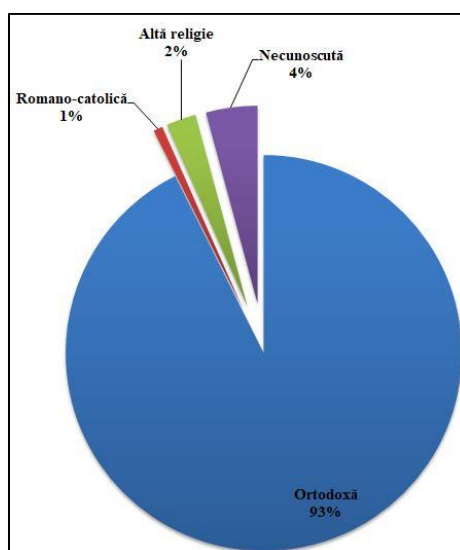
În comuna Lăpuș, majoritatea locuitorilor sunt români, cu un procent de 95%, urmați de maghiari, cu un procent de 1%. Pentru 4% din totalul populației nu se cunoaște etnia.

Fig. 14. Structura populației pe etnii
Sursă date: RPL 2011

Apartenența religioasă

Din punct de vedere confesional, majoritatea locuitorilor sunt ortodocși (93%), urmați apoi de romano-catolici cu un procent de 1% dar există și minorități de reformați, penticostali, greco-catolici și Martori ai lui Iehova iar pentru 4% din populație nu este cunoscută apartenența confesională.

Fig. 15. Structura confesională a populației
Sursă date: RPL 2011

Resursele de muncă și populația ocupată

În ultimii 7 ani numărul șomerilor a înregistrat o ușoară creștere în timp ce numărul mediu al salariaților este în ușoară creștere.

Tabel 6: Numărul mediu al salariaților

Anul	Nr. salariați
2010	153
2011	170
2012	176
2013	220
2014	240
2015	228
2016	234

Sursă: INS

Tabel 7: Șomeri înregistrați

Anul	Nr. șomeri
2010	63
2011	64
2012	64
2013	64
2014	58
2015	61
2016	61

Sursă: INS

2.6. CIRCULATIE

Circulația rutieră:

Teritoriul administrativ al comunei Lăpuș este traversat de la sud la nord de drumul județean DJ 109F care asigură legătura dintre limita județului Sălaj - Baba - Drăghia - Coroieni - Vălenii Lăpușului - Răzoare - Târgu Lăpuș - Dămăcușeni - Rogoz - Lăpuș - Băiuț - Cavnice - Budești - Ocna Șugatag - Ferești (DN 18). DJ 109 F este drumul care asigură legătura comunei Lăpuș, prin Târgu Lăpuș, cu reședința de județ a comunei, Baia Mare, având în vedere că drumul care face legătura cu Baia Mare, ce trece prin orașul Cavnice, este impracticabil pe timp de iarnă. Circulația majoră se desfășoară pe acest drum, transformat în stradă principală.

Drumul comunal DC 60, cu o lungime de 5,6 km, face legătura cu Groșii Țibleșului.

Restul străzilor din comună au nevoie de lucrări de modernizare.

Circulația pietonală se desfășoară chiar pe căile pietonale, întrucât nu există trotuare, cu excepția drumului principal.

Transportul în comun între comuna Lăpuș și localitățile învecinate, respectiv către centrele urbane din zonă, este asigurat prin intermediul firmelor de transport locale.

Circulația feroviară:

Pentru transportul feroviar de marfă și călători, comuna Lăpuș nu dispune de stație de marfă și călători, cea mai apropiată stație CFR fiind în localitatea Gălgău, din județul Sălaj (42 km), în timp ce gara CFR din municipiul Baia Mare se află la o distanță de aproximativ 55 de kilometri față de comună.

Circulația aeriană:

Circulația aeriană este tributară aeroportului din Tăuții Măgherauș – transport aerian intern (67km) sau aeroportului din Cluj Napoca – transport aerian internațional (113km).

2.7. INTRAVILAN EXISTENT. ZONE FUNCȚIONALE. BILANT TERITORIAL

Limita teritoriului administrativ și a intravilanului existent au fost corelate cu datele puse la dispoziție de Primăria Comunei Lăpuș și de Oficiul de Cadastru și Publicitate Imobiliară Maramureș.

Unitatea administrativ teritorială Lăpuș are o suprafață de **9432 ha** și are în componență o singură localitate, Lăpuș.

Bilanț teritorial la nivel de UAT Comuna Lăpuș:

TERITORIUL ADMINISTRATIV AL UNITĂȚII DE BAZA	CATEGORII DE FOLOSINȚA (HA) - EXISTENT												
	AGRICOL						NEAGRICOL						TOTAL
	ARABIL	PASUNI	FANETE	VII	LIVEZI	TOTAL AGRICOL	PADURI	APE	DRUMURI SI CAI FERATE	CURTI-CONSTRUCTII	NEPRODUCTIV	TOTAL NEAGRICOL	
EXTRAVILAN	4860,30	1380,00	1789,36	0,00	0,00	8029,66	4248,00	11,50	14,71	1,00	1,00	4276,21	9105,87
INTRAVILAN	201,70	0,00	30,64	0,00	0,00	232,34	0,00	4,50	29,29	60,00	0,00	93,79	326,13
TOTAL	5062,00	1380,00	1820,00	0,00	0,00	8262,00	4248,00	16,00	44,00	61,00	1,00	4370,00	9432,00
% DIN TOTAL			30,57							69,43			100,00

Intravilanul total existent însumează **326,13 ha** și reprezintă **3,45 %** din teritoriul administrativ al comunei.

Limita intravilanul existent este cea stabilită în anul **1990** prin Planul Urbanistic General al Comunei Lăpuș.

Intravilanul existent este alcătuit dintr-un trup principal și **12** trupuri secundare.

Bilanț teritorial Comuna Lăpuș		
Zone funcționale	Existent	
	ha	%
Locuințe și funcțiuni complementare	285.14	87.43
Locuințe colective și funcțiuni complementare	0.18	0.06
Instituții și servicii de interes public	4.73	1.44
Zonă cu destinație specială	0.05	0.02
Unități industriale și depozite	0.16	0.05
Unități agro-zootehnice	1.05	0.32
Spații verzi, sport, agrement, protecție	3.31	1.01
din care: parcuri, squaruri	0.60	0.18
zone de protecție	3.20	0.98
sport, agrement	0.11	0.03
Monumente istorice	0.01	0.01
Căi de comunicație și transport	19.19	5.88
Gospodărie comunală, cimitire	2.79	0.86
Construcții tehnico-edilitare	0.02	0.01
Alte zone (terenuri neconstruibile, ape, etc.)	9.50	2.91
TOTAL	326.13	100.00

Repartiția pe trupuri:

Sat Lăpuș	326,13
Trup A	293,47
Trup A1	0,19
Trup A2	0,15
Trup A3	23,52
Trup A4	2,58
Trup A5	0,12
Trup A6	5,28
Trup A7	0,08
Trup A8	0,32
Trup A9	0,14
Trup A10	0,11
Trup A11	0,03
Trup A12	0,14

Zona de locuințe și funcțiuni complementare:

La nivel de unitate administrativ - teritorială, principala zonificare funcțională este cea de locuințe și funcțiuni complementare, reprezentând un procent de 89,08 % din intravilan. Aceasta este caracterizată prin locuințe individuale, având un regim de înălțime predominant parter sau parter+etaj și locuințe colective în localitatea Lăpuș, cu regim de înălțime P+2.

Zona de instituții publice și servicii:

Instituțiile publice existente în comună sunt:

- Primărie
- Poliție
- Dispensar uman
- Școală Generală
- Grădiniță
- Cămin cultural
- Farmacie
- Biserici
- Magazine
- Centre comerciale
- Restaurante
- Piață

Infrastructura educațională din comuna Lăpuș este reprezentată de Școala cu clasele I-VIII Lăpuș, care dispune de ciclul preșcolar, ciclul primar și ciclul gimnazial. Există trei

corpuri de clădiri, în care se află 8 săli de clasă pentru ciclul primar și 8 pentru ciclul secundar, 4 laboratoare, o minisală de sport și 5 săli pentru grupele de grădiniță.

Infrastructura de sănătate publică din comuna Lăpuș este reprezentată de un cabinet medical de familie, un cabinet stomatologic și o farmacie, dar și de Centrul de Permanență. Pentru intervenții mai complicate, locuitorii comunei sunt nevoiți să se deplaseze la Spitalul Orășenesc din Târgu Lăpuș sau la Spitalul Județean de Urgență „Dr. Constantin Opreș” din Baia Mare.

În comuna Lăpuș există un cămin cultural, în cadrul căruia au loc diferite manifestări publice, serbări și spectacole tradiționale organizate la nivelul comunei, dar și o bibliotecă.

Infrastructura cultelor cuprinde 3 biserici ortodoxe, o biserică greco-catolică, o biserică romano-catolică și un lăcaș de cult romano-catolic.

Biserica de rit catolic, Adormirea Maicii Domnului, a fost declarată monument istoric. Aceasta a fost construită din lemn, în secolul al XVII-lea, cărțile și icoanele bisericii datând din 1697, aceasta rămânând data oficială a construcției.

Biserica este de dimensiune redusă, are un plan tradițional și câteva elemente specifice care o deosebesc de alte biserici din zonă: absida altarului poligonală și un pridvor pe latura de sud (alături de intrare), care formează un spațiu ritual deosebit.

La aceasta se mai adaugă Biserica Ortodoxă Nouă, care a fost construită în anul 1976, și Mănăstirea cu Hramul Nașterea Maicii Domnului, care a fost construită la sfârșitul secolului al XX-lea, pe urmele unei biserici de secolul XVIII, în timp ce biserica acesteia a fost construită între 1994-1997, casa monahală a fiind construită între 1995-1998, în timp ce casa cu paraclis a fost ridicată între 1997-2000.

În comună există și un cămin cultural, dotat cu tot ce este nevoie pentru orice eveniment.

În domeniul sănătății și al protecției sociale funcționează un dispensar uman și o farmacie. Primăria se ocupă ca în preajma sărbătorilor religioase, prin atragerea de sponsorizări și din alte surse legal constituite, să ofere un sprijin material familiilor aflate în dificultate.

În ceea ce privește educația, la nivelul comunei funcționează o unitate școlară cu clasele I-VIII și o grădiniță.

Unități industriale și depozite:

Zona industrială este reprezentată de unități industriale de mici dimensiuni, precum Croitoria „Velurex” și depozitul de materiale de construcții din centrul localității.

Unități agro-zootehnice:

Zona agro-zootehnică este reprezentată de fostele hale C.A.P.

Zona spații verzi, sport, agrement, protecție:

Există la nivelul localității un parc situat în centrul localității și un loc de joacă pentru copii.

În privința infrastructurii sportive în comuna Lăpuș, există o sală și un teren de sport.

Cuprinde spații verzi publice cu acces nelimitat, spații verzi pentru protecția cursurilor de apă și a zonelor umede și fâșii plantate de protecție sanitară.

Zona construcțiilor tehnico-edilitare:

Este reprezentată de suprafața de teren ocupată de rezervorul de apă.

Zona gospodărie comunală, cimitire:

Cuprinde cimitirele existente ortodoxe, greco-catolice și romano-catolice.

Zona monumente istorice:

Cuprinde zona ocupată de monumentul istoric Biserica de lemn „Adormirea Maicii Domnului”.

Zona căi de comunicații și transport:

Este reprezentată de suprafețele de teren ocupate de drumuri, străzi și ulițe. Pe teritoriul localității Lăpuș nu există căi de comunicații feroviare.

Terenuri cu destinație specială: din această categorie face parte postul de poliție, situat în centrul localității.

Alte zone:

În această categorie sunt incluse suprafețele de teren ocupate de cursurile de apă și alte terenuri neproductive având o suprafață de 5,35 ha.

2.8 ZONE CU RISCURI NATURALE:

a) Riscuri hidrologice - inundațiile:

În Planul de Amenajare a Teritoriului Național - Secțiunea V - Zone de risc natural, este menționată comuna Lăpuș, cu risc de inundații pe cursuri de apă.

Principalul risc natural sunt inundațiile provocate de râul Lăpuș. Totuși, în această zonă, deoarece debitul râului este mic iar malurile râului sunt în general înalte și cota de inundabilitate este foarte sus față de albia minoră a râului, riscul este mult mai mic decât în alte zone ale județului.

Riscul este mai mare în sudul localității și în special în sudul teritoriului administrativ al comunei.

Zone supuse riscului mai există și în partea de nord-est a localității, datorită râului Râoaia care în perioada ploioasă a anului poate produce inundații de mică amploare în zona intrării în localitate și la vărsarea în râul Lăpuș.

Principalul risc natural sunt inundațiile provocate de râul Lăpuș. Totuși, în această zonă, deoarece debitul râului este mic, iar malurile râului sunt în general înalte și cota de inundabilitate este foarte sus față de albia minoră a râului, riscul este mult mai mic decât în alte zone ale județului.

Riscul este mai mare în sudul localității și în special în sudul teritoriului administrativ al comunei.

Un alt risc natural sunt torenții formați pe versanții abrupti ai dealurilor din partea de est a localității dar care nu afectează zonele locuite.

b) Riscuri geomorfologice - alunecări de teren:

Datorită structurii geotehnice a solului este prezent fenomenul alunecărilor de teren, dar el se produce pe suprafețe extrem de mici, în zone nelocuite, straturile de glisare fiind foarte rar la adâncimi mari, nedepășind 1 m și pe suprafețe mici.

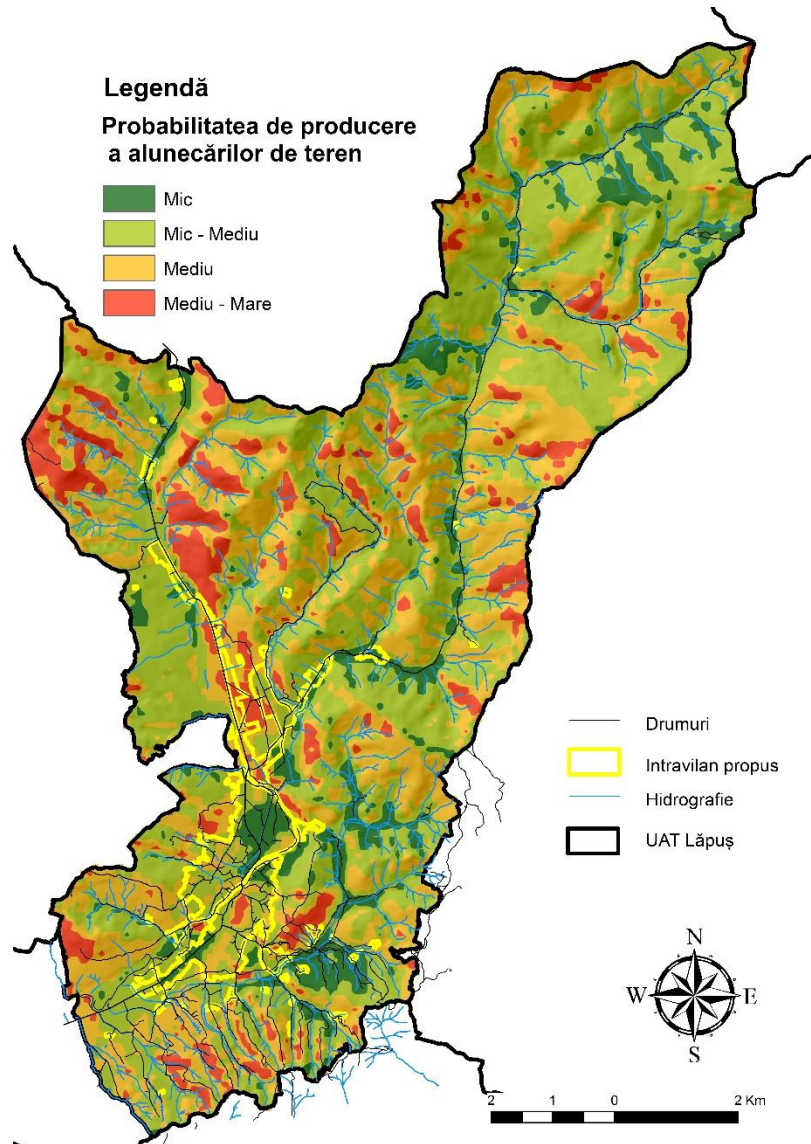
Risc de alunecări de teren apare și în partea de vest a localității, însă aici versanții dealurilor sunt mai puțin abrupti, fenomenele de torențialitate sunt de mică amploare, stratul de glisare este la adâncime mai mică de 0,3 m și pe zone extrem de mici iar astfel, riscul este foarte mic.

În Planul de Analiză și Acoperire a Riscurilor Maramureș, elaborat de către Comitetul Județean pentru Situații de Urgență, este menționată comuna Lăpuș, cu risc de alunecări de teren.

Harta de probabilitate de apariție a alunecărilor de teren la nivelul unității administrativ teritoriale Lăpuș și coeficientul de risc corespunzător (Km) obținută conform reglementărilor metodologice din cadrul Hotărârii de Guvern 447/2003 scoate în evidență

teritoriile încadrate pe diferite clase de probabilitate de apariție a alunecărilor de teren la nivelul unității studiate.

Fig. 16. Harta probabilității alunecărilor de teren

Pe teritoriile caracterizate printr-o probabilitate mare și foarte mare de apariție a alunecărilor de teren este necesară introducerea acestor teritorii în documentațiile specifice de amenajare a teritoriului conform legii 350/2001 și 244/2009.

La nivelul acestor teritorii se poate construi construcții ușoare tradiționale (realizate din lemn, paieanță, bulgăreală), ori moderne (realizate din panouri ori lemn cu fundații din

zidărie uscată) (conform P100-1/2006), dar numai în urma elaborării unor studii geotehnice de mare detaliu (cf. NP 074-2007) ce vor scoate în evidență detalii legate de stabilitatea versanților și astfel se pot lua măsuri de stabilizare pentru reducerea gradului de risc indus de alunecările de teren existente sau potențiale.

Conform reglementărilor legale în cadrul acestor teritorii se pot realiza și construcții grele doar dacă acestea au o importanță națională și dacă au rol strategic și economic dar numai în condiții de maximă siguranță.

Pentru teritoriile încadrate în clasa de probabilitate medie-mare (0,31-0,50) nu există limitări pentru construire însă este recomandabilă realizarea studiilor geotehnice conform NP 074-2007 și SR EN 1997-2/2008 ce stau la baza identificării necesității realizării unor lucrări constructive și de drenaj.

Clasa de probabilitate medie (caracterizată prin valori ale coeficientului mediu de hazard între 0,10-0,130) implică necesitatea realizării aceluși studii geotehnice precum este cazul clasei de probabilitate medie-mare însă de această dată se alege categoria geotehnică 2.

2.9 ECHIPARE EDILITARĂ:

2.9.1 Gospodărirea apelor:

Apele curgătoare care străbat teritoriul comunei fac parte din bazinul hidrografic Someș, fiind în administrația teritorială a Societății Naționale Apele Române, sucursala Someș-Tisa, cu sediul în Cluj-Napoca.

La nivelul județului există corpuri de apă de suprafață cu o stare ecologică și/sau chimică proastă, printre care și râul Lăpuș, ca urmare a depășirii concentrațiilor de metale grele dizolvate, generate de exploatarea miniere.

La nivelul comunei nu există lucrări hidrotehnice de tipul lacuri de acumulare.

2.9.2 Alimentarea cu apă:

Infrastructura de alimentare cu apă din comuna Lăpuș este alcătuită din rețea controlată și fântâni casnice, iar sursele alimentării cu apă provin de la frontul de captare din zona Ruoaia. Rețeaua de alimentare cu apă a fost pusă în funcțiune în anul 1998 și se întinde pe o lungime de 29 de kilometri. Capacitatea instalațiilor de producere a apei potabile este de 260 mc/zi, rezultând o capacitate totală anuală de aproximativ 22.000 mc, cea mai mare parte din apa potabilă fiind distribuită consumatorilor casnici, respectiv 21.000 mc în anul 2011.

Rezultatele ultimului Recensământ al Populației și al Locuințelor, din anul 2011 indică faptul că dintr-un total de 1.528 locuințe convenționale, 958 erau racordate la rețeaua cu alimentare cu apă (64,3% din total), situație mai bună decât media comunelor din județul Maramureș (55,4% în Maramureș) și mai puțin bună decât cea din mediul urban (85,5% în Maramureș) sau de standardul localităților europene. Așadar, 64,3%% din locuințele din comună dispun de alimentare cu apă, procent inferior atât mediei înregistrate pe județ (73,3%), cât și celei naționale (66,7%).

Conform Planului de Analiză și Acoperire a Riscurilor Maramureș, elaborat de către Comitetul Județean pentru Situații de Urgență, pentru comuna Lăpuș este menționată existența rețelei de hidranți.

2.9.3 Canalizarea:

Rețeaua de canalizare de pe teritoriul comunei Lăpuș are o lungime de 7,6 kilometri și a fost pusă în funcțiune începând cu anul 2008, dintre cele 1.528 de locuințe convenționale fiind racordate la rețea un număr de 983 (64,3%), la fel ca în cazul racordării la rețeaua de apă potabilă, de unde se poate deduce că toate gospodăriile racordate la apă sunt racordate și la rețeaua de canalizare. Așadar, se impune necesitatea extinderea rețelei de canalizare a apelor uzate cât mai curând, aceste lucrări având caracter de maximă urgență pentru a asigura confortul și siguranța sanitară a locuitorilor comunei, dar și protecția mediului înconjurător.

Comuna Lăpuș dispune de o stație de epurare a apelor menajere funcțională, care deservește populația încă din anul 2008, atunci când a fost dată în funcțiune odată cu sistemul de canalizare, iar capacitatea acesteia este de 366 mc/zi.

3.3.45 Comuna Lăpuș			
INFRASTRUCTURA DE APA POTABILA		INFRASTRUCTURA DE APA UZATA	
Tipul si capacitatea sursei	Captare de subteran – 8 puturi de adancime medie 1.8 m. Capacitatea 3 dmc/s.	Tipul sistemului de canalizare	Tip mixt.
Tratare apa	Nu sunt date.	Retea de canalizare	Dn200 - 1,1 km PVC; Dn250-3,34 km PVC; Dn315-3,0 km PVC; PEHD- 0,135 km.
Conducte de aductiune si de transport	2500 m ,Dn 200 mm ,otel	Statii de pompare canalizare	0 statie de pompare – pompa submersibila, debit de 7 dmc/s
Rezervoare	Rezervor de înmagazinare cu capacitatea 500 mc.	Statie de epurare	Exista statie de epurare SBR capacitate 4.24 dmc/s, debitul mediu masurat la intrare este de 1,56 dmc/s. Proiectata pentru 3900 l.e.
Reteaua de distributie	Retea de tip inelar. De32; L=374 m; De40, L=1224 m,De50, L=1409 m, De63 L=2896 m,De90 L=3394 m; De110 L=7013 m; De140 L=1692m; De160 L=2427 m. Nu exista cismele stradale.	Tratare namol	Reactor SBR/409 mc.
Statii de pompare	Nu exista.	Racorduri	169 racorduri. Din care 160 de racorduri trimit apa uzata la SE. 2 racorduri institutii publice, 6 agenti ec. fara consum tehnologic, 1 agent ec. cu consum tehnologic.
Bransamente si contorizare	962 bransamente contorizate. Din care 940 gosp. particulare, 2 institutii publice, 19 agenti economici fara consum tehnologic, 1 agent economic cu consum tehnologic.	Proiecte de dezvoltare	Nu sunt prevazute proiecte de dezvoltare.
Tarife	5 lei/mc.		
Proiecte de dezvoltare	Nu sunt prevazute proiecte de dezvoltare.		

Fig. 17. Infrastructura de apă potabilă/apă uzată - comuna Lăpuș

Sursă date: Master Plan Extinderea și Reabilitarea Infrastructurii de apă și apă uzată în județul Maramureș

2.9.4 Alimentare cu energie electrică:

Alimentarea cu energie electrică a comunei Lăpuș se face prin intermediul societății naționale de furnizare S.C. Electrica SRL, care deservește consumatorii cu o structură diferențiată a consumului: consum casnic, iluminat public, agenți economici și instituții publice.

În ceea ce privește rezultatele înregistrate la Recensământul Populației și al Locuințelor, realizat în anul 2011, este evidențiat faptul că un număr de 1.418 locuințe convenționale erau racordate la rețeaua de energie electrică (92,8%), ceea ce indică situația bună a comunei din acest punct de vedere.

2.9.5 Telefonie:

Locuitorii comunei Lăpuș au asigurat accesul la servicii de telefonie fixă și mobilă și la televiziune și internet. Serviciile de telefonie mobilă sunt asigurate de principalii operatori

de telefonie mobilă din țară: Telekom, Orange și Vodafone, raza de acoperire a acestora fiind destul de bună, în timp ce serviciile de telefonie fixă sunt asigurate de către Telekom, acest furnizor asigurând și serviciile de internet pe teritoriul comunei Lăpuș, în plus, serviciile de televiziune sunt asigurate de Dolce și DigiTV.

2.9.6 Alimentarea cu căldură:

Principala sursă de încălzire de aici este lemnul, care se găsește din plin în comună.

Conform datelor RPL o mică parte din locuințe, respectiv un număr de 133 locuințe (8,7% din total), dispun de încălzire în sistem centralizat prin montarea de centrale termice care funcționează pe lemn sau curent electric, în restul locuințelor practicându-se încălzirea la sobe.

2.9.7 Alimentarea cu gaz metan:

În privința alimentării cu gaz metan comuna Lăpuș nu beneficiază de un sistem de alimentare centralizat, având în vedere amplasarea comunei Lăpuș într-o zonă montană, împădurită, principala sursă de încălzire de aici este lemnul, care se găsește din plin în comună.

2.9.8 Gospodărie comunală:

În localitate există cimitire umane dimensionate corespunzător, amplasate în intravilan.

Activitățile specifice gospodăriei comunale sunt administrate astfel:

- Cimitirele - de către biserici;
- Deșeurile - de către fiecare producător al acestora.

În comună se produc următoarele tipuri de deșeuri: deșeuri menajere și deșeuri animaliere.

În prezent deșeurile menajere din comună sunt colectate de două ori pe lună de către un operator local și transportate în orașul Târgu Lăpuș.

Conform Planului județean de gestionare a deșeurilor Maramureș, în comună se generează 573 tone de deșeuri pe an.

2.10 PROBLEME DE MEDIU:

Nivelul poluării aerului și al apei este influențat negativ de apropierea de exploatarea minieră Băiuț.

Apa freatică este poluată datorită faptului că în amonte se află Exploatarea Minieră Băiuț iar în nordul localității există halde cu steril și iazuri de decantare aferente acestei exploatare.

Zone inundabile

În Planul de Amenajare a teritoriului Național - Secțiunea V - Zone de risc natural, este menționată comuna Lăpuș, cu risc de inundații pe cursuri de apă.

Principalul risc natural sunt inundațiile provocate de râul Lăpuș. Totuși, în această zonă, deoarece debitul râului este mic iar malurile râului sunt în general înalte și cota de inundabilitate este foarte sus față de albia minoră a râului, riscul este mult mai mic decât în alte zone ale județului.

Riscul este mai mare în sudul localității și în special în sudul teritoriului administrativ al comunei.

Zone supuse riscului mai există și în partea de nord-est a localității, datorită râului Râoaia care în perioada ploioasă a anului poate produce inundații de mică amploare în zona intrării în localitate și la vărsarea în râul Lăpuș.

Un alt risc natural sunt torenții formați pe versanții abrupti ai dealurilor din partea de est a localității dar care nu afectează zonele locuite.

b) Riscuri geomorfologice - alunecări de teren:

Conform Planului de analiză și acoperire a riscurilor Maramureș, 2016 sunt menționate fenomene de tipul alunecărilor de teren în zona localității Lăpuș.

Datorită structurii geotehnice a solului este prezent fenomenul alunecărilor de teren, dar el se produce pe suprafețe extrem de mici, în zone nelocuite, straturile de glisare fiind foarte rar la adâncimi mari, nedepășind 1 m și pe suprafețe mici.

Risc de alunecări de teren apare și în partea de vest a localității, însă aici versanții dealurilor sunt mai puțin abrupti, fenomenele de torențialitate sunt de mică amploare, stratul de glisare este la adâncime mai mică de 0,3 m și pe zone extrem de mici iar astfel, riscul este foarte mic.

MONUMENTE ISTORICE

Conform Listei Monumentelor Istorice 2015, pe teritoriul comunei Lăpuș există două situri arheologice și un monument de arhitectură.

Tabel 8: Lista monumentelor istorice 2015

Nr. crt	COD LMI 2015	Denumire	Localitate	Adresă	Datare
1	MM-I-s-A-04389	Necropolă	Sat Lăpuș, comuna Lăpuș	”Podul Hotarului”, ”Podanc”, ”Podancul Mare”	Epoca bronzului, Cultura Suciu de Sus și grupul Lăpuș
2	MM-I-s-A-04390	Necropolă	Sat Lăpuș, comuna Lăpuș	”Gruiul Târgului”,	Epoca bronzului, Cultura Suciu de Sus și grupul Lăpuș
3	MM-II-m-A-04811	Biserica de lemn ”Adormirea Maicii Domnului”	Sat Lăpuș, comuna Lăpuș	820, ”În dâmb”	1697

1. Necropolă ”Podul Hotarului”, ”Podanc”, ”Podancul Mare”

COD LMI 2015 - MM-I-s-A-04389, COD RAN 108231.01

Situl arheologic, din epoca bronzului târziu și neolitic, cultura Suciu de Sus, descoperit în anul 1890, se găsește pe versantul vestic al dealului Gura Tinoasei, de la sud de terasa Podanc, în prelungirea acesteia și în imediata vecinătate a Văii Tinoasa, precum și pe vârful dealului Pe Mlacă.

Situl este de tip necropolă tumulară, fiind încadrat în categoria descoperirilor funerare.

Tumuli erau grupați în mai multe sectoare distincte, dintre care câte două se aflau pe Podanc și, probabil, pe Podul Hotarului I, câte unul pe Podancul Mare, pe dealurile Gura Tinoasei și Pe Mlacă. În afara acestor grupări, existau și câțiva tumuli izolați, plasați la o distanță destul de apreciabilă atât unul față de altul, cât și față de grupări.

În prezent, datorită cultivării intense a întregii terase, parțial și a zonei colinare aflate în prelungirea acesteia, dar și din cauza cercetărilor arheologice care s-au efectuat, aspectul

necropolei tumulare s-a schimbat în mod radical față de cel din urmă cu doar trei-patru decenii, atunci când și cea mai mare parte a terenului pe care se aflau amplasate movilele funerare era folosită drept pășune.

Schimbarea cea mai vizibilă se sesizează în privința dimensiunilor unor tumuli, acum mult mai aplatizați, având și contururile mai mult sau mai puțin modificate.⁵

Fig. 17,18. Necropolă ”Podul Hotarului”, ”Podanc”, ”Podancul Mare”

Sursă date: <http://cultura-maramures.ro/catalog/ro/detalii/necropola-podul-hotarului-podanc-podancul-mare-epoca-bronzului-cultura-suciu-de-sus-si-grupul-lapus>

Fig. 19. Necropolă ”Gruicul Târgului”

Sursă date: <http://cultura-maramures.ro/catalog/ro/detalii/necropola-gruiul-targului-epoca-bronzului-cultura-suciu-de-sus-si-grupul-lapus>

⁵ <http://ran.cimec.ro>

În literatura de specialitate sunt menționate, până în prezent (septembrie 2020), 22 de situri arheologice, din care au fost identificate pe teren 19 . Locul unde au fost descoperite vestigiile Wietenberg de la Lăpuș, amintite în literatura de la începutul secolului XX, și reanalizate de C. Kacsó, nu a fost identificat încă pe teren, iar așa-zisa locuire neolitică nu există (vezi mai jos). De asemenea, locația exactă a movilelor semnalate în punctul Vârful Feții [18. Vârful Feții (RAN-108231.15)], în ciuda faptului că toponimul a fost identificat pe teren, nu a fost descoperită și, în consecință, acesta nu a fost delimitat pe hărți.

Dintre cele 22 de situri au fost incluse în Repertoriul Arheologic Național un număr de 17 situri, iar două au fost introduse și în Lista Monumentelor Istorice .

În acest stadiu al cercetărilor sunt cunoscute, potrivit lui C. Kacsó, următoarele situri arheologice:

1. locuire neolitică, punct neprecizat - nu există (vezi mai jos);
2. Locuire Wietenberg, punct neprecizat (vezi mai jos);
3. Cioncaș (RAN-108231.04);
4. Sub Cioncaș (RAN-108231.05);
5. Podul Hotarului II (108231.06);
6. La Arini (RAN-108231.07);
7. Răstoci (RAN-108231.08);
8. Tuliceasca (RAN-108231.09);
9. Valea Cerțiului (RAN-108231.10);
10. Valea Herții;
11. Poieni/Zâmbrița;
12. Sub Mlacă (RAN- 108231.11);
13. Dumbrăvița (RAN-108231.12);
14. Tinoasa (RAN-108231.13);
15. Cioncaș II (RAN-108231.14);
16. Podanc, Podancul Mare, Podul Hotarului (Podul Hotarului I), Gura Tinoasei și Pe Mlacă (RAN-108231.01; LMI MM-I-s-A-04389);
17. Gruiul Târgului sau Dâmbul lui Hoșporodic (RAN-108231.02 LMI MM-I-s-A-04390);
18. Vârful Feții (RAN-108231.15);
19. Pe Poieni (RAN-108231.16);
20. Podoroi (RAN-108231.17);
21. Șurile Tomii;
22. La Piuă (RAN-108231.18).

Pe teritoriul comunei Lăpuș mai trebuie menționate și două situri care apar în literatura de specialitate ca fiind pe teritoriul comunei Suci de Sus (sat Suci de Jos) și anume: Vârful Carpănului și Vârful Suciului. Acestea sunt situate în extremitatea sudică a comunei și reprezintă o descoperire funerară și o locuire din a doua jumătate a mileniului II d.Chr.

Nr. crt.	Localitatea	Punctul Toponimul	Cod RAN	Cod LMI 2015	Observații
1.	Lăpuș	Podanc	108231.1	MM-I-s-A-04389	Necropolă tumulară epoca bronzului
	Lăpuș	Gruicul Târgului / Dâmbul lui Hoșporodic	108231.2	MM-I-s-A-04390	RAN - Necropolă tumulară OBS: Trebuie adăugate vestigiile de sec. III-IV.d.Chr.
	Lăpuș	Cioncaș	108231.4		RAN – Așezare de epoca bronzului OBS. Același sit cu Necropola tumulară; nu este așezare
	Lăpuș	Sub Cioncaș	108231.5		RAN - Așezare de epoca bronzului OBS. Același sit cu Necropola tumulară; nu este așezare
	Lăpuș	Podul Hotarului	108231.6		Așezare de epoca bronzului OBS. Același sit cu Necropola tumulară; nu este așezare
2.	Lăpuș	La Arini	108231.7		RAN - Așezare de epoca bronzului OBS. Trebuie adăugate descoperirile - Hallstatt mijlociu Același sit arheologic cu <i>Răstoci</i>
	Lăpuș	Răstoci	108231.8		RAN - Așezare de epoca bronzului OBS. Același sit arheologic cu <i>La Arini</i>
3.	Lăpuș	Tuliceasca	108231.9		RAN - Așezare de epoca bronzului
4.	Lăpuș	Valea Cerțiului	108231.10		RAN - Așezare de epoca bronzului
	Lăpuș	Sub Mlacă	108231.11		RAN- Așezare de epoca bronzului OBS. Același sit cu Necropola tumulară; nu este așezare
5.	Lăpuș	Dumbrăvița	108231.12		RAN - Așezare de epoca bronzului
	Lăpuș	Tinoasa	108231.13		RAN - Așezare de epoca bronzului OBS. Același sit cu Necropola tumulară; nu este așezare
	Lăpuș	Cioncaș II	108231.14		RAN - Așezare de epoca bronzului

			4		OBS. Același sit cu Necropola tumulară; nu este așezare
	Lăpuș	<i>Vârful Feții</i>	108231.1 5		RAN - Movilă epocă necunoscută OBS. probabil epoca târzie a bronzului grupul Lăpuș. Nu poate fi identificat în teren
6.	Lăpuș	<i>Pe Poieni</i>	108231.1 6		RAN - Fortificație epoca necunoscută
7.	Lăpuș	<i>Podoroi</i>	108231.1 7		RAN - Atelier modern
8.	Lăpuș	<i>La piuă</i>	108231.1 8		RAN - Movilă funerară OBS, probabil epoca târzie a bronzului grupul Lăpuș
	Lăpuș	<i>Valea Hertii</i>			RAN- nu este OBS. -Același sit cu Necropola tumulară; nu este așezare
9.	Lăpuș	<i>Lacuri/Zâmbrița</i>			Trebuie introdus în RAN OBS Așezare preistorică, probabil grupul Lăpuș
10.	Lăpuș	<i>Șurile Tomii</i>			Trebuie introdus în RAN OBS. Grup de movile, posibil funerară; probabil epoca târzie a bronzului grupul Lăpuș
11.	Lăpuș	<i>Vârful Carpănului</i>			Trebuie introdus în RAN la comuna Lăpuș Descoperire funerară
12.	Lăpuș	<i>Vârful Suciului</i>	109087.0 9		Trebuie introdus în RAN la comuna Lăpuș Probabil așezare fortificată, probabil mijlocul mileniului II d.Chr.

3. Biserica de lemn "Adormirea Maicii Domnului"

COD LMI 2015 - MM-II-m-A-04811

Biserica de lemn datează din anul 1697, are hramul „Adormirea Maicii Domnului” și figurează pe lista monumentelor istorice având codul MM-II-m-A-04811.

Așezare românească dintre cele mai vechi, fost sediu de protopopiat, comuna Lăpuș a avut două biserici de lemn: a nemeșilor, situată pe un deal, și a iobagilor, în vale, lângă drum.

În prezent există doar o biserică de lemn, cea de pe deal, din cimitirul Dâmb. Este o construcție de dimensiuni modeste, atât în plan cât și în elevație, cu absida altarului poligonală și nedecroșată și cu intrarea plasată pe fațada sudică, fațadă de-a lungul căreia există și un pridvor ce servește ca adăpost pentru masa pomenilor (acest tip de pridvor constituie un caz unic în regiune).

Construcția are pronaos, naos, altar și pridvor pe latura sudică, intrarea în biserică făcându-se din lateral. Bolta navei are nervuri transversale, iar la bolta altarului se observă influențe de factură gotică. Turnul are foișorul în consolă, cu câte două arcade pe fiecare latură. Coiful este cu baza pătrată, depășind perimetrul balconului, baza acoperișului are panta mai mică de 45°, iar vârful are secțiune octogonală sau de cerc, cu o grosime și o înălțime mai mică decât la alte biserici. Este construită din lemn de frasin, cu bârne late de peste jumătate de metru.

Tradiția spune că pe locul unde se află azi biserica ortodoxă, pe vremuri a existat o pădure seculară de frasin. Din ciurda vitelor din Dragomirești s-au desprins doi boi negri, care s-au adăpostit de căldură în pădure, apoi zi și noapte au rămas în același loc, fapt căruia populația i-a dat o importanță deosebită, ridicând pe acel loc o biserică. Cu ocazia ultimei invazii a tătarilor în regiune, aceștia ar fi spart ușa bisericii, urmele reparației se văd și astăzi.

În prezent construcția se află în stare mediocră, necesitând o intervenție urgentă de restaurare.⁶

Decorul exterior este relativ sărac, reducându-se la motivele crestate pe ancadramentul portalului. În schimb, ornamentul sculptat apare în interior, înfrumusețând grinzile de la nașterea bolții, dublourile și ancadramentul ușii de acces în naos, piesă remarcabilă, de mare valoare artistică. Ușile împărătești sunt și ele sculptate, cu motive cu flori și ciorchini, iar în partea dinspre altar sunt pictate și datate: „aceste sventile uși ... 1742 mște genva 23”.

Din pictura murală ce acoperea întreg interiorul bisericii se mai păstrează doar cea din pronaos (exceptând tavanul care e nou), ilustrând tema Judecării de Apoi, într-o suită de

⁶ Stabilirea zonelor protejate pentru ansambluri cu patrimoniu istoric de importanță internațională din județul Maramureș - proiect nr. 157/1993, elaborator Urban Proiect, București

scene mărunte cu caracter de miniatură. Scenele încadrate în chenare dreptunghiulare sunt dispuse în registre suprapuse. Peretele nordic înfățișează figura centrală a Judecării, Iisus Hristos reprezentat în mandorlă și înconjurat de numeroase cete de apostoli, patriarhi, cuvioși, mucenici și „neamuri ale pământului”. Pe peretele vestic, în dreapta este redat raiul, mai jos iadul cu chinurile sale, iar în stânga figurează o scenă mai rară, cunoscută sub denumirile de „roata lumii”, „fortuna labilis”, sau în erminii „zădarnică lumea aceasta”. Este o roată cu opt spițe, fiecare spiță având la extremitate câte o figură umană, câte o cifră reprezentând vârste ale omului și câte o inscripție ca de pildă: la 25 de ani, „desfătăta e lumea”, la 40 „cine-i ca mine”, la 60, „o lume cum m-am înșelat”. Pe peretele estic sunt pictate, fapt neobișnuit, episoade din Patimi. Sub tavan, de-a lungul unei grinzi, se pot vedea urmele indescifrabile ale unei inscripții. Citită pe la 1900, inscripția menționa că biserica a fost zugrăvită în anul 1697, pe timpul principelui Appafy.

În ceea ce privește construirea bisericii, cert e doar faptul că la 1733 ea exista deja. Planimetria, elevația și în special proporțiile reduse ale turnului pledează pentru o datare anterioară secolului al XVIII-lea. După tradiția locală, biserica ar fi suferit un atac al tătarilor, cu care ocazie, pentru a pătrunde în naos, năvălitorii ar fi încercat să taie o bucată din ușă, tăietură vizibilă sub stratul de pictură, deci anterioară anului 1697. O năvălire a tătarilor în aceste sate a avut loc în anul 1661. Dacă se admit aceste argumente, biserica a fost ridicată înaintea anului 1661.⁷

Fișa monumentului istoric - Biserica de lemn		
1	Datare	1697
2	Amplasare	în partea de nord-vest a satului pe valea Morii
3	Grad de autenticitate	unic
4	Descriere tipologică	pronaos cu tavan drept, naosul are cafas la vest, boltă semicilindrică în consolă, absidă pentagonală, cu tavan drept, pictura parietală este degradată în proporție de 80%
5	Grad de conservare	în stare medie
Fondul arhitectural-urbanistic din zona monumentului		
1	Parcelar specific	păstrat în zona monumentului
2	Fond construit autentic	păstrat în zona monumentului
3	Calitatea accesului la monument	-auto: necorespunzător -pietonal: pe ulița satului - 400 m.
Fond natural cu valoare peisagistică în zona monumentului		
1	Energia reliefului	nu avantajează vizualizarea bisericii

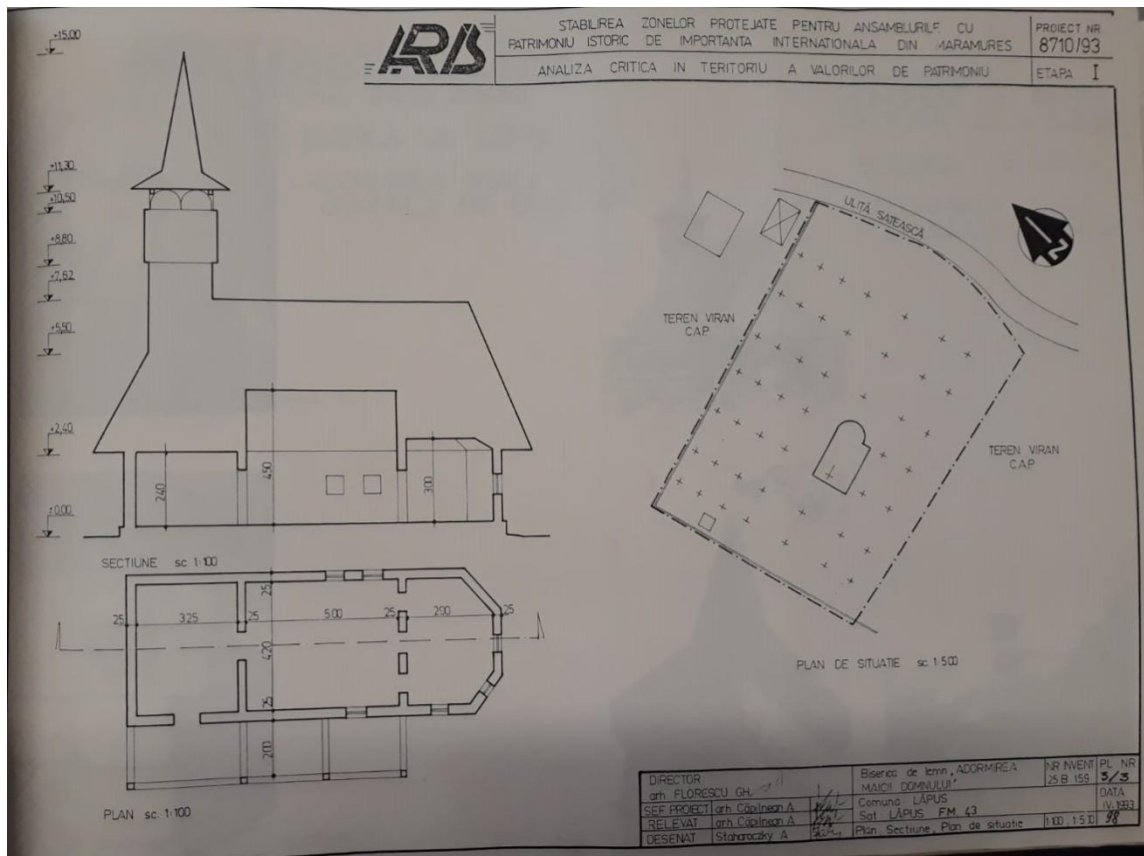
⁷ https://ro.wikipedia.org/wiki/Biserica_de_lemn_din_L%C4%83pu%C8%99

2	Plantațiile înalte	cele din cimitir dezavantajează monumentul
3	Apele	Valea Morii nu afectează salubritatea monumentului
Disfuncționalități		
1	Monumentul istoric	accesibilitatea spre monument este necorespunzătoare - pe ulița satului cca. 400 m.
2		Vizibilitatea monumentului istoric este practic imposibilă din sat sau de la distanță.
1	Fondul construit din zona monumentului istoric	Construcțiile existente în vecinătatea imediată constituie un cadru ambiental specific tradițional atât ca volum, mod de organizare a spațiilor, material și tehnici de construcție.

Sursa: Stabilirea zonelor protejate pentru ansambluri cu patrimoniu istoric de importanță internațională din județul Maramureș - proiect nr. 8710/1993

Fig. 20,21. Biserica „Adormirea Maicii Domnului”

Fig. 22. Biserica „Adormirea Maicii Domnului” - plan secțiune și plan de situație
Sursă: Stabilirea zonelor protejate pentru ansambluri cu patrimoniu istoric de importanță internațională din județul Maramureș - proiect nr. 8710/1993

ARII NATURALE PROTEJATE

Pe teritoriul administrativ al comunei Lăpuș există două arii naturale protejate: Situl de importanță comunitară **ROSCI0264 Valea Izei și Dealul Solovan** și Situl de importanță comunitară **ROSCI0285 Codrii seculari de la Strâmbu - Băiuț**.

Nu au fost prevăzute extinderi de intravilan în zona celor două arii naturale protejate. Pe teritoriul acestora este interzisă realizarea de construcții, cu excepția celor de utilitate publică, care vor deservi activităților de cercetare sau de administrare și gospodărire a ariei naturale protejate și doar cu avizul Custodelui.

1. ROSCI0264 Valea Izei și Dealul Solovan

Prezentare generală

Valea Izei și Dealul Solovan alcătuiesc o arie protejată (sit de importanță comunitară) situată în nordul țării, pe teritoriul județului Maramureș, pe teritoriile administrative al comunelor Băiuț, Bârsana, Bogdan Vodă, Botiza, Budești, Călinești, Groșii Țibleșului, Ieud, Lăpuș, Moisei, Oncești, Poienile Izei, Rozavlea, Săcel, Șieu, Strâmtura și Vadu Izei și pe cel al orașelor Dragomirești, Sighetu Marmăției și Săliștea de Sus și este străbătută de două drumuri naționale: DN18 (Baia Mare - Rona de Sus) și DN17C, care leagă municipiul Bistrița de orașul Vișeu de Sus.

Zona a fost declarată sit de importanță comunitară prin Ordinul Ministerului Mediului și Dezvoltării Durabile Nr.1964 din 13 decembrie 2007 (privind instituirea regimului de arie naturală protejată a siturilor de importanță comunitară, ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România) și se întinde pe o suprafață de 46.873 hectare. Situl se suprapune cu comuna Lăpuș în partea de nord a unității teritorial-administrative.

Situl include cursul râului Iza, zone umede și zone cu păduri de foioase, de amestec și de conifere. Valea Izei se prezintă ca un remarcabil culoar tectonic în Depresiunea Maramureșului. În cursul superior Iza și-a format un defileu în calcare jurasice și la ieșire valea se lățește în sedimente oligocene și eocene. Dealul Solovan este bine individualizat între râul Iza și afluenții săi. În partea superioară a serpentinelor dealului Solovan se găsește o peșteră săpată de apele din precipitații, ușor accesibilă și de interes turistic. În cadrul sitului se păstrează cea mai întinsă și reprezentativă suprafață de păduri virgine din nordul Carpaților, păduri de molid și păduri de amestec molid – brad – fag, cu vârste de peste 150 – 200 de ani. Situl include 10 habitate naturale de interes comunitar, ce constituie obiective de conservare. Habitatul prioritar este reprezentat de turbăriile active. Dintre speciile de interes

comunitar găzduite de sit menționăm două specii de mamifere, opt specii de pești, alături de mai multe specii de amfibieni și nevertebrate (câteva specii de carab și croitorul alpin). Situl include rezervația naturală Arcer Țibleș Bran, Peștera și Izvorul Albastru al Izei, precum și rezervația Dealul Solovan.

Geologie/Geomorfologie

Depresiunea Maramureșului este alcătuită din dealuri înalte, depresiuni, bazinete și piemonturi, având origine complexă (tectonică, vulcanică și de eroziune diferențiată). Limita superioară o reprezintă suprafața de nivelare situată la 750 – 800 m. La o distanță de 10 km de masivele magmatice de la Văratec – Botiza s-a conturat o formațiune vulcano – sedimentară cu o grosime de peste 150 m și cu stânci de andezite. La Iza – Botiza apar intruziuni de tip andezite și microdiorite și dacite. Între Remeți și Vadu Izei, zona piemontană este străpunsă de roci constituite din andezite bazaltice. Munții Lăpuș se extind între Văile Cavnice la vest și Valea Minghet, fiind formați din roci eruptive și roci sedimentare, suprafața lor fiind dominată de măguri și abrupturi. În interiorul masivului se află patru bazinete depresionare (Poiana Botizii, Băiuț, Bloaja și Cavnice). Munții Țibleșului aparțin lanțului vulcanic al Carpaților Orientali.

Pedologie

În Depresiunea Maramureșului răspândirea cea mai mare o au solurile brune luvice și brune cu un grad ridicat de aciditate, pe interfluvii și în zona piemontană. În luncile râurilor se întâlnesc soluri aluviale, cu un nivel freatic aflat la mică adâncime. Aceste soluri sunt optime pentru culturi agricole în condițiile eliminării excesului de umiditate.

Hidrologie

Râul Iza își are obârșia în Munții Rodnei, drenează un bazin de 1303 km², are o lungime de 83 km și se varsă în Tisa la NV de Sighetu Marmației. Cei mai importanți afluenți sunt Mara, Baicu, Slatina, Ieud, Botiza, Slătioara și Ronișoara. În sectorul superior, Iza traversează o peșteră, reapărând după 2 km la resurgența numită Izvorul Albastru al Izei, apoi urmând sectorul de chei. La confluența cu Valea Carelor și Bistrița, valea se lărgeste căpătând aspectul unei depresiuni alungite care își trimite ramificații pe văi. Până în aval de Strâmtura, Valea Izei rămâne largă, cu luncă și terase, apoi profilul transversal se îngustează brusc, formând defileul Izei, numit sugestiv Strâmtura. Odată scăpată din îngustarea de la Strâmtura, valea se lărgeste spre bazinetul Bârsanei, unde meandrează și se despletește (culoarul văii păstrându-se larg până la confluența cu Mara).

Aspecte climatologice

Clima se află atât sub influența maselor de aer umed din vest și NV, cât și a centurii muntoase ce o înconjoară. Diferențele de altitudine dintre vatra depresiunii Maramureșului și rama muntoasă duc la frecvente inversiuni termice. Temperatura medie anuală este de 8 – 9°C în partea centrală, între 6 și 8°C în zonele piemontane din vest, sud și est și între 4 și 6°C la periferia depresiunii, în zona înaltă a Dealurilor Maramureșului. Precipitațiile medii variază între 700 – 800 mm/an în nordul depresiunii, 800 – 1000 mm/an în cea mai mare parte a depresiunii (61% din suprafață) și 1000 – 1200 mm/an la contactul cu munții, în est. Numărul mediu de zile cu ninsoare atinge 55 de zile/an. Se remarcă și prezența foehnului care bate dinspre Rodna și Gutâi către depresiune, îndeosebi în sectorul Mara – Cosău.

Vegetație

Vegetația s-a diferențiat ca urmare a influenței factorilor precum altitudinea, umiditatea, natura substratului, luminozitatea. În sit se întâlnește o diversitate mare a tipurilor de vegetație specifice zonelor umede, sălțetelor și arinișilor, pajiștilor de joasă altitudine, pădurilor de foioase, pădurilor de amestec, molidișurilor, turbăriilor, mlaștinilor turboase de tranziție, turbăriilor active, pajiștilor subalpine. Vegetația zonelor umede include roua cerului, bumbăcarița, răchițelele, iarba – grasă, pipirigul, merișorul, lintița, broscarița, stuful, tătăneasa, pipiriguțul, răchitanul, piciorul lupului, izma calului, izma broaștei, barba ursului, speteaza, pufulița, pelinarița, crețușca, piperul bălții, limbarița, dentița, șopârlița, precum și diverse specii de rogoz. În zona vegetației lemnoase de mal a sălțetelor și arinișurilor se întâlnesc salcia albă, răchita, arinul alb, arinul negru, alunul, plopul negru. Sunt caracteristice stâncăriilor calcaroase specii de ruginiță, strașnic, frigure, ferigă de stâncă, cujucărea de munte, pojarniță. Alte specii importante sunt brădișorul, omagul, ghiocelul, bulbucii de munte, jneapănul, coada iepurelui. De asemenea, se întâlnește și asociația vegetală de tinovuri cu jneapăn și pin, în turbăriile împădurite. Pădurile dacice de fag, pădurile de molid din regiunea montană și zăvoaiele cu salcie și plop edifică marea majoritate a pădurilor din sit.

Fauna

De-a lungul Izei și în zonele umede au fost identificate specii de pești precum avatul, chișcarul, cleanul dungat, dunărița, fusarul, porcușorul de vad, porcușorul de nisip, moioaga, zglăvoaca, petrocul, dintre amfibienii prezenți în sit menționăm speciile triton cu creastă, triton carpatin, izvoarăș cu burta galbenă (buhai de baltă cu burta galbenă), țestoasa de apă dulce. De asemenea, în zonele umede a fost semnalată și prezența brotăcelului, iar

ecosistemul acvatic include racul de râu. Dintre speciile de mamifere menționăm vidra și carnivorele mari (râs, urs, lup). Avifauna este reprezentată prin specii precum stârcul pitic, cristelul de câmp, chira de baltă, pescărelul albastru, sfrânciocul roșiatic (specii identificate recent în teren), cufundarul polar, sfrânciocul cu frunte neagră, mugurarul, ierunca, barza albă, cocoșul de munte, huhurezul mic, șoimul de iarnă (merlin), eretele de câmp, diverse specii de ciocănitoare (ghionoaie sură, ciocănitoare de stejar etc.)

Aspecte socio – economice și culturale

Principalele activități economice din zona sitului se desfășoară în agricultură, cultivarea cerealelor și a plantelor furajere (grâu, cartofi), silvicultură, creșterea animalelor, meșteșuguri populare, exploatarea și prelucrarea primară a lemnului (lucrări de sculptură și artizanat), comerț, prestări servicii, prelucrarea laptelui, panificație, ateliere meșteșugărești (inclusiv confecționare de covoare colorate cu pigmenți vegetali), agroturism.

Amenințările asupra valorilor naturale ale Văii Iza:

- Cantitățile tot mai mari de detergenți și deșeuri menajere aruncate în apă au provocat dispariția unor specii care erau indicatoare ale calității apei cum sunt scoica de râu și racul de râu care au devenit foarte rare pe multe segmente de râu, dispărând aproape cu desăvârșire;
- Râurile pot lupta împotriva poluării prin sistemul lor propriu de auto – epurare care funcționează atâta timp cât în mediul acvatic există un lanț întreg de viețuitoare care fac acest lucru;
- Algele unicelulare și bacteriile care consumă materia organică din apă sunt consumate de niște organisme denumite ciliate, care și ele sunt hrana altora, denumite rotifere și a viermilor acvatici, apoi în acest ciclu intervin rând pe rând moluștele, crustaceele, peștii, peștii răpitori, păsările de baltă, sau mamiferele cum este vidra;
- Când oamenii poluează cu substanțe chimice, încărcând apa peste capacitatea ei de auto – epurare, acest lucru provoacă subminarea sănătății ecosistemului acvatic, și duce totodată la pierderea resurselor de apă pentru comunitatea umană;
- Poluarea poate veni din deversări menajere, industriale, din agricultura bazată pe azotați, dar și din depozitarea neadecvată a rumegușului rezultat din activitatea gaterelor și a centrelor de prelucrare primară a lemnului;

- Deși în aparență pare de neevitat totuși cea mai mare amenințare la adresa valorilor naturale ale unui rămâne îndiguirea lui. Betonarea malurilor râului duce la distrugerea ecosistemelor acvatice naturale.

Administrarea sitului

Sunt necesare în primul rând poteci și drumuri pentru vizitare, precum și trasee turistice. De asemenea sunt necesare bariere, panouri de informare, panouri de avertizare/atenționare, panouri pentru orientare, puncte de informare, trasee sau poteci tematice și amenajări pentru colectarea deșeurilor.

2. ROSCI0285 Codrii seculari de la Strâmbu - Băiuț

Codrii seculari de la Strâmbu Băiuț au fost puși sub protecție în anul 2005, la inițiativa Ocolului Silvic Strâmbu Băiuț, pe a cărui rază se găsesc. În anul 2011, zona protejată a fost inclusă în situl de importanță comunitară ROSCI0285 Codrii seculari de la Strâmbu Băiuț, cu o suprafață de 2497 ha. Ulterior apariției Ordinului Ministrului nr. 3397/2012 pentru protecția pădurilor virgine au fost incluși în categoria 1.5j funcțională. Statutul de protecție corespunde categoriei I IUCN.

Situl este localizat în bazinul superior al Văii Băiuț, cel mai mare afluent al râului Lăpuș, la altitudini cuprinse între cca. 600 -1350 m. Situl este adiacent sitului Valea Izei-Dealul Solovan.

Sub raport geomorfologic, situl este localizat în Ținutul Carpaților Orientali, Subținutul Munților Vulcanici, Districtul Oaș-Gutâi-Văratec.

Din punct de vedere al administrației silvice, pădurile sunt proprietatea statului și sunt iar din punct de vedere al administrației de stat se află pe rază comunei Băiuț.

În cadrul sitului, pădurile reprezintă peste 98 % din suprafață. De asemenea, există câteva enclave cu fânețe (cca. 20 ha) aparținând locuitorilor comunei Băiuț, stâncării și mlaștini.

Substratul este reprezentat de roci vulcanice, puternic modelate de factorii fizici, și de roci metamorfice. Relieful este reprezentat de versanți cu configurație ondulată, cu înclinări rezezi (peste 16 grade), cu altitudini de 600-1300 m.

Solurile fac parte din clasa Cambosolurilor - eutricambosol și districambosol - și a Spodisolurilor - prepodzol.

În cadrul sitului se găsește cea mai întinsă și reprezentativă suprafață cu păduri virgine din nordul Carpaților. Este vorba de păduri de molid și de amestecuri de molid-brad-fag, pluriene, cu

vârste de peste 150-200 ani. Sunt inițiate demersuri pentru includerea acestor păduri într-o arie protejată.

În acest sit habitează populațiile următoarelor specii de coleoptere: Cărăbuș hampei, *C. variolosus*, *C. zawadskii*, *Rosalia alpina*.

Prin accesibilizarea bazinetului, există riscul că aceste eșantioane de păduri virgine să fie introduse în circuitul economic, în aceste condiții valoarea lor conservativă deprecindu-se.

Obiectivul principal al ariei protejate îl constituie conservarea unor ecosisteme forestiere virgine/cvasivirgine primare aflate într-un stadiu de echilibru dinamic, cu structuri complexe, pluriene cu elemente multisekulare. Ecosistemele vizate reprezintă eșantioane ale habitatelor naturale existente în regiune cu valoare de arhetip, unice în zona Munților Carpați.

Circa 25% din suprafața sitului sunt nominalizați pentru Patrimoniul Mondial UNESCO.

Structura deosebit de complexă, plurienua/modul de funcționare cu capacitate de a evolua spre stări de avansat echilibru dinamic, conferă acestor păduri o stabilitate optimă și o maximă eficiență polifuncțională.

- rolul higrologic, antierozional, de protecție al versanților și solurilor este îndeplinit în modul cel mai eficient/durabil de către arboretele a căror structură este menținută în această formă nealterată cu intervenții antropice minime în ce privește desfășurarea proceselor interne specifice. (din punct de vedere silvic cca 77 % din arborete sunt încadrate în categoria funcțională 1-2A, având rol antierozional, de susținere a solurilor și protecție a versanților).
- stabilitatea ecosistemică caracteristică și structura acestor tipuri de păduri oferă o capacitate maximă de protecție contra factorilor climatici dăunători;
- productivitatea de biomasă ridicată cu preponderența arborilor groși și foarte groși determină acumulări în cantități maxime a masei lemnoase vii și în curs de descompunere (lemn mort) contribuind astfel la sechestrarea optimă a CO₂ pentru aceste tipuri de ecosisteme;
- important rol peisagistic forestier dat de compoziția eterogenă în special a speciilor din etajul arborescent, structura acestora cu elemente dominante cu dimensiuni impresionante – (diametru > 150 cm și înălțimi de 50 m pentru specia *Abies albă* (brad); diametru > 180cm și înălțimi de 49 m pentru specia *Fagus silvatica* (fag); diametru > 130 cm și înălțimi >40 m pentru specia *Acer pseudoplatanus* (paltin); diametru > 100 cm și înălțimi > 40 m pentru specii precum *Fraxinus excelsior* (frasin), *Picea Abies* (molid)), precum și alternanța pădurilor seculare cu zone umede și stâncării.

- adăpostesc o biodiversitate bogată, reprezentativă pentru condițiile staționale locale (între care habitate prioritare, specii rare, vulnerabil periclitare);
- dispunerea suprafețelor este concepută să constituie o rețea de zone de liniște, reproducere sau refugiu pentru fauna locală prezența în special pentru păsări și mamifere mari;
- asigură un microclimat cu influență locală.

Fauna:

Habitatele forestiere existente în sit oferă condiții excelente speciilor din vârful lanțului trofic, cum sunt carnivorele mari (ursul brun-Ursus arctos, lupul-Caniș lupus, râsul-Lynx lynx). Pisica sălbatică (Felis silvestris) și jderul de copac (Martes martes) completează imaginea unui ecosistem matur, care deține toate componentele necesare asigurării unui echilibru dinamic de durată. Specii exemplificatoare de păsări din sit sunt răpitoarele de zi (șoimul călător-Falco peregrinus și viesparul-Pernis apivorus) și cele de noapte (huhurezul mic-Strix aluco și huhurezul mare-Strix uralensis), precum și barza neagră (Ciconia nigra) sau ciocănitoarea neagră (Dryocopus martius).

Vegetația:

Ecosistemele forestiere componente reprezintă eșantioane ale valoroaselor habitate naturale existente în regiune, unice în zona Munților Carpați prin structurile complexe, vârstele eterogene, cu numeroase exemplare care ating limita vârstei fiziologice. Amestecul de specii este dominat de fag și brad, alături de care apar molidul, paltinul de munte, frasinul, ulmul, arțarul, mesteacănul, salcia căprească și plopul tremurător. Tipurile de habitate identificate, în conformitate cu Directiva Habitare, sunt: Păduri dacice de fag (Symphyto-Fagion) (91V0) (78%), Păduri de fag de tip Asperulo-Fagetum (9130) (10%) și Păduri din Tilio-Acerion pe versanți abrupti, grohotișuri și ravene (9180*).

Flora:

Speciile de plante existente pe suprafața sitului nominalizat sunt specifice făgetelor carpatine, fiind reprezentate de: orbalț (Actaea spicata), leurdă (Allium ursinum), păștiță (Anemone ranunculoides), clopoței (Campanulă persicifolia), răjnică (Cardamine impatiens), specii de rogoz (Carex pendulă și Carex sylvatica), tilișcă (Circaea lutețiană), Dactylis polygama, colțișor (Dentaria bulbiferă), breabăn (Dentaria glandulosa), vinariță (Galium odoratum), năpraznic (Geranium robertianum), slăbănog (Impatiens noli-tangere), urzică moartă galbenă (Lamium galeobdolon), specii de orăștică (Lathyrus niger și Lathyrus vernus), dumbravnic (Melittis melissophyllum), brei

(Mercurialis perennis), meișor (Milium effusum), Polygonatum multiflorum, primulă (Primulă vulgaris), plămânărică (Pulmonaria officinalis).⁸

2.11 DISFUNCȚIONALITĂȚI:

2.11.1 Privind activitățile economice:

- Activitatea economică slab dezvoltată;
- Numărul mic de firme și de locuri de muncă în comună;
- Inexistența exploatațiilor agricole organizate;
- Lipsa asocierii;
- Atractivitate investițională și de dezvoltare scăzută;
- Lipsa informării și educării locuitorilor comunei în domeniul antreprenorial;
- Migrația forței de muncă specializată în alte zone urbane și în străinătate;
- Lipsa persoanelor calificate;
- Insuficienta valorificare a resurselor turistice ale cadrului natural;
- Lipsa promovării coerente a turismului în zona comunei;
- Insuficientă susținere, promovare și valorificare a produselor și meșteșugurilor;
- Lipsa infrastructurii turistice: panouri, marcaje, programe, pensiuni;
- Puține inițiative private locale;

2.11.2 Privind structura populației:

- Evoluția descendentă a numărului de locuitori;
- Accentuarea procesului de îmbătrânire a populației;
- Scăderea continuă a ratei natalității și creșterea mortalității;
- Creșterea numărului de persoane care nu au un loc de muncă;
- Creșterea sărăciei;
- Migrația populației în alte localități din țară sau în străinătate.

2.11.3 Privind căile de circulație:

- Starea mediocră și rea a unor drumuri, care necesită lucrări urgente de modernizare;
- Rețeaua secundară de străzi a comunei greu practicabilă;
- Lipsa accesului direct la transportul feroviar.

⁸ <http://ananp.gov.ro/ananp/2017/11/01/codrii-seculari-de-la-strambu-baiut/>

2.11.4 Privind echiparea edilitară:

- Racordarea la rețeaua de apă potabilă și la cea de canalizare este incompletă și trebuie extinsă;
- Inexistența unui sistem de alimentare cu gaz metan pe teritoriul comunei.
- Insuficienta dezvoltare a rețelei electrice;
- Utilizarea unei cantități importante de material lemnos pentru încălzirea gospodăriilor.

2.11.5 Privind protecția mediului:

Se constată diferite tipuri de poluare:

- Poluarea aerului – se face prin surse de poluare grupate în categoria surselor tipic rurale, neexistând surse majore de poluare.
- Poluarea apei – se reflectă în efectele nocive produse atât asupra apelor de suprafață (deversări necontrolate), cât și asupra apelor subterane. La nivelul județului există corpuri de apă de suprafață cu o stare ecologică și/sau chimică proastă, printre care și râul Lăpuș, ca urmare a depășirii concentrațiilor de metale grele dizolvate, generate de exploatările miniere. Corpul de Apă ”Lăpuș” (izvoare – confluență Suci) – stare ecologică bună, stare chimică proastă (depășiri la indicatorii Cd dizolvat, Pb dizolvat și Ni dizolvat⁹);
- Poluarea solului – se înregistrează fenomene de eroziuni de suprafață, alunecări de teren sau cazuri de băltiri.

2.12 NECESITĂȚI ȘI OPORTUNITĂȚI ALE POPULAȚIEI:

Propunerile privind organizarea viitoare social-economică și urbanistică a comunei Lăpuș au ținut seama de necesitățile și opțiunile populației în contextul amplasării geografice, infrastructura rutieră, precum și importanța deținută de comună la nivel teritorial. Au fost consultate autoritățile locale și analizate propunerile pentru dezvoltare, precum și alte sugestii făcute pe parcursul consultărilor din perioada elaborării Planului Urbanistic General.

În discuțiile purtate cu factorii de decizie, aceștia și-au expus punctul de vedere asupra politicii proprii de dezvoltare a localității, și anume:

⁹ Strategia De Dezvoltare Durabilă A Județului Maramureș 2014-2020

➤ Includerea în intravilan a gospodăriilor și dotărilor aflate în prezent în extravilan, precum și a zonelor cu potențial de dezvoltare pentru zone rezidențiale, activități productive și turistice.

➤ Sporirea gradului de confort al localității prin:

- asfaltarea drumurilor locale, realizarea de poduri și podețe și implementarea unui sistem de rigole pe marginea drumurilor;
- consolidarea malurilor pârâurilor, în vederea combaterii eroziunii terenurilor din apropiere și a inundațiilor;
- realizarea sistemului centralizat de alimentare cu gaze naturale;
- încurajarea turismului prin înființarea unor structuri cu potențial turistic, ținând cont de estetica peisajului natural și construit și de activitățile de tip cultural care încă se mai păstrează;
- înființarea unor unități de colectare și prelucrare a produselor agricole;
- modernizarea dotărilor existente și realizarea de noi obiective;
- crearea de spații verzi publice, spații pentru agrement și sport.

➤ Impulsionarea economiei locale, prin atragerea de investitori care să investească în special în agricultură, prin dezvoltarea turismului rural și dezvoltarea producției agricole.

➤ Modernizarea arterelor de circulație la standarde europene.

➤ Protejarea obiectivelor cu valoare de patrimoniu (siturile arheologice și biserica de lemn) și a celor cu valoare arhitecturală (case tradiționale).

➤ Modernizarea clădirilor publice prin menținerea elementelor tradiționale.

3. PROPUNERI DE DEZVOLTARE URBANISTICĂ:

3.1 STUDII DE FUNDAMENTARE:

La întocmirea Planului Urbanistic General al Comunei Lăpuș s-au întocmit următoarele studii de fundamentare aferente P.U.G.:

o1. Studii de fundamentare analitice:

- Actualizarea suportului topografic:
- Condiții geotehnice și hidrogeologice:
- Organizarea circulației și a transporturilor:
- Protecția mediului, riscuri naturale și antropice

- Studiu istoric (inclusiv studiu arheologic), studiu peisagistic:
- Tipuri de proprietate:
- Infrastructură tehnico-edilitară:
- Studii pedologice
- 2. Studii de fundamentare consultative:
  - Analiza factorilor interesați, anchete sociale
- 3. Studii de fundamentare prospective:
  - Evoluția activităților economice :
  - Evoluția socio-demografică :
  - Mobilitate și transport:
  - Impactul schimbărilor climatice:

Concluziile studiilor de fundamentare:

■ Actualizarea suportului topografic:

În urma efectuării reambulării imobilelor din cadrul UAT Lăpuș și în urma consultării datelor oficiale din registrele Oficiului de Cadastru Maramureș cu privire la limitele de intravilan în vigoare și raportările cu parcelele cu numere cadastrale, care dispun de geometrie, s-au constatat următoarele:

- Limitele intravilanului sunt cele stabilite prin planurile de sistematizare elaborate în anul 1990, de la momentul respectiv și până la momentul de față nemaifiind aprobată altă documentație de urbanism la nivel de UAT. Prin urmare, perimetrele construibile în vigoare nu mai corespund cu realitatea din teren și nici cu tendințele de dezvoltare ale comunității.

- Trasarea limitelor de intravilan s-a realizat la momentul respectiv (1990) pe suporturi analogice. Așadar, limitele actualului intravilan nu respectă limitele de proprietate, fiind întâlnite multiple situații în care un imobil este situat parțial în intravilan, parțial în extravilan.

- Zonele de intravilan actuale nu dispun de terenuri libere pentru viitoare construcții, motiv pentru care au apărut situații de construcții în extravilan.

■ Condiții geotehnice și hidrogeologice

- Orice lucrări de construire în comuna Lăpuș va avea la bază un studiu geotehnic din care să rezulte dacă și în ce condiții se pot realiza viitoarele construcțiile.

- În zonele identificate cu probabilitate mare de producere de alunecări de teren, administrația publică locală va lua măsuri de prevenire și atenuare a riscurilor (consolidări de versant, împăduriri, etc), iar autorizația de construire în aceste zone se poate emite numai după înlăturarea riscului, cu avizul Inspectoratului pentru Situații de Urgență.

- În zonele cu risc de inundabilitate autorizația de construire se va emite numai după înlăturarea riscului și cu aviz Apele Române și Inspectoratului pentru Situații de Urgență.

- Terenul bun de fundare îl constituie în general formațiunea de argilă

- Adâncimea de fundare a construcțiilor se va face sub adâncimea de îngheț (peste - 0,90 m)

- Nivelul hidrostatic este fluctuabil, influențat de nivelul pâraielor și de regimul precipitațiilor, iar acesta poate fi interceptat la adâncimi începând cu -1,50 m.

- În jurul construcțiilor se vor prevedea drenuri de colectare a apelor de precipitații cu dirijare în afara amplasamentului pentru a evita patrunderea apei în terenul de fundare.

■ Organizarea circulației și a transporturilor

Propuneri:

- Reabilitare DJ 109 F.

- Asfaltare DC 60 Lăpuș - Groșii Țibleșului.

- Amenajare trotuare și rigole pe toate străzile principale.

- Asfaltarea străzilor din localitate.

- Conformarea trotuarelor și a traseelor pietonale conform reglementărilor tehnice privind proiectarea clădirilor civile din punctul de vedere al cerinței siguranței în exploatare.

- Trotuarele și rampele de acces pietonale vor fi astfel dimensionate încât să asigure deplasarea persoanelor cu dizabilități. Diferența de nivel maximă între trotuar și carosabil va fi 20 cm. În aceste condiții panta rampei va avea o înclinare recomandată de 8%, dar nu mai mare de 15%. La joncțiunea între carosabil și rampa de acces pietonală nu trebuie să existe diferența de nivel mai mare de 2 cm.

- Adaptarea străzilor existente la normativele în vigoare, cu respectarea lățimilor și a spațiilor minime;

- Înființarea de străzi noi pentru asigurarea acceselor la proprietăți.

■ Protecția mediului, riscuri naturale și antropice

Disfuncționalități constatate:

- Existența unor areale cu alunecări de teren cu potențial de reactivare.
- Existența unor areale cu probabilitate medie și mare de producere alunecărilor de teren
- Colmatarea albiilor râurilor și pâraielor cu materiale de proveniență naturală sau antropică (aluviuni, vegetație, deșeuri)
- Realizarea rețelei de canalizare pluvială din zonele rezidențiale de pe versanți
- Insuficienta informare a populației referitoare la expunerea la risc (areale, clase, probabilități)
- Existența unor clădiri expuse la risc seismic
- Accidente rutiere, poluarea aerului și sonoră generate de traficul rutier intens
- Poluarea solului, apelor subterane și de suprafață datorată deversării apelor uzate
- Poluarea solului și apelor de suprafață datorată depozitării necontrolate a deșeurilor

Propuneri:

- Monitorizarea permanentă a zonelor afectate de alunecări
- Măsuri de atenuare a alunecărilor (drenaje, pereți de sprijin, restricții încărcare versanți, limitare surse vibrații etc.)
- Introducerea de restricții de construire în zonele respective
- Realizarea de studii geotehnice pentru validarea posibilității de producere a alunecărilor
- Introducerea de eventuale restricții de construire în zonele susceptibile la producerea de alunecări de teren
- Realizarea de măsuri de prevenire a producerii alunecărilor de teren (evitarea supraîncărcării versanților, lucrări agrotehnice speciale etc.)
- Întreținerea corespunzătoare a albiilor pentru prevenirea fenomenelor de inundații datorate îngustării profilului
- Calibrarea rețelei de canalizare pentru preluarea debitelor generate la ploi torențiale
- Campanii de informare referitoare la expunerea populației și bunurilor la riscuri
- Evaluarea reală a bunurilor și proprietăților și stimularea realizării de asigurări de risc pentru bunuri
- Măsuri de consolidare a clădirilor expuse la risc seismic

- Realizarea de variante de centuri de ocolire pentru devierea traficului de tranzit
- Extinderea sistemului de colectare a apelor uzate din teritoriu
- Eficientizarea sistemului de gestiune a deșeurilor
- Creșterea nivelului de educație ecologică a populației

■ **Studiu Istoric:**

În comuna Lăpuș există un singur monument istoric menționat în Lista Monumentelor Istorice sub denumirea de Biserica de lemn "**Adormirea Maicii Domnului**" din anul **1697**.

Propuneri:

- arhitectura tradițională a comunei Lăpuș trebuie pusă mai bine în valoare și prezentată locuitorilor săi, pentru a fi cunoscută și transformată într-o marcă a așezării, nu o piedică în calea dezvoltării.

- Deoarece localitatea în discuție are încă o componentă tradițională, și din perspectiva construcțiilor și din cea a amenajării gospodăriilor, este indicată menținerea unui anumit tip de abordare pentru noile construcții, care să fie în armonie cu imaginea tradițională a localității. Aici se poate spune că menținerea înălțimii caselor la o structură de P+M ar reprezenta o abordare pozitivă, care nu ar distorsiona imaginea actuală a zonei locuite. De asemenea se recomandă construcții aliniate la vecinătăți.

- Folosirea unor materiale discrete, respectiv evitarea uzului unor elemente arhitecturale discrepante de la modelele existente din comună. Evitarea construirii de edificii sau case împodobite excesiv cu elemente decorative. Se vor interzice culorile stridente și finisajele din materiale plastice (PVC, policarbonat) sau din materiale strălucitoare (inox, aluminiu etc.)

- Împrejmuirile vor trebui să urmeze tipul celor aflate în vecinătate, de preferat porțile și împrejmuirile să fie executate din lemn, după modelul celor tradiționale.

În cazul semnalizării intenției ridicării unor construcții noi, se va recomanda în primul rând recuperarea/refuncționalizarea clădirilor vechi, tradiționale, sau cel puțin păstrarea acestora în parcelă. Noile construcții vor trebui să țină seama de specificul zonei, se recomandă utilizarea materialelor tradiționale pentru a întări specificul local.

- Se interzice orice intervenție fără avizul DJCPN în zonele de protecție a siturilor, marcate pe Lista Monumentelor Istorice și pe Repertoriul Arheologic Național.

Recomandări pentru spațiul public și amenajarea estetică a localității.

- Se interzice demolarea clădirilor istorice și a clădirilor aparținând patrimoniului de arhitectură vernaculară aflate pe amplasament, indiferent dacă acestea sunt sau nu declarate monumente istorice. Se recomandă reabilitarea acestora după regulile de reabilitare a monumentelor istorice (cu materiale și tehnici tradiționale locale) și căutarea unor soluții pentru integrarea lor în noile ansambluri.

- În cazul în care demolarea unei clădiri vechi este inevitabilă din cauza stării sale fizice, ea se va face cu respectarea legii, prin documentarea detaliată a imaginii și stării clădirii.

- În cazul intervențiilor asupra construcțiilor existente, conversia funcțională și volumetrică se va realiza cu păstrarea specificului local, urmărindu-se totuși aducerea lor la standarde actuale de confort și utilitate.

- Spațiul public rural va fi amenajat cu tehnologii și materiale locale simple, tradiționale.

- Se va urmări păstrarea anexelor gospodărești pe parcele, reabilitarea și integrarea lor în circuitul funcțional al gospodăriei moderne.

- În cazul construcțiilor noi, amplasarea pe lot trebuie să respecte coerența de ansamblu în care se integrează și se face conform specificului localității.

- Se recomandă punerea în valoare a caselor vechi din vecinătate.

- Se va evita comasarea sau divizarea parcelelor, ținându-se cont de caracteristicile parcelarului istoric păstrat. Modificarea prin comasare sau divizare este permisă doar dacă nu se schimbă imaginea spațiului public.

- Se recomandă evitarea construirii pe terenurile agricole din intravilan, terenurile cu destinația de fâneață sau livadă (excepție fiind clădirile care au ca scop exploatarea a fructelor și legumelor).

- Se recomandă ca fațadele noilor clădiri să fie concepute conform specificului local, fără a ieși din scara clădirilor învecinate.

- Se vor păstra și reabilita detaliile decorative originale prezente pe fațade.

- Se interzice termoizolarea la exteriorul pereților.

- Se interzice utilizarea cărămizii de sticlă la exterior.

- Se interzice aplicarea de vopsitorii colorate strident și de lacuri lucioase pe pereții din lemn aparent, dar se permite aplicarea de culori din paleta de culori tradiționale pe tencuielile din interstițiile dintre bârne.

- Pentru zugrăvirea clădirilor noi se va folosi una din culorile tradiționale: tonuri de bej, ocru, albastru stins, alb-gălbui, alb.

- Nu se vor realiza placări cu piatră spartă sau cu elemente de lemn care să dea un aspect „rustic”. Conceptul de „rustic” este diferit de conceptul de „tradițional”.

- Se interzic orice finisaje cu culori stridente, saturate.

- Se recomandă reabilitarea cu materialele, tehnicile și coloritul original pentru finisajele clădirilor istorice și de patrimoniu vernacular existente (case, anexe gospodărești) .

- Se interzice folosirea țiglelor ceramice colorate, a materialelor cu strălucire sau a materialelor bituminoase.

Învelitorile existente din șindrilă vor fi obligatoriu reabilitate cu șindrilă. La reabilitarea învelitorilor din șindrilă sau paie nu se vor folosi jgheaburi și burlane, iar la reabilitarea altor tipuri de învelitori, se vor folosi jgheaburi și burlane metalice de culoare gri sau maro, finisate fără strălucire.

- Se interzice transformarea acoperișurilor în patru ape în acoperișuri în două ape.

- Se interzice amenajarea de scări pe contur circular, scări elicoidale pe fațadă.

- Se interzice înlocuirea tâmplărilor ferestrelor cu tâmplării noi într-o singură foaie, care nu respectă compartimentarea tradițională.

- Se interzic tâmplăriile metalice sau din PVC.

- Nu se vor folosi: geam bombat, geam reflectorizant, geam oglindă. În mod excepțional și justificat, atunci când contextul și funcția o impun, se pot folosi și alte tipuri de prelucrări/acoperiri ale sticlei (de exemplu: folii speciale necesare măsurilor antiefracție sau antivandalism).

- Se interzice realizarea porților copiate după modele urbane, cu materiale și cu tehnologii nespecifice zonei, cum ar fi table inox, materialele plastic opace, semitransparente sau transparente și folosirea oricăror elemente colorate țipător, cu forme agresive.

- Târnațul construcțiilor existente se va reabilita în forma originală și cu coloritul original; elementele de lemn care nu pot fi recuperate vor fi copiate și înlocuite.

- Mobilierul exterior se recomandă a fi realizat din materiale naturale locale (lemn, piatră, nuiele, lut) astfel încât să se integreze și să dea valoare amenajărilor exterioare. Sunt interzise folosirea materialelor neadecvate: inox, plastic.

■ Studiu arheologic

Pe suprafața unității administrativ teritoriale a comunei Lăpuș s-au identificat un număr de **12** situri arheologice menționate în Repertoriul Arheologic Național (RAN), dintre care 2 așezări istorice sunt menționate și în Lista Monumentelor Istorice.

Propuneri-reguli:

- Siturile arheologice clasate în Lista Monumentelor Istorice, siturile arheologice înscrise în Repertoriul Arheologic Național și siturile arheologice reperate sunt adunate de prezentul studiu sub denumirea de Zone protejate care cuprind patrimoniu arheologic (în continuare ZPCPA) și se bucură de protecție în conformitate cu prevederile Legii 422/2001, republicată, a O.G. 43/2000 republicată și a prezentului regulament.

- În zonele delimitate ca ZPCPA, emiterea autorizației de construire pentru lucrările de construire, modificare, extindere sau reparare a căilor de comunicație, dotărilor tehnico-edilitare (inclusiv cele subterane), excavările, exploatările de cariere, construcțiile de rețele edilitare magistrale, amenajările de îmbunătățiri funciare, rețelele de telecomunicații, amplasarea de antene și relee de telecomunicații, lucrările de cercetare și prospectare a terenurilor (foraje, excavări) necesare efectuării studiilor geotehnice sau geologice, amplasarea balastierelor sau sondelor, precum și alte lucrări ce afectează suprafața solului în zonele cu patrimoniu arheologic, inclusiv în zona lor de protecție, indiferent dacă se execută în intravilanul sau extravilanul localității și indiferent de forma de proprietate a terenului, se va face numai pe baza și în conformitate cu avizul prealabil al Ministerului Culturii, respectiv al serviciilor deconcentrate ale acestuia (Direcția pentru Cultură Maramureș).

- Intervențiile de construire de tipul celor enumerate mai sus, efectuate în suprafețele de teren delimitate ca situri arheologice, vor putea demara numai după descărcarea terenului de sarcină arheologică, aceasta fiind procedura legală prin care un teren în care a fost evidențiat patrimoniu arheologic poate fi redat activităților umane curente.

- Descărcarea de sarcină arheologică presupune efectuarea unor lucrări de specialitate (săpătură arheologică preventivă), pe toată suprafața afectată de lucrările de construire și redactarea Raportului tehnic de cercetare, după caz, cu propunerea de emitere a Certificatului de descărcare de sarcină arheologică (dacă nu există structuri sau elemente constructive arheologice valoroase care să necesite protecție in situ).

- Costurile aferente săpăturilor arheologice preventive intră în sarcina beneficiarului lucrărilor de construire (cf. art. 7, lit. a) din OG 43/2000 republicată).

- Intervențiile efectuate în zonele de protecție ale siturilor arheologice, determinate de construirea de autostrăzi, drumuri, hale industriale, depozite, exploatarea de cariere (deschideri de mine), rețele edilitare magistrale, amenajări de îmbunătățiri funciare, cartiere cu locuințe colective etc., dată fiind amploarea unor astfel de proiecte și suprafața mare de teren ce urmează a fi afectată, vor putea demara numai după efectuarea unui diagnostic arheologic intruziv (sondaje arheologice) și întocmirea unui raport de specialitate.

- Diagnosticul arheologic are drept scop determinarea prezenței sau absenței materialelor arheologice, a structurilor, complexelor, artefactelor sau ecofactelor din zona afectată de proiect. În cazul descoperirii unor vestigii arheologice, evaluarea de teren va urmări distribuția lor spațială, caracterul și starea lor de conservare, iar concluziile acestui raport, vor fi cuprinse în proiectul tehnic al investiției conform Art. 7 din Ordonanța Guvernului Nr. 43/2000 republicată.

- Diagnosticul arheologic va avea rolul de a delimita clar, atât în teren și pe planurile topografice anexate la documentația beneficiarului, toate vestigiile aflate pe întreg perimetrul afectat de obiectivele de investiție și de a propune, prin Raportul de diagnostic arheologic, soluțiile tehnice necesare protejării acestora (cercetare arheologică preventivă, supraveghere etc.).

- Costurile necesare lucrărilor de Diagnostic arheologic intră în sarcina beneficiarului lucrărilor de construire.

- Intervențiile efectuate în zonele de protecție ale siturilor arheologice, determinate de construirea de locuințe unifamiliale, anexe gospodărești, repararea căilor de comunicație, rețele tehnico-edilitare subterane, lucrările de cercetare și prospectare a terenurilor (foraje, excavări) necesare efectuării studiilor geotehnice sau geologice etc., vor putea demara cu condiția supravegherii arheologice pe întreaga durată a săpăturilor de orice fel și întocmirea unui raport de specialitate.

- Supravegherea arheologică va avea rolul de a determina prezența sau absența materialelor arheologice, a structurilor, complexelor, artefactelor sau ecofactelor din zona afectată de proiect. În cazul descoperirii unor vestigii arheologice, se va dispune

sistarea temporară a lucrărilor de construire și demararea unor cercetări arheologice preventive.

- Costurile aferente supravegherii arheologice intră în sarcina beneficiarului lucrărilor de construire.

- În perimetrul ZPCPA săpăturile arheologice se efectuează numai pe baza și în conformitate cu autorizația de cercetare emisă de Ministerul Culturii.

- Cercetarea arheologică se realizează numai cu personal de specialitate, atestat de Ministerul Culturii și înregistrat în Registrul arheologilor.

- Descoperirile arheologice întâmplătoare, ocazionate de lucrările de construire de tipul celor enumerate la Art. 2, efectuate în afara zonelor delimitate ca ZPCPA și a zonelor de protecție ale acestora, vor determina sistarea temporară a respectivelor lucrări până la finalizarea cercetărilor arheologice preventive și obținerea descărcării de sarcină arheologică a zonei.

- Descoperirile arheologice întâmplătoare se anunță, în termen de cel mult 72 de ore, primarului, serviciului de urbanism sau Direcției pentru Cultură Maramureș, de către persoana descoperitoare, proprietarul ori titularul dreptului de administrare a terenului în cauză.

- Întocmirea Planurilor Urbanistice Zonale, în vederea introducerii în intravilan a suprafețe de teren care înglobează și situri arheologice sau zone de protecție ale acestora, se va face numai pe baza și în conformitate cu avizul prealabil al Ministerului Culturii, respectiv al serviciilor deconcentrate ale acestuia (Direcția pentru Cultură Maramureș).

- Dispoziții tranzitorii și finale- se va întocmi PUZ-CP

Interdicții

- Se interzice efectuarea de săpături/sondaje/foraje la și pentru amplasarea de construcții de orice fel fără descărcarea de sarcină arheologică a suprafețelor de teren cuprinse în perimetrul ZPCPA.

■ **Studiu Tipuri de proprietate**

Pe teritoriul UAT Lăpuș se regăsesc următoarele terenuri proprietate publică de interes județean:

- drumul județean DJ 109F

Conform Anexei Nr. 38 însoțită de Consiliul Local prin Hotărârea nr. 13 din 2001 privind Inventarul bunurilor care aparțin domeniului public al comunei Lăpuș, comuna deține în proprietate publică toată infrastructura de drumuri publice, inclusiv podețe, sediul primăriei, cămin cultural Lăpuș, imobil aferent școlilor, teren de fotbal, fântâni (puncte de alimentare cu apă), dispensar medical comunal, dispensar veterinar, clădire comercială BUFET, clădire Ferometal, grajd comunal, pichet-garaj P.S.I, beci cu două încăperi (adăpost alarmă), brutărie, sediu administrative – magazine - grajd CAP, moara comunală, monumental eroilor căzuți în luptă, piața agroalimentară, lacuri artificiale, parcul public, popas turistic La Piatra, magazine, rețelele edilitare de alimentare cu apă și infrastructura aferentă, terenuri agricole în extravilan, ape, păduri comunale, drumul comunal DC 60.

- terenuri proprietate privată a persoanelor fizice sau juridice

Din această categorie fac parte terenurile aflate în proprietatea persoanelor fizice (majoritatea imobile cu funcțiunea de locuințe), respectiv terenurile aflate în proprietatea persoanelor juridice precum: pensiuni, magazine, agenți economici, etc.

Pe teritoriul comunei Lăpuș există următoarele obiective de interes național

Pe teritoriul UAT Lăpuș se regăsesc următoarele terenuri proprietate publică de interes național:

- Sit arheologic – Necropolă – MM-I-s-A-04389 – adresa Podul Hotarului”, ”Podanc”, ”Podancul Mare”;
- Sit arheologic – Necropolă – MM-I-s-A-04390 – adresa ”Gruiul Târgului”
- Monument Istoric - Biserica de lemn ”Adormirea Maicii Domnului” – MM-II-m-A-04811 (1697);

Propuneri:

- Prin elaborarea studiului de fundamentare a fost evidențiată situația actuală a tuturor tipurilor de proprietate asupra terenurilor din cadrul UAT al comunei.

- Cea mai importantă operațiune care este necesară la nivelul proprietăților comunei LĂPUȘ este clarificarea situației juridice privind tipul de proprietate asupra terenurilor.

- De asemenea sunt necesare intervenții la nivelul proprietăților comunei LĂPUȘ pentru noile obiective de interes local, care presupun circulație terenurilor în scopul:

- Terenuri din domeniul privat de interes local desinate concesiunii fie pentru realizarea de locuințe, fie pentru desfășurarea și dezvoltarea activităților economice din comună.

- Terenuri din proprietatea privată a persoanelor fizice și juridice în domeniul public de interes local în vederea lărgirii prospectului drumurilor.

- Treceri din proprietatea privată a persoanelor fizice și juridice în domeniul public de interes local a terenurilor în vederea dezvoltării unor drumuri noi pentru completarea tramei stradale acolo unde este necesar.

■ **Infrastructura tehnico-edilitară**

Propuneri:

- Introducerea sistemului de alimentare cu gaze naturale din Sistemul Național de Distribuție, pentru toate satele componente.

- Extinderea rețelei centralizate de alimentare cu apă, inclusiv hidranți și cișmele stradale, la toate gospodăriile din comună. Traseele rețelei va fi paralele cu străzile pe care se pozează, de preferință în spațiul verde, în acostamente și trotuare.

- Reabilitarea și extinderea rigolelor și șanțurilor de scurgere.

- Racordarea la sistemul energetic național a acelor câteva locuințe care încă nu sunt racordate.

- Extinderea rețelei de iluminat public pe toată lungimea străzilor din intravilan.

- Aplicarea sistemelor de producere a energiei prin metode alternative – parcuri fotovoltaice, panouri solare montate pe acoperișurile clădirilor, panouri electrice.

■ **Evoluția activităților economice**

Propuneri preliminare:

În vederea compensării aspectelor deficitare de natură endogenă sau exogenă sunt necesare o serie de măsuri și acțiuni care să valorifice oportunitățile oferite de diversele programe de finanțare a dezvoltării locale, iar pe de altă parte, să valorifice și să maximizeze avantajele comparative pe care comuna le are în raport cu ansamblul teritorial din care face parte. În acest sens se recomandă următoarele:

- valorificarea superioară a oportunităților oferite de diversele programe de finanțare din domeniul agriculturii și agroturismului (ex. programul LEADER+), bazat pe asocierea producătorilor și pe spiritul de inițiativă, care să conducă la crearea instalațiilor și facilităților tehnice pentru depozitarea și procesarea produselor agricole de origine animală și vegetală;

- diversificarea activităților economice locale prin:
  - o înființarea unor ferme piscicole (ex. păstrăvărie)
  - o înființarea unui centru de colectare și prelucrare a laptelui,
  - o înființarea unui centru pentru colectarea și prelucrarea ciupercilor și a fructelor de pădure,
  - o certificarea ecologică a unor ferme agricole;
- crearea unui lanț de magazine aprovizionate de producătorii locali cu produse alimentare și crearea unui brand propriu, inclus sub „umbrela” brandului “produs în Maramureș” (ex. pălinca de Maramureș);
- amenajarea unei stații de producție a biogazului, pe baza produselor reziduale din agricultură;
- transformarea unor gospodării tradiționale în ferme didactice care să fie incluse în activități agroturistice, unde copii de vârstă preșcolară și școlară să aibă posibilitatea observării nemijlocite a diverselor aspecte ce țin de creșterea animalelor și activitățile meșteșugărești și agrar-gospodărești.

■ Evoluția socio-demografică

Disfuncționalități:

- Numeric, populația comunei Lăpuș este angajată pe un trend descendent semnificativ (-3.1% între ultimele două recensăminte), similar ruralului maramureșean, dar nu mai accentuat în comparație evoluția populației rurale a României (- 9.6 %).

- Populația rezidentă, cu cca 1.5 % mai redusă decât cea cu domiciliu, în anul ultimului recensământ, este în măsură să ne ofere un indiciu al absenței (pe o perioadă mai mare de un an) a unui număr important de persoane din comună, cel mai probabil plecate la muncă în străinătate.

- Natalitatea, deși dă anumite semne de revigorare, se menține la valori destul de coborâte (cca 9.1 ‰ – media ultimului deceniu).

- Mortalitatea se află pe o traiectorie ascendentă, dar ușor sub media rurală națională.

- Bilanțul demografic natural, cu tendință descendentă, a înregistrat valori negative, ceea ce înseamnă pierdere de populație pe cale naturală.

- Bilanțul demografic general, negativ pe tot parcursul ultimului deceniu, cu tendință descendentă, confirmă procesul de diminuare a populației comunei.

- Modificările în cadrul grupelor majore de vârstă, precum și ponderile ce le caracterizează, evidențiază o populație îmbătrânită demografic, cu perspective deloc favorabile.

- Se evidențiază o diferență accentuată între populația de sex masculine față de cea de sex feminine, populația de sex masculine fiind mult mai scăzută.

- În plan spiritual, într-un spațiu tradițional ortodox, încep să-și facă simțită prezența cultele neoprotestante, dar a nu se înțelege că acest lucru ar trebui privit drept o disfuncționalitate, decât, eventual, pentru comunitatea ortodoxă.

- Proiecția populația, în toate cele trei variante ale sale, indică faptul că populația comunei va continua să scadă pe termen mediu și lung.

- Deși rata de ocupare a resurselor de muncă evidențiază o tendință ușor ascendentă, există potențial aflat în așteptarea unei mai bune valorificări ale sale, astfel încât numărul șomerilor să-și urmeze trendul descendent.

- Calitatea resursei umane prin prisma nivelului educațional superior, dar nu numai, poate fi îmbunătățită. Identificăm ponderi mari ale populației fără școală absolvită în comparație cu cele ale ruralului maramureșean.

- Deși nu intră neapărat în atribuțiunile autorităților locale, se dorește o asistență medicală asigurată și prin intermediul sistemului public; nici măcar la nivelul personalului sanitar mediu nu identificăm vreun reprezentant.

Recomandări:

Având în vedere tendințele de evoluție a populației și disfuncționalitățile identificate, obiectivele de dezvoltare socio-economică a comunei Lăpuș ar trebui să aibă în vedere:

- optimizarea și reducerea efectelor fenomenelor demografice negative (scăderea continuă a populației, îmbătrânirea demografică și emigrarea internă / externă) prin identificarea și implementarea unor alternative de politici demografice durabile în vederea stopării procesului de îmbătrânire demografică, de susținere a natalității având în vedere îngustarea sensibilă a bazei piramidei demografice, cu efect în diminuarea ponderii populației tinere;

- descurajarea prin contraoferte viabile a mobilității teritoriale, temporare sau definitive, înspre alți poli de atracție, îndeosebi cei externi;

- atragerea persoanelor calificate în structurile administrative locale cu expertiză în demararea unor proiecte capabile să atragă fonduri structurale europene destinate dezvoltării;

- creșterea competitivității capitalului uman pe piața muncii prin asigurarea oportunităților de învățare pe tot parcursul vieții prin intermediul unor proiecte locale;

- susținerea inițiativelor antreprenoriale locale, care să permită dezvoltarea unei piețe a muncii capabile să mențină populația tânără în areal;

- îmbunătățirea accesului la piața forței de muncă pentru categorii vulnerabile;

- colaborarea administrației locale cu Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă pentru a facilita ocuparea forței de muncă disponibile;

- îmbunătățirea calității și creșterea accesului la serviciile publice.

- orice demers ce include factorul demografic va trebui să aibă în vedere categoria de populație la care se raportează, respectiv distincția *populația cu domiciliu – populația rezidentă*, deoarece viața comunității se bazează pe cea din urmă.

■ **Mobilitate și transport:**

Propuneri:

- Modernizarea și reabilitarea străzilor din comună, a drumurilor comunale existente
- Modernizare și întreținerea drumului județean DJ 109 F, chiar și pe timp de iarnă pentru o mai mare accesibilitate între Țara Maramureșului și Țara Lăpușului.

- Reabilitarea și modernizare drumului comunal DC 60 pentru a facilita accesul spre parte de est, a localității

- Amenajarea trotuarelor pentru traficul pietonal și al pistelor de biciclete, acolo unde este posibil.

- Amenajarea unor locuri de parcare, în special în imediata apropiere a instituțiilor publice și a punctelor de interes comercial.

- Mărirea frecvenței curselor de transport public și extinderea liniilor, pentru a încuraja utilizarea acestora în detrimentul autoturismelor personale.

■ **Impactul schimbărilor climatice**

Propuneri:

- Din categoria măsurilor ce se pot lua pentru reducerea efectelor negative ale schimbărilor climatice se impune conștientizarea populației în ceea ce privește efectele

potențiale negative asupra calității vieții omenești, asupra sănătății populației din cadrul comunității, a modificărilor posibile la nivelul vegetației, faunei și mai ales la nivelul măsurilor agrotehnice.

- Pentru reducerea efectelor negative manifestate asupra plantelor și a animalelor de la nivel comunal se impune realizarea studiilor de evaluare a vulnerabilității diferitelor ecosisteme afectate de către schimbările climatice precum și aplicarea unor măsuri specifice de prevenire și îndepărtare a speciilor invazive în perioadele de exces de precipitații și de caniculă.

- Din categoria măsurilor aplicate la nivelul vegetației forestiere este nevoie de promovarea unor arbori din amestecuri mozaicate cu specii autohtone adaptate schimbărilor climatice, dar ținând cont de efectele nedorite ale carpinizării, extragerea arborilor afectați, căzuți și atacați de dăunători.

- În cazul manifestării unor cantități de precipitații extreme există riscul declanșării unor noi alunecări de teren ori de reactivare a alunecărilor vechi ceea ce reclamă realizarea măsurilor de ordin structural în ceea ce privește diminuarea efectelor negative induse de acestea.

- Pe fondul unor secete prelungite există riscul de uscarea parțială a unor arbori fiind astfel nevoie de intervenția în teritoriu pentru îndepărtarea acestor arbori, scăderea numărului de arbori având efecte asupra sănătății și a confortului termic a acestora.

- Informarea populației asupra riscurilor la care se expune în perioada cu temperaturi caniculare poate reduce numărul persoanelor expuse unor cantități ridicate de radiații în perioada critică din cadrul zilelor caniculare prin realizarea activităților specifice în agricultură.

- În cadrul proiectului Calea Verde spre Dezvoltare Durabilă unul dintre obiectivele de atins până în anul 2020 este de reducere a nivelului de acutizare a bolilor cronice în perioadele cu temperaturi extreme, mai ales în rândul persoanelor vulnerabile prin scăderea numărului de îmbolnăviri și de decese legate de schimbările climatice cu minim 10% și cu 30% până în anul 2050.

- Se urmărește de asemenea reducerea suprafeței ecosistemelor afectate de schimbările climatice cu minim 10% până în anul 2020 și cu 30% până în 2050 prin măsurile amintite mai sus. În ceea ce privește procesul de conștientizare a populației se urmărește

creșterea numărului de locuitori informați și conștientizați cu privire la problematica adaptării la schimbările climatice cu cel puțin 15% până în 2020, respectiv cu 50% până în 2050.

DIAGNOSTICUL GENERAL:

Comuna Lăpuș este o localitate foarte atractivă pentru turiști, datorită valorilor pe care le păstrează cu privire la patrimoniul material și imaterial.

Este o localitate preponderent rezidențială, iar principala ocupație a locuitorilor este agricultura, caracter care se va menține și pe termen mediu și lung.

Comuna Lăpuș nu a dispus de un instrument de planificare operațională încă din anii 1990, când politica spațială a fost de concentrare înspre centrul localității, o mare parte din gospodăriile existente la momentul respectiv fiind excluse din perimetrul construit prin restrângerea intravilanului. Așadar, actualizarea planului urbanistic general al comunei în ceea ce privește restabilirea teritoriului intravilan pornește de la o situație de fapt care necesită a fi reglementată: limitele perimetrului construit stabilit prin P.U.G. 1990 au lăsat numeroase gospodării în afara perimetrului intravilan.

Teritoriul UAT Lăpuș este unul propice locuirii și practicării agriculturii, în special pentru culturile de cereale, pomicultură, legume.

3.2 EVOLUTIE POSIBILĂ, PRIORITĂȚI

3.2.1 PREVEDERI ALE PLANULUI DE AMENAJARE A TERITORIULUI

NATIONAL – pentru Comuna Lăpuș:

Secțiunea I – REȚELE DE TRANSPORT:

Nu sunt prevederi pentru comuna Lăpuș.

Secțiunea a II-a – APA:

Nu sunt prevederi pentru comuna Lăpuș.

Secțiunea a III-a – ZONE PROTEJATE:

Nu sunt prevederi pentru comuna Lăpuș.

Secțiunea a IV-a – REȚEAUA DE LOCALITĂȚI:

Conform Legii nr. 351 din 6 iulie 2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a IV-a Rețeaua de localități, Lăpuș este sat reședință de comună, așadar localitate de rangul al IV-lea.

Nivel de dotare - echipare: din domeniul administrativ, al educației, sănătății, culturii, comerț, sport, agrement.

Secțiunea a V-a – ZONE DE RISC NATURAL:

Pentru comuna Lăpuș intensitatea seismică exprimată în grade MSK este minim VII.

Este menționată comuna Lăpuș, cu risc de inundații pe cursuri de apă.

Nu este menționată existența fenomenelor de tipul alunecărilor de teren.

Secțiunea a VI-a – ZONE TURISTICE:

Comuna Lăpuș este identificată ca o unitate administrativ – teritorială cu concentrare mare de resurse naturale și antropice, dar cu probleme ale infrastructurii turistice și tehnice.

3.2.2 PREVEDERI ALE PLANULUI DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEȚEAN MARAMUREȘ – pentru Comuna Lăpuș:

Pentru Comuna Lăpuș sunt prevăzute următoarele:

- Execuția rețelei de canalizare și a stației de epurare. Menționăm că aceste obiective s-au realizat, în comună existând rețea de canalizare și o stație de epurare a apelor uzate menajere.
- Restaurarea și promovarea bisericii de lemn;
- Valorificarea celor două necropole descoperite în comuna Lăpuș, cu valoare de unicat pe plan mondial;
- Localitatea face parte din axa de rangul III - axa Botiza între Șieu – Băiuț – Lăpuș – Tg. Lăpuș și reprezintă o axă de dezvoltare prioritară;
- Lăpușul constituie un pol de creștere din mediul rural 2;
- Dotarea cu funcții supracomunale a unor centre de comună cu real potențial, printre care și localitatea Lăpuș;
- Modernizarea DJ 109 F Cavnic – Tg. Lăpuș;
- Reabilitarea rețelei de apă potabilă și extindere front captare;
- Extinderi rețele publice de joasă tensiune;
- Sfeclă de zahăr și legume pe valea Lăpușului;
- Sală de sport;
- Extinderea spațiilor clădirilor școlare existente pentru ca fiecare clasă de elevi să ajungă la cifra optimă reclamată în Uniunea Europeană (15-20 copii/sală de clasă);
- Promovarea produselor artizanale și meșteșugărești în cadrul unor branduri locale;
- Sprijinirea inițiativelor de conversie ecologică a altor suprafețe de pășuni și fânețe.

3.2.3 PREVEDERI ALE PLANULUI LOCAL DE ACȚIUNE PENTRU MEDIU, JUDEȚUL MARAMUREȘ – pentru Comuna Lăpuș:

Pentru Comuna Lăpuș sunt prevăzute următoarele:

- Extinderea sistemelor actuale de alimentare cu apă potabilă;
- Reabilitarea sistemelor existente de alimentare cu apă;
- Realizarea stației de epurare (obiectiv realizat);
- Realizarea stației de canalizare (obiectiv realizat);

3.2.4 PREVEDERI ALE STRATEGIEI DE DEZVOLTARE LOCALĂ GAL MARA-NATUR (din care face parte și comuna Lăpuș):

Sunt prevăzute următoarele obiective și măsuri aferente:

1. Restructurarea și creșterea viabilității exploatațiilor agricole;
  - Sprijin pentru înființarea și dezvoltarea de structuri asociative;
  - Creșterea gradului de educație generală, profesională și antreprenorială;
  - Dezvoltarea exploatațiilor agricole și serviciilor din agricultura în teritoriul GAL;
2. Gestionarea durabilă a resurselor naturale și combaterea schimbărilor climatice;
  - Regenerarea și conservarea biodiversității teritoriului GAL, inclusiv în zona Natura 2000, pentru valorificarea durabilă a serviciilor ecosistemice;
3. Diversificarea activităților economice, crearea de locuri de muncă, îmbunătățirea infrastructurii și a serviciilor pentru îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale.
  - Valorificarea superioară a resurselor zonei prin investiții în infrastructura de afaceri neagricole;
  - Îmbunătățirea și extinderea serviciilor de baza cu potențial de creștere economică (turism, cultură și mediu) în teritoriul GAL Mara-Natur;
  - Creșterea calității vieții în teritoriul GAL prin dezvoltarea infrastructurii sociale;

- Dezvoltarea infrastructurii de sprijin pentru servicii de dezvoltare teritorială – centre multifuncționale.

3.2.5 PREVEDERI ALE STRATEGIEI DE DEZVOLTARE LOCALĂ 2014-2020 COMUNA LĂPUȘ, JUD. MARAMUREȘ

Sunt prevăzute următoarele obiective, domeniile cheie de intervenție și proiecte:

1. Componenta Habitat:

1.1. Dezvoltarea infrastructurii comunei și rezolvarea disfuncționalităților actuale;

1.1.1. Reabilitarea, modernizarea și dezvoltarea infrastructurii rutiere:

- Modernizarea străzilor secundare și a ulițelor din comună;
- Reabilitarea și modernizarea drumurilor de acces în comună și a celor de legătură cu localitățile învecinate;
- Derularea unui program de amenajare a trotuarelor și a zonelor pietonale din comună;

1.1.2. Reabilitarea, modernizarea și dezvoltarea infrastructurii de alimentare cu utilități a comunei:

- Finalizarea proiectului de modernizare/extindere a rețelelor de apă și canalizare;
- Realizarea unor lucrări de captare a apei;
- Construirea unei stații de tratare a apei;
- Racordarea la rețeaua de alimentare cu gaz metan;
- Extinderea iluminatului public stradal;
- Îmbunătățirea sistemului de colectare a deșeurilor din comună.

1.1.3. Reabilitarea, modernizarea și dezvoltarea infrastructurii agricole și forestiere:

- Înființarea de drumuri agricole și reabilitarea celor existente acolo unde este necesar;
- Înființarea de drumuri forestiere și reabilitarea celor existente acolo unde este necesar.

1.2. Amenajarea/reamenajarea și cosmetizarea urbanistică a comunei Lăpuș;

1.2.1 Elaborarea unei strategii urbanistice unitare:

- Dezvoltarea unei strategii pentru stimularea păstrării și perpetuării arhitecturii locale din Țara Lăpușului;
- Adoptarea unui Regulament de Urbanism care să reglementeze construcțiile netradiționale/care nu sunt în acord cu arhitectură locală.

1.2.2 Îmbunătățirea aspectului general al comunei în acord cu specificul local:

- Amenajarea Centrului Civic al comunei Lăpuș;

- Derularea unui program de încurajare a construcțiilor tradiționale;
- Elaborarea unui program de înfrumusețare/toaletare/cosmetizare a comunei, efectuarea unor amenajări cu impact ambiental.

1.3. Dezvoltarea infrastructurii suport pentru populație și conservarea naturii în comună.

1.3.1 Îmbunătățirea infrastructurii școlare:

- Reabilitarea/modernizarea Școlii Generale și a grădiniței din comună;
- Construirea unei creșe în comună;
- Derularea unui program de dotare și echipare a școlii din comună;
- Repunerea în funcțiune a bibliotecii, racordarea acesteia la rețeaua de internet și dotarea cu echipamente IT performante.

1.3.2 Dezvoltarea infrastructurii sportive și de agrement din comună:

- Amenajarea unor zone de agrement și aprobarea unui regulament pentru utilizarea acestora;
- Amenajarea unor parcuri și a unor locuri de joacă pentru copii;
- Analizarea posibilității construirii unui parc de distracții pentru copii;
- Modernizarea terenului de sport;
- Construirea unei baze sportive multifuncționale.

1.3.3 Dezvoltarea infrastructurii suport pentru populație:

- Achiziționarea unei mașini de pompieri pentru intervenții în situații de urgență;
- Construirea unei capele pentru fiecare parohie din comună.

1.3.4 Implicarea populației în efortul de conservare a naturii:

- Desfășurarea unor campanii de informare, conștientizare și educație ecologică pentru cetățeni;
- Derularea unui program de ecologizare a comunei;
- Derularea campaniei „Let's Do It,Romania! - Let's Do It,Lăpuș!”.

2. Componenta Economică:

2.1. Dezvoltarea economică durabilă a comunei prin valorificarea resurselor și potențialului local: agricultură – tradiții – agroturism;

2.1.1 Exploatarea potențialului agricol și forestier al comunei:

- Dezvoltarea unei strategii de valorificare inteligentă și durabilă a patrimoniului forestier local;
- Dezvoltarea domeniului zootehnic și a tehnologiilor de prelucrare în acest domeniu;

- Analizarea posibilității înființării unei piețe/târg local;
- Elaborarea unei strategii care să stimuleze asocierea în agricultură;
- Încurajarea înființării de centre de colectare și procesare primară a fructelor de pădure și a ciupercilor (congelare, uscare, deshidratare).

2.1.2 Exploatarea potențialului tradițional specific comunei:

- Înființarea unui centru de artizanat;
- Derularea unor cursuri de scurtă durată (ucenicie) pentru meșteșugurile locale;
- Promovarea Ansamblului de dansuri populare „Doina Lăpușului”;
- Promovarea grupului de horitoare și a rapsozilor locali.

2.1.3 Valorificarea potențialului turistic al comunei:

- Încurajarea înființării unor pensiuni agroturistice în comună;
- Desfășurarea unei campanii de promovare a ofertei turistice locale;
- Includerea Mănăstirii Ruoaia în traseele turistice ecumenice din zonă;
- Înființarea și marcarea unor trasee turistice în pădurile comunei;
- Amenajarea lacurilor din zona Zambrița și a sitului arheologic, a cailor de acces către acestea și introducerea lor în circuitul turistic;
- Amenajarea unor locuri de agrement în zona lacurilor Zambrița.

2.2. Stimularea inițiativelor economice private pentru dezvoltarea economică sustenabilă a comunei.

2.2.1 Stimularea inițiativelor de dezvoltare economică a comunei:

- Realizarea unui program de stimulare a antreprenoriatului în rândul tinerilor din comună;
- Înființarea unui centru de consultanță și asistență pentru micii întreprinzători din Lăpuș;
- Înființarea unui centru de informare menit să deservească necesitățile de informare și ghidaj primar pentru cetățeni în privința accesării fondurilor europene, în special a Programului Național de Dezvoltare Rurală;
- Stimularea inițiativei locale pentru înființarea de mici afaceri în producție în acord cu specificul local: prelucrarea lemnului, artizanat etc.

2.2.2 Atragerea de investitori în comuna Lăpuș:

- Derularea unei campanii de atragere a investitorilor în comună;

- Participarea autorităților locale la evenimente de promovare a comunei ca destinație pentru investitori;
- Atragerea unui investitor strategic sau înființarea de către primărie a unei fabrici de prelucrare a laptelui.

3. Componenta Societate:

3.1. Sprijinirea dezvoltării armonioase a comunității din Lăpuș;

3.1.1 Facilitarea educației generațiilor tinere prin investiții și programe inovative:

- Extinderea programului de funcționare al grădiniței;
- Înființarea unui program de tip „after-school” pentru elevii din Lăpuș;
- Amenajarea unor spații adecvate pentru recreere și socializare destinate tinerilor din comună;
- Desfășurarea unei campanii de încurajare a cititului prin mijloace atractive;
- Încurajarea activităților sportive în scopul participării tinerilor la diferite concursuri de profil;
- Elaborarea unei strategii pentru îmbunătățirea calității învățământului din comună și prevenirea absenteismului și abandonului școlar.

3.1.2 Creșterea implicării populației în dezvoltarea comunei și creșterea coeziunii sociale la nivelul comunei Lăpuș:

- Crearea unui ONG care să aibă drept scop dezvoltarea socio-economică a comunei - Asociația pentru Dezvoltare Comunitară Lăpuș;
- Stimularea activităților de voluntariat atât la nivelul tinerilor cât și a populației mature, prin programe de interes comunitar.

3.1.3 Revitalizarea vieții culturale din comună:

- Finalizarea programului de dotare și reabilitare a căminului cultural;
- Construirea unei săli pentru festivități și evenimente culturale;
- Analizarea oportunităților de finanțare pentru organizarea evenimentelor culturale;
- Elaborarea unei strategii de dezvoltare și animare a vieții culturale din comună;
- Desfășurarea unei campanii de încurajare a locuitorilor să poarte mai des costumele populare și de revitalizare a obiceiurilor și tradițiilor pe cale de dispariție.

3.2. Creșterea calității vieții pentru toți locuitorii comunei și sprijinirea categoriilor defavorizate;

3.2.1 Stimularea vieții active independente a locuitorilor comunei:

- Derularea unor programe de calificare și recalificare pentru stimularea ocupării forței de muncă în strânsă legătură cu necesitățile de la nivelul comunei;
- Desfășurarea unor campanii de informare și consiliere a locuitorilor comunei pentru desfășurarea de activități economice independente.

3.2.2 Sprijinirea vârstnicilor din comună în contextul îmbătrânirii tot mai accentuate a populației:

- Construirea unui Centru de Zi pentru vârstnici, care să deservească nevoile comunei dar și a celor din jur (evaluarea oportunității înființării unui centru de îngrijire cu program permanent tip azil);
- Organizarea unor întâlniri săptămânale cu vârstnicii din comună, în scopul socializării.

3.2.3 Creșterea calității serviciilor de îngrijire medicală:

- Înființarea unui laborator de analize medicale;
- Realizarea unui program de dotare a dispensarului din comună;
- Repunerea în funcțiune a centrului de permanență;
- Derularea unui program de atragere a unor noi medici și a personalului medical auxiliar în localitate;
- Derularea unui program de informare a populației cu privire la drepturile pe care le au în calitate de pacienți și la folosirea cardului de sănătate;
- Derularea unor programe și campanii de prevenție.

3.3. Aproximarea față de cetățeni a autorităților publice locale.

3.3.1 Modernizarea infrastructurii autorității publice locale pentru a răspunde nevoilor actuale: Dotarea primăriei cu echipamente și tehnică de calcul moderne care să permită desfășurarea activității personalului în condiții optime;

Înființarea serviciului de evidență a populației în cadrul Primăriei.

3.3.2 Îmbunătățirea capacității de management, de atragere de finanțări și de administrare a autorităților locale:

Participarea personalului autorităților publice locale la cursuri de specializare și perfecționare și la schimburi de experiență;

Stabilirea unei strategii cu privire la managementul comunei.

3.3.3 Creșterea gradului de comunicare între autoritatea publică locală și cetățeni:

Elaborarea și derularea unei strategii de îmbunătățire a comunicării administrației locale cu cetățenii (program de audiențe, panou informativ cu informații utile, actuale).

Organizarea unor ședințe de informare cu cetățenii, cel puțin trimestrial.

PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE:

1. Zone de dezvoltare. Extinderea intravilanului:

- Restructurarea zonelor dezafectate sau/și cu utilizare neadecvată;
- Urbanizarea zonelor din intravilan (asigurarea de accese, rețele edilitare);
- Extinderea echilibrată a intravilanului, conform estimărilor suprafețelor necesare de teren și a unor suprafețe rezervă pentru evoluții imprevizibile;
- Delimitarea intravilanului;
- Ocuparea prioritară a suprafețelor libere aflate deja în intravilanul comunei și etapizarea extinderii intravilanului (politica de dezvoltare „de la centru spre periferie”).

2. Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii edilitare:

- Modernizarea drumului județean și comunal;
- Reabilitarea, dezvoltarea și modernizarea rețelei stradale și a ulițelor;
- Amenajarea trotuarelor și a zonelor pietonale;
- Înființarea de drumuri agricole și forestiere;
- Extinderea sistemului centralizat de alimentare cu apă potabilă;
- Extinderea sistemului centralizat de canalizare menajeră;
- Racordarea la rețeaua de alimentare cu gaz metan;
- Extinderea iluminatului public și în zonele periferice;
- Regularizarea, decolmatarea și amenajarea văilor prin îndiguire împotriva inundațiilor.

3. Creșterea confortului locuirii

- Extinderea spațiului locativ;
- Crearea de noi dotări publice;
- Suplimentarea spațiilor verzi publice;

- Echiparea tehnico-edilitară a zonelor rezidențiale, asigurarea de accese carosabile;
- Încurajarea folosirii sistemelor de producere a energiei alternative pe baza potențialului regenerabil existent (solar, eolian, geotermal, etc);
- Evitarea supradensificării în zonele centrale;
- Protejarea construcțiilor valoroase din punct de vedere al arhitecturii vernaculare.

4. Dezvoltarea activităților economice:

- Valorificarea optimă, durabilă a potențialului de dezvoltare economică locală, în mod special prin încurajarea practicării unor forme de agricultură performantă și eficientă;
- Atragerea de investitori, prin crearea premiselor necesare dezvoltării sectorului industrial, agrozootehnic, turistic și servicii: stabilirea zonelor destinate acestui sector, echiparea cu rețele edilitare și realizarea acceselor, acordarea unor facilități pentru investitori, etc.
- Valorificarea produselor naturale/tradiționale provenite din activitățile gospodărești ale locuitorilor;
  - Centre de colectare, prelucrare și ambalare a produselor locale;
  - Sprijinirea înființării unor ferme în domeniul zootehniei și legumiculturii;
  - Etapizarea consumului de resurse financiare.

5. Îmbunătățirea gestiunii patrimoniului natural și protecția mediului:

- Delimitarea și instituirea zonelor de protecție pentru obiectivele cu valoare de patrimoniu: monumente arhitecturale și situri arheologice;
- Regularizări, decolmatări și îndiguiri ale văilor ce pot cauza produceri de inundații;
- Implementarea sistemului selectiv de gestiune a deșeurilor;
- Amenajarea de noi spații verzi publice: înființarea de parcuri, dotări de agrement;
- Delimitarea spațiilor verzi, protejarea și amenajarea spațiilor libere;
- Asigurarea unui procent cât mai mare de spații verzi publice în zonele dens construite și frecventate de locuitori;

- Limitarea ocupării cu construcții în zonele cu riscuri naturale;
- Înființarea unor perdele vegetale cu rol de protecție între sursele de emisii (zone industriale, zootehnice) și zonele rezidențiale;
- Crearea unor puncte de informare turistică;
- Amenajarea unor puncte de odihnă;
- Amenajarea malurilor Lăpușului ca zone de agrement;
- Instruirea localnicilor în activități de turism cu scopul valorificării produselor locale și a serviciilor turistice.

6. Asigurarea accesului la învățământul de calitate:

- Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii educaționale a școlii și a grădiniței;
- Construirea unei creșe;
- Dotarea bibliotecii cu echipamente performante;

3.3 OPTIMIZAREA RELAȚIILOR ÎN TERITORIU

Pentru optimizarea relațiilor în teritoriu, pe baza studiilor efectuate privind teritoriul administrativ și a relațiilor de interdependență dintre localitate și vecinătăți, se propun:

- valorificarea amplasării localității în contextul cadrului natural;
- colaborarea cu localitățile învecinate pentru realizarea unor obiective legate de valorificarea potențialului natural și protecția mediului, cum ar fi folosirea resurselor de apă, gospodărirea deșeurilor, zone de agrement, etc.;
- controlul modului de folosință a teritoriului, corecta gestionare și stoparea tendințelor de folosire excesivă a acestuia;
- corecta extindere a localității prin realizarea în prealabil a studiilor de infrastructură și de utilități necesare pentru evitarea disfuncționalităților;
- respectarea zonificării funcționale și a limitei intravilanului propus.

3.4. DEZVOLTAREA ACTIVITĂȚILOR. STRATEGIA DE DEZVOLTARE SPAȚIALĂ

Direcțiile de dezvoltare propuse pentru comuna Lăpuș vizează sectorul productiv (de industrie și agrozootehnie), precum și sectorul secundar și terțiar – prin dezvoltarea serviciilor și punerea în valoare a potențialului turistic al zonei.

Direcții de dezvoltare propuse prin PUG:

- valorificarea locațiilor centrale vacante pentru dezvoltarea infrastructurii pentru sectorul terțiar (instituții, servicii, comerț, etc);
- extinderea și organizarea zonelor de producție (industriale / agrozootehnice) prin amplasarea lor judicioasă în raport cu zonele rezidențiale și publice;
- valorificarea potențialului turistic al zonei;
- valorificarea potențialului forestier, prin sprijinirea exploatării lemnului și prelucrarea lui în mici fabrici de mobilier;
- protejarea prin RLU a zonelor rezidențiale tradiționale și a zonelor de protecție a monumentelor istorice;
- reducerea riscurilor de compromitere a potențialelor de dezvoltare prin extinderea etapizată a zonei intravilan și prin protejarea viitoarelor culoare de infrastructură. Desemnarea etapelor de urbanizare a suprafețelor introduse în intravilan prin PUG;
- stabilirea obligativității măsurilor intermediare de planificare (PUZ, PUD) pentru zonele de restructurare și urbanizare, inclusiv obligativitatea procedurilor de restructurare funciară și de asigurare a necesarului de suprafețe pentru utilități publice;
- stabilirea unor limite clare a intravilanului, în lungul unor repere topografice și cadastrale pentru reducerea necesității de ajustare ulterioară.

3.5 EVOLUȚIA POPULAȚIEI

Evoluția populației este influențată de o serie de factori: elemente demografice – posibilitățile de creștere naturală a populației în funcție de evoluția contingentului fertil și de evoluția probabilă a indicilor de natalitate, de numărul populației vârstnice și evoluția probabilă a mortalității, de comportamentul specific al femeilor față de natalitate, etc.; posibilitățile de ocupare a resurselor de muncă în raport cu locurile de muncă existente și posibil de creat, veniturile potențiale pe care le pot oferi acestea; gradul de atractivitate al localității ca o consecință directă a numărului și calității dotărilor publice, condițiilor de locuit, gradul de echipare edilitară a localității.

Acest fapt susține necesitatea luării unor măsuri care să aibă ca scopuri finale îmbunătățirea potențialului demografic, dezvoltarea resurselor umane și creșterea gradului de ocupare a forței de muncă:

- susținerea natalității prin flexibilizarea oportunităților pe care le au femeile tinere de a se dezvolta profesional, concomitent cu procesele de întemeiere a unei familii și de naștere și creștere a copiilor;
- facilități economico-financiare și privind locuirea acordate tinerelor familii;
- creșterea cantitativă și calitativă a serviciilor oferite familiilor tinere;
- asigurarea accesului la servicii de sănătate de calitate și dezvoltarea serviciilor de asistență socială;
- stimularea încadrării în muncă a tinerilor;
- diversificarea ofertei de locuri de muncă, a activităților economice și instituirea unor programe de formare și reconversie profesională;
- creșterea gradului de ocupare a forței de muncă prin dezvoltarea unor programe destinate tinerilor, femeilor și șomerilor;
- îmbunătățirea nivelului de instruire și a abilităților profesionale și tehnice în vederea asigurării unei forțe de muncă adaptabilă la cerințele pieței;
- promovarea antreprenoriatului prin furnizarea de sprijin pentru persoanele care încep să administreze o afacere.

Premisele de dezvoltare ale comunei Lăpuș, constând în crearea de noi locuri de muncă, accesul relativ ușor din și spre orașele apropiate, coroborate cu asigurarea unor condiții civilizate de viață (inclusiv completarea cu dotările necesare), conduc la aprecierea privind creșterea numărului de locuitori în etapa de perspectivă.

Zonele noi propuse pentru dezvoltare vor crea noi locuri de muncă:

1. În sectorul primar și secundar: activități agricole și industriale, de producție.
2. În sectorul terțiar: activități din zona serviciilor și a comerțului, care se dezvoltă concomitent cu domeniului productiv și a valorificării potențialului turistic.

3.6 ORGANIZAREA CIRCULAȚIEI

Planul Urbanistic General include un set de propuneri, recomandări și reglementări care vizează ameliorarea organizării infrastructurii de trafic și o mai bună accesare a zonelor constituite. De asemenea, PUG-ul trasează tramele stradale majore pentru zonele de urbanizare. Pentru străzile propuse, sunt reglementate atât traseele, cât și profilele caracteristice.

Suprafețele necesare pentru realizarea măsurilor privind deschiderea de străzi noi, prelungirea unor străzi, lărgirea unor străzi etc. vor trece în domeniul public. Conform Ordinului MLPAT nr. 21/N/2000, aceste lucrări se consideră obiective de utilitate publică.

Rețeaua de căi de comunicație din extravilan:

Arterele principale de circulație pentru accesul rutier în comună, necesită pe unele porțiuni lucrări de reabilitare și modernizare în sensul lărgirii carosabilului, realizării de trotuare, spații de parcare și rigole de scurgere a apei pluviale.

Rețeaua stradală din intravilan:

Se impune reabilitarea drumurilor locale, modernizarea lor prin lărgiri ale carosabilului, realizarea de trotuare, fâșii plantate, respectând profilele transversale tip propuse pe planșele anexate, astfel încât lățimea unei benzi de circulație să fie de minim 3 m, minim 1,00 pentru spații verzi și cel puțin 1,00 m pentru trotuare.

Deschiderea de noi trame stradale:

Prin introducerea unor zone noi în intravilan, vor fi necesare completări ale rețelei secundare locale. Acestea sunt figurate pe planșa de Reglementări Urbanistice – Zonificare. Prin prezenta documentație se stabilește categoria tehnică și profilele transversale ale arterelor (vezi planșe anexate), precum și traseul lor orientativ. Definitivarea traseelor se va face în faza proiectelor de specialitate.

Rețea de piste pentru biciclete:

În funcție de caracteristicile tehnice ale spațiilor, se propune amenajarea rețelelor pentru biciclete fie integrate profilelor stradale, fie în afara acestora (trasee verzi).

3.7. INTRAVILAN PROPUȘ. ZONIFICARE FUNCȚIONALĂ. BILANT TERITORIAL

Concomitent oportunităților de dezvoltare oferite de mărirea intravilanului și modernizarea infrastructurii, au fost luate în considerare asigurarea cadrului necesar (terenuri urbane, zonificare funcțională, căi de comunicație și echipare edilitară), a activităților economice și a bazei turistice (prevederea zonelor destinate practicării turismului).

În cadrul Planului Urbanistic General s-au stabilit suprafețele de teren care alături de cele existente vor forma noul intravilan. Extinderile propuse au fost făcute de comun acord cu

autoritățile locale ca urmare a cererii de terenuri pentru dezvoltarea activităților productive, industriale și agrozootehnice, a serviciilor, sectorului de locuințe și turistic.

Limita noului intravilan a fost astfel stabilită încât să cuprindă toate construcțiile existente, precum și suprafețele necesare dezvoltării, pe care urmează să se realizeze obiectivele propuse.

S-a urmărit trasarea limitei intravilanului pe limite de parcele și simplificarea acesteia în vederea bornării.

Suprafața cuprinsă în noul intravilan este de **511,02 ha**, reprezentând **5,41 %** din teritoriul administrativ al comunei, ea fiind cu **184,89 ha** mai mare decât cea actuală. Este compusă din **48** trupuri: un trup principal, cu o suprafață de **191,66 ha** și **47** trupuri secundare, cu o suprafață totală de **331,27 ha**.

Bilanț teritorial pe categorii de folosință a terenurilor - propus la nivel de UAT:

TERITORIUL ADMINISTRATIV AL UNITĂȚII DE BAZA	CATEGORII DE FOLOSINȚA (HA)								
	AGRICOL	NEAGRICOL						TOTAL NEAGRICOL	TOTAL
	TOTAL AGRICOL	PADURI	APE	DRUMURI SI CAI FERATE	CURTI-CONSTRUCTII	NEPRODUCTIV			
EXTRAVILAN	4644,77	4248,00	11,50	14,71	1,00	1,00	4276,21	8920,98	
INTRAVILAN	417,23	0,00	4,50	29,29	60,00	0,00	93,79	511,02	
TOTAL	5062,00	4248,00	16,00	44,00	61,00	1,00	4370,00	9432,00	
% DIN TOTAL	30,57	69,43							100,00

Modificarea intravilanului localității este o consecință a corelării intravilanului existent cu situația actuală a zonei construite și a perspectivelor de dezvoltare.

Extinderea intravilanului a avut în vedere următoarele obiective:

- **Respectarea prevederilor legale în vigoare;**
- **Respectarea documentațiilor de amenajare a teritoriului privind gestiunea rațională a resursei funciare;**
- **Necesitatea integrării în intravilan a zonelor construite existente**
- **Viabilitatea și fezabilitatea extinderii rețelei stradale și a rețelei de infrastructură edilitară pentru zonele noi, prin prisma analizei cost-beneficiu asupra investițiilor din bugetul public;**
- **Necesitatea concentrării investițiilor de dezvoltare în zone din interiorul intravilanului actual, astăzi părăsite sau utilizate inadecvat, cu avantajul economic al pre-existenței echipărilor edilitare și al acceselor stradale asigurate;**
- **Necesitatea asigurării de terenuri exploatabile agricol în vederea susținerii economiei agrare;**

- Necesitatea protejării cadrului natural, ca susținător al calității ecologice;
- Necesitatea asigurării calității vieții pentru cetățeni, prin rezervarea suprafețelor necesare pentru realizarea arterelor de trafic, a infrastructurii edilitare, a dotărilor și echipamentelor publice (sănătate, învățământ, spații verzi, sport, etc);
- Valorificarea, conservarea și protejarea fondului construit valoros și a peisajului cultural ca factor al dezvoltării și al identității teritoriale.

Repartiția teritoriului în intravilanul propus, în comparație cu cel existent la nivel de

Bilanț teritorial Comuna Lăpuș				
Zone funcționale	Existent		Propus	
	ha	%	ha	%
Locuințe și funcțiuni complementare	285,14	87,43	448,98	137,67
Locuințe colective și funcțiuni complementare	0,18	0,06	0,18	0,06
Instituții și servicii de interes public	4,73	1,45	10,92	3,35
Zonă cu destinație specială	0,05	0,02	0,05	0,02
Unități industriale și depozite	0,16	0,05	6,10	1,87
Unități agro-zootehnice	1,05	0,32	2,17	0,67
Spații verzi, sport, agrement, protecție	3,31	1,01	5,06	1,55
din care: parcuri, squaruri	0,60	0,18	0,81	0,25
zone de protecție	3,20	0,98	4,41	1,35
sport, agrement	0,11	0,03	0,65	0,20
Monumente istorice	0,01	0,01	0,01	0,01
Căi de comunicație și transport	19,19	5,88	29,29	8,98
Gospodărie comunală, cimitire	2,79	0,86	3,21	0,98
Construcții tehnico-edilitare	0,02	0,01	0,55	0,17
Alte zone (terenuri neconstruibile, ape, etc.)	9,50	2,91	4,50	1,38
TOTAL	326,13	100,00	511,02	156,69

Repartiția pe trupuri:

Localitate	Trup	Suprafață
Lăpuș	A	191.66
	A1	0.48
	A2	0.30
	A3	0.58
	A4	0.09
	A5	0.15
	A6	0.92
	A7	0.49
	A8	2.10
	A9	0.64
	A10	1.14

	A11	1.33
	A12	0.80
	A13	0.50
	A14	0.65
	A15	99,55
	A16	4.30
	A17	144,22
	A18	3.06
	A19	0.18
	A20	1.08
	A21	12.94
	A22	0.19
	A23	0.78
	A24	1.23
	A25	0.73
	A26	0.71
	A27	0.43
	A28	0.56
	A29	1.98
	A30	0.63
	A31	2.15
	A32	0.23
	A33	0.09
	A34	1.33
	A35	0.42
	A36	0.39
	A37	0.19
	A38	1.00
	A39	0.78
	A40	0.36
	A41	0.28
	A42	0.99
	A43	16.86
	A44	0.23
	A45	0.74
	A46	5.86
	A47	0.21
	A48	4,51
	TOTAL:	511,02

Față de intravilanul existent se propun următoarele modificări (a se studia planșa de **Reglementări Urbanistice – Zonificare**):

- Extinderea intravilanului localității Lăpuș pentru a cuprinde toate construcțiile existente;
- Extinderea intravilanului în perimetrul paralel cu drumul județean DJ 109F, în partea de sud și nord a localității;
- Crearea unor trupuri izolate de intravilan cu funcțiuni de locuire;
- Creșterea suprafeței de spațiu verde
- Crearea suprafețelor pentru funcțiuni de instituții publice și servicii, funcțiuni industriale, agro-zootehnice, tehnico-edilitare și sport.

ARHITECTURA LOCALĂ

În conformitate cu împărțirea teritoriului pe „țări”, specific Maramureșului, comuna Lăpuș face parte din Țara Lăpușului. Zona Țării Lăpușului este una cu o tradiție etnografică bogată, în care se păstrează tradițiile, arhitectura specifică, bisericile de lemn și meșteșugurile tradiționale.

De-a lungul timpului, gospodăria țărănească a jucat un rol important în viața oamenilor și a comunității, asigurându-le acestora mijloacele de trai și sursele de venit. În ceea ce privește gospodăriile tradiționale din Țara Lăpușului, se remarcă casele de dimensiuni mici, construite din lemn sau chirpici, vopsite în albastru sau văruiate, cu acoperiș din șindrilă sau paie. Interiorul caselor tradiționale cuprindea două sau trei încăperi, aveau geamuri mici și ușa scundă, în scopul păstrării căldurii pe timp de iarnă, și mobila tradițională, făcută din lemn, fiind, în același timp, decorate cu textile tradiționale cusute în casă (ștergare, țoluri, peretare, șterguri, fețe de masă și de pernă cusute cu motive tradiționale).

Pe de altă parte, exteriorul gospodăriei era prevăzut cu grajd, cotețe și șură, construite aproape de casă, și împrejmuite cu gard, adesea natural, din tufe dese sau împletitură de nuiele. În plus, în Țara Lăpușului se găsesc porți maramureșene tradiționale, sculptate în lemn, cu modele ornamentale de o frumusețe și o simbolică deosebită, poarta sculptată arătând, mai ales în trecut, statutul social al gospodarului, și fiind construită pentru a apăra gospodăria și familia de răul văzut și nevăzut și de a-l împiedica să distrugă armonia casei.

Este necesar ca regulile impuse prin regulamentul de urbanism să ducă la conservarea elementelor specifice localității.

De asemenea este necesară conștientizarea și respectarea de către localnici a valorilor care individualizează localitatea, pentru ca noile investiții să se integreze armonios în cadrul construit existent.

3.8. MĂSURI ÎN ZONELE CU RISCURI NATURALE

Identificarea riscurilor potențiale la nivelul Comunei Lăpuș, precum și stabilirea măsurilor, acțiunilor și resurselor necesare pentru managementul riscurilor respective s-a stabilit în cadrul PLANULUI DE ANALIZĂ ȘI ACOPERIRE A RISCURILOR aprobat de către Consiliul Local al Comunei Lăpuș.

Zone inundabile:

Pentru prevenirea riscului de inundații, în perimetrele din intravilanul comunei Lăpuș (cu prioritate râul Lăpuș) se prevăd: îndiguirea pârâurilor și a văilor ce străbat localitatea și alte lucrări de specialitate ce constau în puțuri și drenuri pentru colectarea și dirijarea apelor, lucrări de refacere și extindere a regularizării cursurilor de apă, executarea de lucrări de specialitate (puțuri, drenuri pentru colectarea și dirijarea apelor), realizarea șanțurilor de gardă la baza versanților, pentru preluarea și dirijarea apelor în văile din apropiere în perioadele cu precipitații abundente, etc.

Se pot executa construcții cu măsuri suplimentare stabilite prin studii geotehnice.

Adâncimile de fundare vor depăși nivelul stratului mîlos, se vor realiza centuri armate la fundații și se vor executa hidroizolații speciale.

Zonele inundabile se vor stabili prin studii de inundabilitate, de Direcția Apelor Române – prin care se vor stabili: debitul apei, viiturile, adâncimea acestora și măsurile specifice de prevenire/atenuare a efectelor.

Pentru atenuarea sau combaterea efectelor distructive ale acestor fenomene, este necesară elaborarea hărților de risc natural (conform legii 575/2001 – privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea V – Zone de risc natural). Pe baza acestor documente se vor institui măsuri specifice de prevenire sau atenuare.

Rezolvarea acestei probleme se face prin însușirea și respectarea de către organele locale a legislației în vigoare, respectiv Ordinul nr. 459/78/2019 – pentru aprobarea Regulamentului privind gestionarea situațiilor de urgență generate de fenomene

hidrometeorologice periculoase având ca efect producerea de inundații, secetă hidrologică, precum și incidente/accidente la construcții hidrotehnice, poluări accidentale pe cursurile de apă și poluări marine în zona costieră

Lucrările de apărare împotriva inundațiilor sunt încadrate în clasa a IV-a de importanță conform STAS 4273/83 și prevederile HG 846/2010.

Zone cu alunecări de teren:

Zonele cu alunecări de teren necesită lucrări speciale care constau în foraje pentru verificarea patului de alunecare.

În aceste zone se pot executa construcții după întocmirea studiilor geotehnice, care să furnizeze toate elementele necesare înlăturării zonei alunecate, prin lucrări speciale. Acestea constau în stabilirea adâncimii de fundare a zidurilor de sprijin ce preiau împingerile din versanți, drenuri de colectare a apelor care provoacă alunecări de teren, amenajări cu plantații pentru fixarea versanților și oprirea alunecării.

Lucrările speciale în zonele cu alunecări de teren vor consta în foraje echipate și urmărite pentru a putea stabili la ce adâncime, în ce straturi are loc alunecarea. Fundațiile construcțiilor necesită centuri armate și drenuri în jurul construcțiilor pentru colectarea apei cu dirijare în afara amplasamentului.

În amonte de amplasamente se vor prevedea ziduri de sprijin, fundate la rândul lor sub patul de alunecare și care se vor prevedea cu strat filtrant în spate și barbacane pentru colectarea apelor cu dirijarea acestora prin rigole executate în fața zidurilor.

Pentru atenuarea sau combaterea efectelor distructive ale acestor fenomene, este necesară elaborarea hărților de risc natural (conform legii 575/2001 – privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea V – Zone de risc natural). Pe baza acestor documente se vor institui măsuri specifice de prevenire sau atenuare, măsuri care se vor cuprinde în Planul Urbanistic General al comunei.

Se va aplica interdicție de construire în zonele afectate până la eliminarea producerii alunecărilor de teren.

3.9. DEZVOLTAREA ECHIPĂRII EDILITARE

3.9.1 Gospodărirea apelor

Având în vedere importanța apelor ca factor de mediu pentru om și societate, se impune cu prioritate protejarea acestora.

Toate apele de suprafață vor fi protejate în conformitate cu prevederile Legii Apelor nr. 107/1996.

Delimitarea zonelor de protecție sanitară se stabilește de către C.N. Apele Române SA împreună cu autoritățile de cadastru funciar și deținătorii terenurilor riverane.

Pe lângă instituirea zonei de protecție se vor executa lucrări de refacere și extindere a regularizării râurilor și pâraurilor din zonă.

Se va corecta regimul torențial al tuturor pâraielor din teritoriul administrativ pentru a se evita inundarea și deteriorarea terenurilor agricole, a zonelor construite publice sau private.

Pentru preluarea apelor care șiroiesc pe versanți în perioadele cu precipitații abundente se vor realiza șanțuri de gardă la baza versanților, care vor dirija aceste ape în văile din apropiere.

Se vor organiza lucrări de igienizare a apelor de suprafață care străbat teritoriul administrativ prin eliminarea oricăror descărcări de ape uzate menajere.

3.9.2. Alimentarea cu apă

Momentan, la nivelul comunei alimentarea cu apă potabilă este asigurată pentru majoritatea gospodăriilor.

Se propune extinderea rețelelor de alimentare cu apă potabilă și echiparea acestora cu hidranți exteriori, pentru toate zonele din intravilanul existent și propus. Traseele rețelelor vor fi paralele cu străzile pe care se pozează, de preferință în spațiul verde, în acostamente și trotuare.

3.9.3. Canalizarea

La nivelul comunei există un sistem centralizat de canalizare, însă se propune extinderea rețelelor de canalizare pentru toate zonele din intravilanul existent și propus. Traseele rețelelor vor fi paralele cu străzile pe care se pozează, de preferință în spațiul verde, în acostamente și trotuare.

3.9.4. Alimentare cu energie electrică

Principalele lucrări de investiții în domeniul alimentării cu energie electrică urmăresc în special o creștere a siguranței în exploatare prin modernizări și rețehnologizări ale instalațiilor energetice.

Sunt prevăzute de asemenea o serie de lucrări în scopul amplificării rețelelor electrice pentru deservirea noilor zone propuse pentru dezvoltarea urbanistică.

Se vor lua în considerare posibilitățile de realizare subterană a extinderilor și de modificare a celor existente. De asemenea, se vor studia posibilitățile de aplicare a sistemelor de producere a energiei prin metode alternative (la nivel de comună - parcuri fotovoltaice/ prin surse individuale - panouri solare montate pe acoperișurile clădirilor). În prezent parcuri fotovoltaice există, însă nu este exclusă posibilitatea de a se construi mai multe astfel de parcuri în viitor.

3.9.5. Telefonie

Rețeaua de telefonie fixă este funcțională și satisface cerințele locuitorilor, oferind și servicii de internet. De asemenea, există operatori care asigură serviciile de telefonie mobilă.

3.9.6. Alimentare cu energie termică

Comuna nu deține o rețea de distribuție gaz metan, căldura din gospodării se obține în anumite gospodării prin butelii și cu ajutorul combustibilului solid, respectiv lemne și cărbuni.

Se vor lua în considerare aplicarea sistemelor de producere a energiei prin metode alternative (panouri solare montate pe acoperișurile clădirilor, panouri electrice, etc.)

3.9.7. Alimentare cu gaze naturale

La nivelul comunei nu există un sistem centralizat de alimentare cu gaze naturale.

3.9.8. Gospodărire comunală:

Conform Planului județean de gestionare a deșeurilor Maramureș, deșeurile din comună vor fi transportate la Punctul de transfer Târgu Lăpuș.

Se impune implementarea sistemului selectiv de gestiune a deșeurilor. Colectarea selectivă va fi implementată printr-un program gradat.

3.10. PROTECTIA MEDIULUI

În urma analizei problemelor de mediu s-au conturat propunerile și măsurile de intervenție ce se impun pentru protecția mediului:

- Extinderea rețelelor de alimentare cu apă și canalizare pentru perimetrele destinate construirii;
- Limitarea extinderii zonei construite în zonele cu terenuri ce prezintă riscuri naturale;
- Măsuri la nivelul agenților economici, potențiale surse de poluare prin reglementări în utilizarea terenului, respectarea distanțelor de protecție și evitarea amplasării unor funcțiuni ce pot genera - sau generatoare de poluare;
  - Mărirea suprafețelor zonelor verzi publice;
  - Amenajarea cursurilor de apă cu fenomene de eroziune a solului și apărări de maluri;
  - Respectarea distanțelor de protecție sanitară față de sursele de poluare sau disconfort (cimitire, trasee tehnico - edilitare, obiective tehnico-edilitare);
  - Stabilirea zonelor de protecție pentru obiectivele cu valoare de patrimoniu;
  - Creșterea ponderii spațiilor verzi din intravilan în scopul îmbunătățirii condițiilor de viață și de muncă și al creșterii gradului de "confort verde" al populației.

Se vor lua măsuri pentru punerea în aplicare a propunerilor Planului Urbanistic General cu privire la amenajarea și dezvoltarea parcurilor, a zonelor verzi, plantațiilor de aliniament și de protecție, a zonelor de agrement.

Dezafectarea spațiilor industriale nefuncționale, strămutarea unităților industriale funcționale spre periferie și integrarea acestor spații în domeniul public prin amenajarea de spații publice, parcuri și grădini pentru a spori suprafața de zonă verde pe cap de locuitor și valoarea naturală a peisajului.

- Adaptarea structurii funcționale urbane la condițiile de mediu;
- Reducerea și controlul nivelului de poluare;
- Implementarea sistemului de colectare selectivă a deșeurilor;
- Amenajarea locurilor de depozitare a containerelor din zonele cu locuințe colective și mascarea lor astfel încât să se reducă impactul estetic negativ al acestora.

Pentru ariile naturale protejate se propune realizarea planurilor de management pentru a asigura menținerea habitatelor și/sau îndeplinirea necesităților unor anumite specii.

Obiective de management:

- păstrarea și menținerea condițiilor de habitat necesare pentru protecția unor specii semnificative, grupuri de specii, comunități biotice sau trăsături fizice ale mediului acolo unde acestea necesită o manipulare specifică din partea omului pentru un management optim;

- facilitarea cercetării științifice și monitorizării ca activități primare asociate cu managementul durabil al resurselor naturale;

- eliminarea, apoi prevenirea exploatării și ocupării împotriva scopului pentru care a fost desemnată

3.11. REGLEMENTĂRI URBANISTICE:

Zone de protecție stabilite:

Zonele de protecție sanitară s-au stabilit conform OMS 994/2018 pentru aprobarea normelor de igienă privind mediul de viață al populației, iar zonele de protecție pentru infrastructura tehnică conform normelor de specialitate în vigoare.

Zona de protecție sanitară este definită ca fiind terenul din jurul obiectivului, unde este interzisă orice folosință sau activitate care, în contact cu factorii externi, ar putea conduce la poluarea/contaminarea factorilor de mediu cu repercusiuni asupra stării de sănătate a populației rezidente din jurul obiectivului.

Se vor asigura zone de protecție sanitară între zonele de locuit, zonele de odihnă, zonele social-culturale etc. și întreprinderile agricole, agro-zootehnice și industriale sau o serie de unități care pot polua factorii de mediu sau pot produce disconfort și unele riscuri sanitare (cimitire, stație de epurare etc.) în conformitate cu OMS 994/2018:

Extras din Ordinul nr. 994/2018 – zone de protecție sanitară:

ART. 11

- 1. Ferme de cabaline, până la 20 de capete: . . . 50 m*
- 2. Ferme de cabaline, peste 20 de capete: . . . 100 m*
- 3. Ferme și crescătorii de taurine, până la 50 de capete: . . . 50 m*
- 4. Ferme și crescătorii de taurine, între 51-200 de capete: . . . 100 m*

5. Ferme și crescătorii de taurine, între 201-500 de capete: . . . 200 m
6. Ferme și crescătorii de taurine, peste 500 de capete: . . . 500 m
7. Ferme de păsări, până la 1.000 de capete: . . . 50 m
8. Ferme de păsări, între 1.001-5.000 de capete: . . . 200 m
9. Ferme de păsări, între 5.001-10.000 de capete: . . . 500 m
10. Ferme și crescătorii de păsări cu peste 10.000 de capete și complexuri avicole industriale: 1.000 m
11. Ferme de ovine, caprine între 300 și 1500 de capete: . . . 100 m
12. Ferme de ovine, caprine cu peste 1.500 de capete: . . . 200 m
13. Ferme de porci, până la 50 de capete: . . . 100 m
14. Ferme de porci, între 51-100 de capete: . . . 200 m
15. Ferme de porci, între 101-1.000 de capete: . . . 500 m
16. Complexuri de porci, între 1.000-10.000 de capete: . . . 1.000 m
17. Complexuri de porci cu peste 10.000 de capete: . . . 1.500 m
18. Ferme și crescătorii de iepuri între 100 și 5.000 de capete: . . . 100 m
19. Ferme și crescătorii de iepuri cu peste 5.000 de capete: . . . 200 m
20. Ferme și crescătorii de struți: . . . 500 m
21. Ferme și crescătorii de melci: . . . 50 m
22. Spitale veterinare: . . . 30 m
23. Grajduri de izolare și carantină pentru animale: . . . 100 m
24. Adăposturi pentru animale, inclusiv comunitare: . . . 100 m
25. Abatoare . . . 500 m
26. Centre de sacrificare, târguri de animale vii și baze de achiziție a animalelor: . . . 200 m
27. Depozite pentru colectarea și păstrarea produselor de origine animală: . . . 50 m
28. Platforme pentru depozitarea dejecțiilor animale care deserveșc mai multe exploatații zootehnice, platforme comunale: . . . 500 m
29. Platforme pentru depozitarea dejecțiilor porcine: . . . 1.000 m
30. Stații de epurare a apelor reziduale de la fermele de porcine: . . . 1.000 m
31. Depozite pentru produse de origine vegetală (silozuri de cereale, stații de tratare a semințelor) cu capacitate între 5-100 tone . . . 100 m
32. Depozite pentru produse de origine vegetală (silozuri de cereale, stații de tratare a semințelor) cu capacitate peste 100 tone . . . 200 m

33. Stații de epurare a apelor uzate menajere, cu bazine acoperite: . . . 150 m
34. Stații de epurare de tip modular (containerizate): . . . 50 m
35. Stații de epurare a apelor uzate industriale și apelor uzate menajere cu bazine deschise: . . . 300 m
36. Paturi de uscare a nămolurilor: . . . 300 m
37. Bazine deschise pentru fermentarea nămolurilor: . . . 500 m
38. Depozite controlate de deșeuri periculoase și nepericuloase: . . . 1.000 m
39. Incineratoare pentru deșeuri periculoase și nepericuloase: . . . 500 m
40. Crematorii umane: . . . 1.000 m
41. Autobazele serviciilor de salubritate: . . . 200 m
42. Stație de preparare mixturi asfaltice, betoane . . . 500 m
43. Bazele de utilaje ale întreprinderilor de transport: . . . 50 m
44. Depozitele de combustibil cu capacitate mai mare de 10.000 litri . . . 50 m
45. Depozite de fier vechi, cărbuni și ateliere de tăiat lemne: . . . 100 m
46. Bocșe (tradiționale) pentru producerea de cărbune (mangal) . . . 1.000 m
47. Parcuri eoliene: . . . 1.000 m
48. Cimitire și incineratoare animale de companie: . . . 200 m
49. Rampe de transfer deșeuri . . . 200 m.

Înființarea cimitirelor se realizează cu respectarea distanței minime de 100 metri față de zonele protejate, pentru a nu crea disconfort rezidenților din zonele respective. (art. 22, HG nr. 741/2016)

Suprafețele de teren incluse în zonele de protecție sanitară pot fi exploatate agricol, cu excepția culturilor de plante utilizate în scop alimentar sau furajer, care necesită folosirea de fertilizatori și pesticide și care, prin fixarea sau concentrarea de substanțe poluante pot fi vătămătoare pentru om sau animale.

Pentru infrastructura **tehnic-edilitară** s-au instituit zone de protecție și siguranță: pentru rețelele electrice de 20 kV zona de protecție este de 24 de metri iar pentru 110 kV este de 37 metri.

În zonele de siguranță sunt interzise orice fel de construcții, cu excepția celor pentru întreținere și siguranță a rețelelor. În zonele de protecție, autorizația de construire este condiționată de obținerea în prealabil a unui aviz din partea administratorilor rețelelor.

Pentru dezvoltarea capacității de circulație a drumurilor publice în traversarea localităților rurale, se va ține cont de zona de protecție a drumurilor respectiv 20 de metri pentru drumurile județene și 18 de metri față de drumurile comunale.

Zone de protecție pentru obiectivele cu valoare de patrimoniu:

Pentru monumentul istoric a fost instituită o zonă de protecție în conformitate cu Legea 422/2001 republicată privind protejarea monumentelor istorice, cu scopul de a asigura conservarea și valorificarea cadrului arhitectural al acestora prin controlul strict al intervențiilor în zonă (demolări, construcții noi, modificări ale construcțiilor existente, etc.)

În vederea construirii, pentru terenurile incluse în zona de protecție a monumentului, se va solicita avizul Direcției Județene de Cultură și Patrimoniu Național Maramureș.

Zona de protecție pentru - Biserica „Adormirea Maicii Domnului” (MM-II-m-A-04811)

Zona de protecție s-a stabilit în baza studiului de fundamentare istoric, pe limite de proprietate fiind incluse parcelele din împrejurimile monumentului care asigură individualitatea cadrului natural și arhitectural, contribuind la punerea în valoare a monumentului istoric. Toate lucrările de construire din interiorul zonei de protecție vor avea la bază avizul Direcției pentru Cultură Maramureș.

Situri arheologice: zonele de protecție au fost stabilite în baza studiului de fundamentarea arheologic. Toate lucrările de construire din interiorul zonei de protecție vor avea la bază avizul Direcției pentru Cultură Maramureș. Pentru lucrări de construire în zona siturilor arheologice este necesară descărcarea arheologică, iar în zonele de protecție este necesară supravegherea arheologică.

3.12. OBIECTIVE DE UTILITATE PUBLICĂ. PLANUL DE ACTIUNE

PLAN DE ACTIUNE PENTRU IMPLEMENTAREA OBIECTIVELOR ȘI PROGRAMUL DE INVESTIȚII PUBLICE PLANULUI URBANISTIC GENERAL								
Nr crt	OBIECTIVE DE UTILITATE PUBLICĂ	CATEGORII DE INTERES			DIMENSIUNI		ESTIMARE FINANCIARĂ Lei cu TVA	SURSE POSIBILE DE FINANȚARE
		Național	Județean	Local	Suprafețe	Lungimi		
INSTITUȚII PUBLICE ȘI SERVICII:								
Etapa I (anul 1-5)								
1	Amenajare centru civic			X	2500 mp		2000000	PNDL, POR, PNDR, SURSE PROPRII
2	Reabilitare cămin cultural			X	655 mp		1500000	PNDL, POR, PNDR, SURSE PROPRII
3	Construire sală de sport			X	1100 mp		1500000	PNDL, POR, PNDR, SURSE PROPRII
4	Reabilitare clădiri existente ale infrastructurii educaționale, administrative și de sănătate			X	2000 mp		12500000	PNDL, POR, PNDR, SURSE PROPRII
Etapa II (anul 5-10)								
5	Amenajarea de spații de joacă pentru copii			X	1500 mp		200000	PNDL, POR, PNDR, SURSE PROPRII
6	Modernizare infrastructura teren de sport			X	16500 mp		10000000	PNDL, POR, PNDR, SURSE PROPRII
7	Înființare sediu jandarmarie în clădirea poliției			X	110 mp		150000	PNDL, POR, PNDR, SURSE PROPRII
GOSPODĂRIE COMUNALĂ/RETELE TEHNICO-EDILITARE								
Etapa I (anul 1-5)								
8	Extindere rețea de alimentare cu apă			X		12 km	1500000	PNDL, POR, PNDR, SURSE PROPRII
9	Extindere rețele de canalizare menajeră			X		12 km	2500000	PNDL, POR, PNDR, SURSE PROPRII
10	Extindere sistem de alimentare cu energie electrică și iluminat public			X		10 km	2250000	PNDL, POR, PNDR, SURSE PROPRII
Etapa II (anul 5-10)								
11	Extindere rețele de apă potabilă			X		10 km	1350000	PNDL, POR, PNDR, SURSE PROPRII
12	Extindere rețele de canalizare menajeră			X		12 km	2500000	PNDL, POR, PNDR, SURSE PROPRII
13	Extindere sistem de alimentare cu energie electrică și iluminat public			X		3 km	650000	PNDL, POR, PNDR, SURSE PROPRII
CĂI DE COMUNICAȚIE:								
Etapa I (anul 1-5)								
14	Reabilitare-modernizare drum comunal DC 60			X		4 km	6000000	PNDL, POR, PNDR, SURSE PROPRII
15	Reabilitări de străzi și drumuri, inclusiv trotuare și aliniamente verzi			X		15 km	18000000	PNDL, POR, PNDR, SURSE PROPRII
16	Construire poduri - podete			X		24 m	800000	PNDL, POR, PNDR, SURSE PROPRII
Etapa II (anul 5-10)								
17	Reabilitări de străzi și drumuri, inclusiv trotuare și aliniamente verzi			X		18 km	20000000	PNDL, POR, PNDR, SURSE PROPRII
18	Înființare străzi pentru zonele propuse pentru urbanizare			X		3 km	2000000	PNDL, POR, PNDR, SURSE PROPRII
SALVAREA, PROTEJAREA ȘI PUNEREA ÎN VALOARE A OBIECTIVELOR CU VALOARE DE PATRIMONIUM								
Etapa I (anul 1-5)								
19	Punerea în valoare și amenajare pentru vizitare situri arheologice	X				120 ha	2500000	PNDL, POR, PNDR, SURSE PROPRII, PARTENERIATE
20	Protejarea, conservarea și promovarea patrimoniului arhitectural și gastronomic specific local	X				29 obiective	80000	PNDL, POR, PNDR, SURSE PROPRII, PARTENERIATE
21	Amenajare puncte de belvedere			X		3 puncte	30000	SURSE PROPRII, PARTENERIATE PUBLICE PRIVATE
22	Punere în valoare al arilor naturale protejate	X				388 ha	600000	PNDL, POR, PNDR, SURSE PROPRII
SISTEME DE PROTECȚIA MEDIULUI								
Etapa I (anul 1-5)								
23	Iniințarea de noi spații verzi publice			X		1 ha	1000000	PNDL, POR, PNDR, SURSE PROPRII
Etapa II (anul 5-10)								
24	Indiguiri, regularizari maluri					4 km	3500000	PNDL, POR, PNDR, SURSE PROPRII
ALTELE								
25	Înființare de pensiuni agroturistice			X			1500000	PNDL, POR, PNDR, SURSE PROPRII
26	Dezvoltarea și marcarea traseelor turistice în Munții Lăpușului			X			50000	SURSE PROPRII, PARTENERIATE PUBLICE PRIVATE
TOTAL							94660000	

4. CONCLUZII

Prezenta documentație urmează a fi analizată și avizată conform legislației în vigoare și apoi aprobată de Consiliul Local al comunei Lăpuș.

Odată aprobat, **Planul Urbanistic General și Regulamentul Local de Urbanism** aferent capătă valoare juridică, oferind instrumentul de lucru necesar administrației locale și județului Maramureș ce vor urmări aplicarea lor.

Stabilirea categoriilor de intervenție și a reglementărilor s-au realizat în baza analizei multicriteriale la nivelul trupurilor componente privind:

- Funcțiunea dominantă în zonă;
- Configurația fondului construit existent și a parcelarului propus;
- Circulația și echiparea edilitară.

Față de posibilitățile de ocupare a resurselor de muncă în raport cu locurile de muncă existente și posibil de realizat, datorită potențialului de dezvoltare a activităților de producție, de servicii și turistice, se preconizează o creștere a interesului pentru dezvoltarea acestor activități precum și a sectorului de locuințe.

Dezvoltarea activităților agrozootehnice, industriale, a serviciilor comerciale și turistice, atât de către agenții economici, cât și de către populație trebuie să fie o prioritate în demersurile de stimulare a organismelor competente centrale și locale, atât din cauza lipsei acestora ca volum și calitate necesară, cât și datorită resurselor pe care le oferă prin crearea de locuri de muncă pentru populația comunei.

Pentru dezvoltarea unei economii performante și ridicarea nivelului de viață al locuitorilor comunei Lăpuș se propune mobilizarea tuturor resurselor fizice și umane, în corelație cu conservarea mediului și a patrimoniului.

Concomitent cu punerea în aplicare a prezentei documentații se vor face demersurile necesare pentru realizarea studiilor de specialitate și proiectelor necesare completării și detalierii documentației (PUZ, PUD, etc.).

Aplicarea prevederilor **Planului Urbanistic General al Comunei Lăpuș**, se face conform **Regulamentului Local de Urbanism aferent Planului Urbanistic General**.